د قرآن پلوشې

د یوسف سوره

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلورل شوی صحرایي زلمی!

څنگه له زندانه قصر ته ورسېدو

او د نړۍ تر ټولو د ستر او متمدن ملك پاچا شو؟

راشئ د یوسف له سورې ئې زده کړو!

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

سریزه

که تاریخي پېښو ته په عامیانه سترګه وکتل شي نو دا ګمان په انسان کي راولاړوي چي اقتدار به تل په واکمني طبقې کي له یوه نه بل ته انتقالېږي او له واکمنانو به د دوی اولاد ته په میراث پاته کېږي، دا ورته ګران او حتی محال برېښي چي په لاندي طبقې کي چا ته اقتدار په لاس ورشي، د عامیانه ذهن خاوندان دا د تاریخ پرېکنده حکم ګڼي چي واکمنه طبقه به تل حکومت کوي او محکومه طیقه به تل د دوی واکمنۍ ته غاړه ږدي، د پیغمبرانو علیهم السلام او د مصلح دعوتګرانو او انقلابیونو یوه لویه ستونزه تل دا وه چي څنګه خلك په دې قانع کړي چي دا یو غلط ذهنیت دی، دا ذهنیت د ټولني روان وضعیت په دوی کي راپیدا کړی، دوی کولی شي دا حالت بدل کړي، د ظالمو واکمنانو تخت او تاج رانسکور کړي او اقتدار ئې پای ته ورسوي، عام ولس یوازي په استدلال سره په دې خبري نه شو قانع کولی چي په دوی کي د دې حالت د بدلولو او د یوه انقلاب راوستو توان شته، که دوی همت وکړي، ملا وتړي، د ظلم په خلاف پاڅي نو الله تعالی به ئې مرسته کوی، په دې وینا د باور کولو لپاره باید داسي تاریخي واقعیتونه د دوی مخي ته کېښودل شي چي دا حقیقت ثابتوي، دلته ده چي په مخکنیو تاریخي پېښو د استناد ضرورت مخي ته راځي او همدا سبب دئ چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرآن د تېرو امتونو قصې زموږ مخې ته ږدي، قرآن د همدې لپاره د یوسف علیه السلام او موسی علیه السلام قصه په ډېر تفصیل سره رااخلي او په ترڅ کې ئې همدا حقیقت موږ ته ثابتوي، موږ ته وايي: وګورئ څنګه یو پلورل شوی صحرايي زلمی له زندانه قصر ته ورسېدو او د نړۍ تر ټولو د ستر او متمدن ملك پاچا شو؟ وګورئ د فرعون د غلامانو له ډلې نه څنګه یو فراري زلمی په دې موفق شو چې مظلومان د ظالمانو په ضد متحد او پاڅون ته چمتو کړي، بري ته ورسېږي او فرعون او لښکري ئې د سیند په څپو کې غرق شي؟!!

د یوسف سوره په مکه مکرمه کې هغه وخت نازله شوې چې پیغمبر علیه السلام د قریشو له سخت مخالفت سره مخامخ وو، د دغو مخالفتونو لارښوونه د قریشو هغو مذهبي او قومي مشرانو کوله چې پیغمبر علیه السلام او د هغه دعوت ئې د خپل زعامت لپاره ستر ګواښ بالو، هغوی د رسول الله صلي الله علیه وسلم د فکري او اخلاقي عظمت په وړاندې ځان وړوکی احساساوو او داسې ئې انګېرله چې د ده سپېڅلی شخصیت، لوړ اخلاق، اوچت افکار، عدالت غوښتنه، د مظلومانو ملګرتیا او له ظلم، فساد او بې عدالتۍ سره ئې نه پخلا کېدونکې مبارزه به د دې سبب شي چې د قریشو مذهبي او قبیلوي زعما او مشران له زعامته خلع شي او ټول خلك به پیغمبر علیه السلام د زعیم او مشر په توګه غوره کړي، د همدې لپاره ئې د پیغمبر علیه السلام په ضد مخالفتونو ته لمن وهله او د لازیاتولو لپاره ئې هلې ځلې کولې

دغو مخالفتونو هغه وخت زور واخیست چې د قریشو مشرانو ولیدل چې د قوم ځوانان او د ټولنې صالح او نېك شخصیتونه د پیغمبرعلیه السلام دعوت ته په پراخه پیمانه لبیك وايي، د غورځنګ لمنه په چټکۍ سره پراختیا مومي او د مؤمنو ځوانانو ګواښل، تعذیب او فشار هم د دغه دعوت د مخ په زیاتېدونکې خپرېدو مخه نه شي نیولی، له همدې امله د دوی یوې ډلې هڅه کوله چې رسول الله صلي الله علیه وسلم له مکې نه تبعید کړي، بله ډله ئې د ده په وژلو پسې وه او نورو د ده په بندي کولو ټینګار کاوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې مبارکې سورې کې د انسان څو اساسي پوښتنو ته ځواب ویل شوی:

- په فکري او سیاسي مبارزاتو کي وروستۍ بریا د چا په برخه کېږي؟ هغه چي په وسلو سمبال وي، تر خپل حریف او رقیب ئې مادي او مالي امکانات زیات او وسایل ئې مخکې تللي؟ او که هغه چي له فکري او اخلاقي پلوه پر خپل حریف برلاسی وي؟
- آیا صالح او نېك شخصیتونه به هیڅکله له کړاوونو سره نه مخامخ کېږي، تل او د ژوند په هر پړاو کي به بریالي وي؟ د دوی ملګري او د دوی په لار تلونکي به هم له ستونزو سره نه مخامخ کېږي، څوك به ئې مخالفت نه کوي، د دوی د دښمنۍ لپاره به ملا نه تړي؟ او که څوك د دوی دښمنۍ ته ملا وتړي نو تل به ناکام او نامراده وي؟
- آیا له کړاوونو، ستونزو او آزمېښتونو سره مخامخېدل د یوه شخصیت یا یوې ډلي د اشتباهاتو، غلطیو، تېروتنو او ناسموالي نښه وګڼو؟ او داسي وانګېرو چي د الله تعالی له لوري په عذاب اخته شوي، د خپلو ګناهونو سزا ورکړې شوې او د الله تعالی له تأیید او حمایت نه محروم شوي؟
- که داسي نه وي نو له مصیبتونو سره د دوی د مخامخېدو لپاره څه توجیه لرو؟ آیا دا یو طبیعي بهیر دئ؟ د الله تعالی سنت داسي دئ چي هم نېکان له آزمېښتونو سره مخامخ کوي او هم بدان؟ آیا د چا لپاره ستونزي او کړاوونه د بدو عملونو سزا وي او چا ته د درجو د لوړولو، کمال ته د رسولو او د فکري او عملي ودې ورکولو ذریعه؟

دې پوښتنو ته د سم او دقیق ځواب نه موندل او په دې اړه ناسم او غلط قضاوت د دې باعث شي چي انسان د پېښو په اړه په خپلو قضاوتونو کي اشتباه وکړي، غلط دریځ غوره کړي، ناکام ته د کامیاب په سترګه او بریالي ته د نامراد په سترګه وګوري!!

دا یوازي قرآن نه دئ چي دې اساسي پوښتنو ته ئې دقیق او علمي ځوابونه ورکړي، بایبل د نړېوالو بل ستر مذهبي کتاب هم د دې هڅه کړې چي دغو پوښتنو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ځواب ووايي، خو داسي ناقص ځواب چي خپل هيڅ مخاطب نه شي قانع كولی، بايبل د ايوب عليه السلام د قصې په ترڅ كي دې پوښتنو ته د ځواب ويلو هڅه كړې، خو ناكامه هڅه. كه څه هم په بايبل كي تر ټولو غوره برخه چي په ويلو ارزي همدا د ايوب عليه السلام قصه ده. بايبل د يوسف عليه السلام قصه هم په ډېر تفصيل سره رااخيستې، خو داسي لكه څوك چي د يوه قوم شجره بيانوي، يا د پېښو تاريخ ليكي، نه مخاطب ته كوم پند او نصيحت په كي نغښتی. نه د ادب مينه وال خوند ترې اخلي او نه د عقل او پوهي خاوندانو زړه ته لار مومي، خو په مقابل كي ئې قرآن له يوې خوا د بايبل غلطې تاريخي څېړني تصحيح كوي، د پېښو حقيقي انځور وړاندي كوي، له بلې خوا دا قصه د څو ډېرو اساسي او مهمو پوښتنو په ځواب كي وړاندي كوي او د قصې په هري برخي كي يوې پوښتنې ته ځواب وايي او د يوه ستر حقيقت تاريخي بېلگه زموږ مخي ته ږدي. له يله پلوه ئې بيان هومره جالب او زړه راښكونكی چي په يو ځل اورېدو سره د انسان د زړه تل ته رسي او په حافظې كي ځای نيسي، د قصو په اړه د بايبل او قرآن تر منځ نه يوازي له دې پلوه ژور توپيرونه شته چي د قرآن وينا ، د بيان اسلوب. الفاظ او جوړښت ئې ډېر دقيق. خوندور او اغېزناك دي، هر لفظ ئې په ډېر دقت سره غوره شوی او په خپل مناسب او ښايسته ځای كي كارول شوی او هر يو خاص مطلب افاده كوي، خو د بايبل داسي چي يوه برخه ئې د بلې برخي متناقض. الفاظ او د جملو تركيب ئې له ركاكتونو ډك. نه ئې عقلمن انسان منلی شي او نه د ادبي سليقې خاوند ترې خوند اخيستی شي. بلكي له دې پلوه به هم د دواړو ترمنځ ژور توپير وگورئ چي د قرآن قصې ځانگړې موخې او اهداف تعقيبوي، هره قصه د يوه ستر مطلب د ښه توضيح لپاره وړاندي كوي. په هري قصې كي لارښووني او درسونه لري، خو د بايبل قصې فقط قصې او شجرې دي، د يوسف عليه السلام قصه ئې يوه ښه بېلگه ده. دا قصه په قرآن كي په دومره ښايسته او خوندورې بڼې كي راغلې چي د قرآن هر مينه وال ئې په ډېرې آسانۍ سره حفظ كولی شي، په عربي هېوادونو كي خو وضعيت داسي دئ چي اكثر امامان په دې خاطر په لمانځه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې د دې سورې له قرائته ډډه کوي چې که احياناً په کې غلط شي نو له ډېرو خواوو به فتحه ورکول کېږي. په همدغې خوندورې او آسانې سورې کې د الله د لارې مجاهدينو ته هومره ژورې او پراخې توصيې او لارښووني شوې چې هر مجاهد ته ئې يادول ضروري برېښي.

دا هم د قرآن يو ستر اعجاز دئ چې د نزول له نېټې تر ننه په مليونهاوو خلکو هغه حفظ کړی، تاسو به په ټولې نړۍ او ټول بشري تاريخ کې هيڅ داسې مذهبي او غير مذهبي، د شعر يا د نثر کوم کتاب ونه مومئ چې د قرآن په اندازه حافظان ولري!! د بايبل له منونکو پوښتنه کوو: دا ولې تاسو په خپل اوږده تاريخ کې د بايبل محدود شمېر حافظان هم نه لرئ؟!! ځواب ئې څرګند دئ؛ انسان هغه کلام ژر حفظ کولی شي چې د زړه دړه ئې ورته پرانيستلې شي، له عقل سره ئې اړخ ولګوي، محتوی ئې لوړه او د الفاظو ترکيب ئې خوندور وي، باور وکړئ چې ما په ټول بايبل کې يوازې د داؤد مزامير داسې وموندل چې څه نا څه د انسان د زړه دروازه ورته خلاصه شي او په هغه کې معنوي او ادبي خوند او ښکلا احساس کړي، له دغو څو پاڼو پرته نور په ټول بايبل کې څوك دا خوند او ښکلا نه شي موندلی.

د نړۍ د يوه داسې ستر او متمدن ملك پاچايي چې سيال ئې نه درلود ، د يوه داسې صحرايي زلمي په لاس کې پرېوتل چې خپلو ورونو په څا کې وغورځاوو ، د يوه مريي په توګه په لږه بيه خرڅ شو ، د پاك لمنۍ په جرم زندان ته ولاړ او نږدې لس کاله ئې د زندان په تورو خونو کې تېر کړل، له هر چا سره دا پوښتنه راولاړوي چې آيا دا يو تصادف وو؟ او که د الله تعالی يو ثابت او نه بدلېدونکی سنت؟ څوك چې په خدای او په دنيا او آخرت کې په الهي مکافات او مجازات باور لري نه داسې پېښو ته د يوه تصادف په سترګه ګوري او نه د نړۍ نورو پېښو او حوادثو ته، که دا په عالم کې طبيعي پېښې دي او که د انسان په ژوند کې لوړې ژورې، که دا د ښه او نېك انسان له ستونزو او کړاوونو سره مخامخېدل دي او که د شرير او بد انسان سوکاله، مرفه او آرام ژوند ، که دا د مستحق ماتې ده او که د

(c) ketabton.com: The Digital Library

نامستحق بریا ، خو هغه چې په الله تعالی باور لري او هغه د عالم او د عالم د ټولو پېښو پالونکی او سمبالوونکی ګڼي، د پېښو په اړه نه داسې باور ساتلی شي او نه داسې قضاوت کولی شي، هغه د ښه، نېك عمله او صالح انسان د مکافات او د بد عمله او طالح انسان د مجازات کېدو لپاره خو مضبوط دلیل لري او دا د عادل الله تعالی له لوري مکافات او مجازات ګڼي او همدا د الله تعالی د شته والي په اړه د دلیل په توګه وړاندې کوي، خو د دې عکس حالت او هلته چې نېکان له کړاوونو سره مخامخ وي، زندانونو ته ځي، له هېواده شړل کېږي او پر له پسې ستونزې ګالي او مفسدین او ظالمان د اقتدار پر ګدۍ ناست او مرفه او سوکاله ژوند لري، ناچار باید د دې لپاره د منلو وړ توجیه وړاندې کړي چې هم خپل تشویشونه او اندېښنې رفعه کړي او هم د مخالفینو پوښتنو ته ځواب ووايي.

د پیغمبرانو علیهم السلام په شمول د ټولو مصلحینو په اړه د دوی مخالفینو ویلې چې که دوی په حقه وی نو د ولس له مخالفت سره به نه مخامخ کېدل او په هر ګام کې به له کړاوونو او ستونزو سره لاس او ګرېوان نه ول، هغو خلکو چې د پیغمبر علیه السلام او د ده له دعوت سره مخالفت ته ئې ملا تړلې وه، خپل ټول وسایل او امکانات ئې د دې الهي نهضت د مقابلې لپاره کارول او د پیغمبر علیه السلام یاران ئې د مکې په مبارکې وادي، دا د الله د کور حرم کې، ترشدید تعذیب لاندې نیولي وو، ویل به ئې: په دې خبرې څنګه باور وکړو چې محمدعلیه السلام د خدای پیغمبر دئ، د ټولو ملائکو مطاع جبرئیل د الله له لوري ده ته د الهي وحي قاصد دئ، دا ادعا کوي چې لار ئې حقه او الله ئې مل دئ!! په داسې حال کې چې دی او یاران ئې له دغو سختو کړاوونو او ستونزو سره مخامخ دي، په هرګام کې مصیبتونه او ابتلاءات ورته منتظر، تعذیب کېږي، له ملك نه شړل کېږي او وژل کېږي!! دا ولې د ده خدای د ده مرسته نه کوي؟ ولې ملائکې د ده مرستې ته نه راځي؟ ولې د ده مخالفین د الله په عذاب نه اخته کېږي؟ قرآن د یوسف په سورې کې دې پوښتنو ته ځواب ورکوي او وايي: له کړاوونو او ستونزو سره مخامخېدل یو داسې الهي سنت دئ چې پیغمبران هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسره مخامخ شوي. الله تعالی انسان داسي پیدا کړی چي خامخا به د راز راز محنتونو او مشقتونو له کړلېچونو نه تېرېږي، لوړې ژورې به ګوري او کړاوونه به ګالي، له مصیبتونو سره د چا د مخامخ کېدو معنی دا نه ده چي هغه د الله له تأیید نه محروم او لاره ئې ناسمه ده!! تاسو سخته اشتباه کړې چي دا انګېرنه مو د خپلو قضاوتونو لپاره ملاك او معیار ګرځولی، مګر یوسف علیه السلام هم د خپلو ورونو په وړاندي او هم د عزیز مصر او د ده د مېرمني په وړاندي په حقه نه وو؟ آیا خپلو جفاکارو ورونو په دې خاطر په کوهي کي وانه چاوو چي پر پلار ګران وو؟ مګر د مصر واکمنانو د پاك لمنی په جرم زنداني نه کړ؟ خو پایله څه وه؟ د ده او د ده د ورونو؟ آیا دغه مظلوم انسان، دا پلورل شوی، صحرایي زلمی! د زندان له توري خوني د پاچایی قصر ته ونه ورسېدو او د نړی د هغه مهال ترټولو د ستر او متمدن ملك پاچا نه شو؟

د هر انسان د ژوند بهیر ته پام وکړئ، د هرچا ژوند له لوړو ژورو ډك، کمزوری، ضعیف او محتاج دنیا ته راشي، بل ته په هرڅه کي اړ، لاس پښې وهي، له یوه نه بل اړخ ته نه شي اوښتی، بل څوك باید د ده مرسته وکړي، خپله غذا په اوښکو، ژړا او چیغو ترلاسه کوي، چي له ځمکي د پورته کېدو شي نو هرګام په ډېر زحمت پورته کوي، په هر قدم کي پر مخ لوېږي، له راز راز بیماریو سره د دوامداري مقابلې لړی ئې په مخ کې، دردونه او رنځونه، تر څو ځوان شي، د ژوند بهیر ئې نوی پړاو پیل کړي او ستونزي ئې نوې بڼه او پېچلي ابعاد، له یوې نزاع لا نه وي فارغ شوی چي په بلې سر شي، یو مشکل ئې لا نه وي حل چي له بل سره مخامخ شي، له یوې بیماری روغ شي په بلې اخته، دغه دئ د انسان د ژوند حقیقي انځور، له ستونزو سره مخامخ کېدل ئې د ژوند طبیعي بهیر، د الهي سننو مطابق او د ژوند لازمه. خدای جل شأنه انسان داسي نه دئ پیدا کړی چي تل به د ګلانو د پاڼو په بستر خملي، الله د ګلانو ترڅنګ اغزي پیدا کړي، د خندا تر څنګ ژړا، د خوشحالی ترڅنګ غم، د سوکالی ترڅنګ ستونزي.

قرآن فرمایي چي الله تعالی د ځمکي اقتدار صالحانو ته سپاري نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

گناهګارانو ته، که چېرې گناهګاران اقتدار ترلاسه کړي نو دا د الله تعالی د مرضي خلاف حالت دئ، دا حالت د انسانانو د خپلو غلطو تصرفاتو او ګناهونو نتیجه ده، الله تعالی انسان آزاد او د اختیار خاوند پیدا کړی، ده له خپل اختیار نه غلطه استفاده کړې او دا حالت ئې راپیدا کړی، یوه د ظلم لار غوره کړې او بل ظلم ته تسلیم شوی، الله تعالی نه په دې راضي کېږي چې څوك ظلم وکړي او نه په دې چې څوك ظلم ته تسلیم شي او د ظالم ملګرتیا وکړي. الله تعالی په دې نه راضي کېږي چې څوك په مصیبتونو اخته شي، برعکس له مصیبتونو نه د انسان ژغورل خوښوي او خپلو صالح بندګانو ته امر کوي چې په مصیبتونو د اخته انسانانو مرسته وکړي، دوی ته فرمایي: وږې، تږې او لوڅ ته خوراك، څښاك او جامه ورکول داسې وګڼئ لکه چې ما ته مو راکړي وي، د مظلوم ملګرتیا داسې وشمېرئ لکه چې زما مرسته مو کړې وي، قاضي ته د عدالت کولو امر کوي، د ده بې عدالتي د دې لپاره نه ده چې خدای غوارې همداسې وشي، یوه مظلوم ته د ظالم قاضي په لاس سزا ورکړي او په دې سزا خوشحاله کېږي، ظالم قاضي د الله تعالی د حکم او رضا خلاف عمل کړی، له هغه اختیاره ئې غلطه استفاده کړې چې الله تعالی هغه ته د نورو انسانانو په څېر ورکړی، که له ظالم او مظلوم نه دا اختیار سلب شي بیا خو انسان د تیږې او ونې په څېر په یوه محکوم او مجبور مخلوق بدلېږي!! څوك چې د انسان د بدو کارونو په وجه په هغه خدای اعتراض کوي چې انسان ئې پیدا کړی!! او هغه ته ئې اختیار او د ښه او بد له منځه د یوه د غوره کولو واك ورکړی، هغه د سطحي نظر خاوند دئ، د قضیې یوه اړخ ته ئې کتلي او بل اړخ ئې له پامه غورځولی، دې ته ئې پام نه دئ کړی چې دا د انسان د هغه اختیار نتیجه ده چې په سبب ئې انسان ته پر ټولو مخلوقاتو شرف او غوره والی ورپه برخه شوی، د همدې اختیار په سبب هغه ترملائکو هم غوره ګڼل شوی. چا چې یو ډېر حساس کمپیوټر، داسې چې بېلګه ئې نه موندل کېږي او تر نورو زیات کارونه کولی شي، په دې موخه جوړ کړی چې د انسان کارونه ورته آسانه کړي، که اوس اتیا په سلو کې خلك له دې حساس کمپیوټر نه د نېکو مقاصدو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره استفاده کوي او شل ئې د غلطو مقاصد لپاره کاروي، آيا سمه ده چې د کمپيوټر جوړوونکی ملامت کړو او د اعتراض ورڼ ئې وګڼو؟!!

کله چې د يوسف سوره نازلېده نو پيغمبر عليه السلام او د ده ياران او ملګري له داسې سختو ستونزو سره مخامخ ول چې له لږو کسانو پرته نه چا دا ګمان کولو چې دوی به مقاومت ته دوام ورکړی شي او پر خپلو زورورو دښمنانو به غالب شي او نه ئې دا جرأت کولو چې د دوی په څنګ کې ودرېږي او د هغو ملاماتوونکو کړاوونو زغملو ته چمتو شي چې دوی ورسره مخامخ ول.

د ابو لهب په څېر د رسول الله صلي الله عليه وسلم نږدې خپلوان هم د دې په ځای چې د ده ملګرتيا او ملاتړ وکړي، د ده د خورا بدو دښمنانو په کتار کې ودرېدل؛ د همدغو مخالفتونو او دښمنيو په طوفان کې د يوسف سوره نازلېږي او د يوسف عليه السلام د قصې په ترڅ کې له يوې خوا د ده مخالفينو ته وايي چې ستاسو برخليك به هم د يوسف عليه السلام د مخالفينو په څېر وي، هغوی هم د يوسف عليه السلام پرضد درخې او کينې لاره ونيوله او د هغه په حق کې ئې له هيڅ ډول ظلم او جفا نه ډډه ونه کړه، د هغه د وژلو او شړلو توطيه ئې جوړه کړه، کوهي ته ئې واچاوو، پرې ئې ښود چې د مريي په شان په لږه بيه وپلورل شي، زندان ته ئې کش کړ او پرله پسې کلونه ئې په زندان کې وساتو؛ مګر په دې برياليې نه شول چې الهي مقدرات بدل کړي او هغه مقام ته د يوسف عليه السلام د رسېدو مخه ونيسي چې له ده سره وړ وو.

د يوسف سوره هغه وخت ښه جاجولای شو او د هر آيت په مفهوم او د مضامينو په پراخو ابعادو ئې هغه وخت ښه پوهېدلی شو چې د دې سورې د نزول په وخت کې د مکې حاکمه فضا او هغه پيغام چې د غورځنګ موافقينو او مخالفينو د دې سورې له هر آيت نه اخيستلی، په نظر کې ولرو.

دا مبارکه سوره د هغو کسانو پوښتنو ته دقيق ځوابونه ورکوي چې غواړي پوه شي له مصلح او زړه سواندو دعوتګرانو سره د شديد مخالفت وجه څه وي؟ څوك ئې مخالفت کوي او ولې؟ او د دې مخالفت پايله به څه وي؟ هغه چې غواړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوه شي صالح قیادتونه کوم او مواصفات ئې څه دي او د ناصالح سیاسي او اجتماعي زعامتونو ځانګړتیاوې کومې دي؟ د دې مبارکې سورې په ترځ کې د جاهلي ټولني د سیاسي او اجتماعي زعامت اخلاقي ځانګړتیاوې په ډېره دقیقه او حکیمانه توګه انځور شوې، خدای خبر چې د قریشو مفسد مشران به د دې سورې په اورېدو سره څومره غصه شوي وي؟ دوی ته د دې سورې په هغې برخې کې چې د عزیز مصر او د مصر د نورو مشرانو د کورنیو اخلاقي حالت په کې انځور شوی، د خپلو کورنیو بد حالت ترسترګو کېدو او له همدې سورې نه پیغمبر علیه السلام دا درس اخیستی وو چې کله د یوه سرلوړي فاتح په توګه مکې ته داخل شو، ټول قریش د ده د سختو کینه کښو دښمنانو په شمول د کعبې خوا ته راغونډ وو او دې ته منتظر چې وګوري پیغمبر علیه السلام به د دوی د تېرو دښمنیو څه سزا ورکوي، سرونه ئې له شرمه ټیټ او وېرې اخیستي، کله چې پیغمبر علیه السلام ترې پوښتنه وکړه: له ما څه انتظار لرئ؟ له عذر، خجالت، عجز او انکسار نه په ډك غږ ئې ځواب ورکړ: هماغه انتظار چې له یوه مهربان او کریم مشر وروره کېدی شي!! او هغه په ځواب کې ورته وویل: زما ځواب همغه دئ چې زما ورور یوسف علیه السلام خپلو ورونو ته ورکړی وو، اذهبوا و انتم الطلقاء: ځئ تاسو آزاد یئ!!

د دې سورې روښانه او مدلل آیتونه د هغو ډېرو کسانو پوښتنو ته دقیق ځوابونه ورکوي چې دسیاسي ډلبندیو او رقابتونو په فضا کې ژوند کوي او د خلکو د قیادت او زعامت ترلاسه کولو لپاره د سیاسي مشرانو او زعامتونو ترمنځ د ټکر او رقابتونو شاهد دي او غواړي چې د دې شخړو او رقابتونو لاملونه، محرکات، پایلې او عواقب وپېژني.

حکمتیار

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

راشئ چې د يوسف له سورې ئې زده کړو!

د سورې معرفي:

د يوسف سوره ۱۱۱ آيتونه لري چې د سريزي له دريو او د سورې د تتمې له اتو آيتونو پرته نور ټول ئې د يوسف عليه السلام هغې قصې ته ځانگړي شوي چې له بې شمېره ژورو لارښوونو او پراخو او اغېزناکو عبرتونو ډکه ده. د سر او پای آيتونه هم د قصې لپاره د مقدمې او تتمې حيثيت لري، ټول آيتونه ئې د لومړيو دوو آيتونو په څېر يا (مبين) ته په ورته صيغو پای ته رسېدلي او يا (تعقلون) ته په ورته صيغو، خو دې ته مو پام وي چې په (ن) او (م) پای ته رسېدلې ورته صيغې د وزن له پلوه شبيه او يو شان گڼل کېږي، لکه (مبين) او (حکيم)، د همدې لپاره په ټول قرآن کې دا صيغې د هموزنو صيغو په توگه راوړل شوې، نه دېرشم او يو څلوېښتم آيتونه په داسي صيغو پای ته رسېدلی چې د غږ وزن ئې له دغو دواړو اوزانو سره توپير لري، يو ئې د (تستفتيان) بل ئې د قهار په صيغې پای ته رسېدلی. خو دا دواړه آيتونه داسي دي چې له ورپسې آيتونو سره تړلي دي او د وروستي آيت په پای کې بايد توقف وشي. همداراز پنځه شپېتم او شپږشپېتم آيتونه په يسير او وکيل سره پای ته رسېدلي، چې د مبين هموزنه گڼل شوي.

لکه څرنگه چې دغه سوره په دريو تورو (ا. ل. ر) سره پيل شوې، همدا رنگه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې سورې محوري مضامين چې ټول آيتونه ئې پر مدار څرخي، هم درې دي، په بل عبارت دا درې حروف دې ته اشاره کوي چې په دې سورې کې درې اساسي موضوعات څېړل شوي، که تاسو د سورې ټول مطالب په غور سره له نظره تېر کړئ نو ډېر ژر به متوجه شئ چې دلته د لاندي درېو مطالبو لپاره تاريخي بېلگې او مثالونه وړاندي شوي او د يوې ښکلې او زړه راښکونکې قصې په ترڅ کې د مخاطب مخې ته ايښودل شوې:

الف: خدای پالونکي او د الله د لارې لاروي، حتماً له سختو آزمېښتونو او کړاوونو سره مخامخ کېږي، دا آزمېښتونه کله هومره سخت وي چې د پيغمبرانو عليهم السلام په څېر اولواالعزمه شخصيتونه هم د يأس او ناهيلۍ پړاو ته رسېږي او داسي انگېري چې د الهي حتمي مرستي او پر دښمن باندي د حتمي بري او برلاسي په اړه د دوی هيلې، انتظارات او باورونه بې ځايه وو، هسي ئې گمان کړی وو چې د خپلې مبارزې د عاجل او حتمي بريا شاهد به وي او د دښمن ماتې به په خپلو سترگو وگوري. خو دا دئ له اوږدې مبارزې وروسته نه يوازي د دې انتظار د تحقق هيڅ نښې نه تر سترگو کېږي بلکي برعکس له داسي پرله پسې کړاوونو سره مخامخ يو چې ترې وتل محال برېښي!

ب:- خو د همدغو سختو آزمېښتونو په پای کې او هغه مهال چې دوی له خپلې حتمي بريا او پر دښمن له برلاسۍ ناهيلي او مأيوس شوي، ناڅاپه ئې الهي مرسته په برخه شوې، له کړاوونو ژغورل شوي او بري ته رسېدلي.

ج:- د شر او فساد هغه ځواکونه چې د پيغمبرانو د دعوت او بلني په وړاندي درېدلي له خدای پالونکو سره د پرله پسې ټکرونو په پای کې، د دوی د انگېرنو، انتظاراتو او باورونو په خلاف او ناڅاپي د الله تعالی له کلکي مواخذې سره مخامخ شوي او په شديد او دردوونکي الهي عذاب اخته شوي، نه خپلو پراخو وسايلو او امکاناتو له دې عذابه ژغورلي او نه خپلو پلويانو او مرستندويانو.

دا درې مهم مبحثونه د سورې له وروستي آيت نه مخکي په ايجاز او لنډيز سره داسي راغلي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

$RŽçÇ R ÛÐèä$_ (qçÉà2 ô% Ðå& (þZßr @ß'•9$ § «øFÖ$ #Œ) ÓĽm

ÇÈ ûüBÌó ßÛßQö)$ßÇã $ZßÙ Š•ãŸr ã±® `B ÓÉzû

تر هغه چې پېغمبران نهيلي شول او گومان ئې وکړ چې کاذب (انتظار او هيلي) تېر ايستي دي، نابېره زموږ مرسته ئې په برخه شوې او هغه څوك ژغورل شوی چې موږ غوښتلي او زموږ عذاب به له مجرمانو نه دفعه نه کړی شي "په هيڅ ځواك او هيڅ تدبير سره الهي عذاب له ظالمانو نه شي دفعه کيدی"

او د سورې په وروستي آيت کي راغلي:

قرآن چې کومې تاريخي قصې زموږ مخي ته اېښې دي، د تاريخ په لوړو ژورو کي د حق او باطل ترمنځ د تصادم او نښتو کومې پېښې ئې بيان کړې دي، په دې کي د عقل خاوندانو ته عبرتناك درسونه دي، دا د نورو کتابونو د هغو قصو په څېر مه گڼئ چې قصه خوښو له ځانه جوړې کړې، قرآن د تاريخ د ټولو دردمنو، زړه سواندو او صالحو بلونکو او دعوتگرانو او د دوی د رښتوني الهي دعوت تصديق کوي، هر څه ئې په ډېر دقت او تفصيل سره بيان کړي، څوك چې د حق په لټه کي وي او پر حقايقو د ايمان راوړلو تلوسه او اراده لري، دا کتاب به ئې لارښود وي او د ده لپاره د الله تعالى د رحمت او پېرزوينې ډالۍ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

Nã-è©$Î/•ã $R'äè ¨ p¤Y9ø#R& $RÎ) ÇÊÈ ÈûüÎ7ßJø9$# É=»GÅ3ø9$# àM»tƒ#uä y7ù=Ï? •9#

7øŠÎ) $ZøŠym#& $JÎ ÇËÈ Á)ø9$#`¡ôm& 7øŠn= •È ¬Ý R ß tbqè=É)÷è? öNä3¯=yè©9 $wŠÎ/ttã

ÇÌÈ šúüÎ=Ïÿ»tóø9$#`ÏJ9 ¾ÏÎ=ö7s% `B |MYà2 bÎ)r b#uäöà)ø9$# #x»yd

ا.ل.ر دا د دې روښانوونکي او څرګند کتاب آیتونه دي.
موږ هغه د عربي قرآن په توګه نازل کړی (په عربي ژبه د لوستلو لپاره آسان کتاب)، ترڅو تاسو په ښه شان پرې پوه شئ.
او ستا په لور د دې قرآن په وحي سره، موږ ډېري غوره کیسې درته کوو، په داسي حال کي چي تر دې مخکي (د نورو په شان له هغو) بې خبره وې

د دې مبارکو آیتونو په اړه څو مهمو خبرو ته ستاسو پام رااړوم:
له اسلام نه مخکي (په جاهلي) ادبیاتو کي وینو چي ډېرو لیکوالانو خپلي لیکني په مقطعاتو تورو پیل کړې دي، په لیکنو کي دغه کړنلاره، د جاهلیت په زمانه کي مروج اومعمول دود وو او ټول پرې پوهېدل؛ (داسي لکه نن چي په انګلیسي او نورو ډېرو ژبو کي د کلماتو د سر توري د مخفف په توګه کاروي)، نو ځکه د قرآن د ځینو سورتونو په سر کي د دې تورو راتلل له هیچا سره کومه پوښتنه راولاړه نه کړه او په صحابه وو کي هیچا هم د دغو تورو په اړه له رسول

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله صلي الله علیه وسلم څخه پوښتنه ونه کړه، همدا وجه ده چې په دې اړه هیڅ روایت نه لرو، د وخت په تېرېدو سره دا لیك دود ورو ورو پرېښودل شوی او خبره هغه ځای ته رسېدلې چې خلك هغه رمز هېر کړي چې په دغو تورو سره افاده کېدو، د نوموړو تورو په باب د مفسرینو اختلافات له همدغه ځایه را پورته کېږي.

که چېرې هغه سورتونه چې په دغه ډول حروفو پیل شوي په غور سره مطالعه کړئ، په واضحه توګه به درته څرګند شي چې نوموړي توري د سورې له محوري مضامینو سره خورا نږدې اړیکي لري: هغه سوره چې په یوه حرف پیل شوې، وینو چې د یوې مهمي او محوري موضوع په ارتباط ئې بحث کړی او که په دوه، درې یا له دې نه په زیاتو تورو پیل شوې، نو د هماغو تورو له شمیر سره سمې موضوعګانې په کې تر بحث او څېړنې لاندې نیول شوې.

د دې سورې په دغو دریو لومړیو آیتونو کې د قرآن کریم شپږو مهمو صفتونو ته اشاره شوې:

الف_ قرآن "مبین" کتاب دئ، خپل مطالب په روښانه ډول وړاندې کوي؛ داسې چې په هغو کې اغماض، ابهام، پیچلتوب او کږکېچ له سره نشته او ټول آیتونه ئې روښانه او واضح دي، دا کتاب بیانوونکی او روښانوونکی دئ، پټ حقایق ښکاره کوي، د انسان له نظره پټې او تروږمې زاویې ورته روښانه کوي او هر هغه څه ورته بیانوي او حقیقت ئې ورته واضح کوي چې په هغه پوهېدل او د حقیقت درك کول ئې انسان ته ضروري دي.

ب_ دا کتاب د الله تعالی له لوري یو داسې پیغام دئ چې له آسمانه نازل شوی‌او زموږ مستوی ته چې د ځمکې اوسېدونکي یو راښکته شوی، هغه حدته چې اخیستونکی او حامل ئې یو "امي" او لومړنی مخاطب ئې هم یو "امي قوم" وو، وګورئ چې د الله جلت عظمته لطف او عنایت څومره عام، لوی او پراخ دئ چې موږ ته ئې زموږ په خپله ژبه پیغام رالیږلی، د خلکو په ژبه، هغوی ئې په مروجو کلماتو او لغاتو مخاطب ګرځولي، داسې پیغام چې ټولو ته د فهم وړ دئ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

روښانه او واضحه.

د تاسف خبره دا ده چې ځینې حرفوي دینداران، دا آسان، واضح او ټولو ته د فهم وړ قرآن پیچلی او گران معرفي کوي، په داسې حال کې چې قرآن له "آسمانه" ځمکې ته راغلی دئ او لارښووني ئې د ځمکې پر مخ د انسانانو دچارو د تنظیم لپاره ځانگړې دي؛ مگر هغوی په خپلو پیچلو تعبیرونو او تفسیرونو سره، دغه کتاب له ځمکې نه آسمان ته پورته کوي، هغه ځای ته چې د چا لاس ورونه رسیږي او د پیغامونو پوهه او درك ئې هیچا ته ممکن ونه بریښي.

ج_ د دې کتاب په نامه کې د "لوست او په لوستلو کې د آسانتیا" صفت پټ دئ، کولای شئ چې د هغه ښکاره پیغامونه د هغه په روښانو الفاظو او کلماتو کې په ښه شان ولولئ او مفاهیم ئې درك کړئ، د هغه په الفاظو کې اغماض، پیچلتوب او تعقید له سره نشته.

د_ د هغه قوم په ژبه نازل شوی دئ چې د دې کتاب لومړنی مخاطب وو؛ په عربي ژبه.

هـ_ قرآن د انسان عقل مخاطبوي، هغه ویښوي، فکر او تعقل ته ئې اړباسي، هیڅ داسې څیز چې د انسان له عقل نه پورته وي او یا ئې له عقل سره مغایر وي په کې نشته.

و- د قرآن قصې د پخوانیو خلکو کیسې (اساطیر الاولین) مه گڼئ، دا تر ټولو غوره قصې "احسن القصص" دي چې په هغو کې ستر حقایق، پراخ او ژور مفاهیم راغونډ شوي او د تاریخي پېښو په ترخ کې د دغو حقایقو عملي ببلگې ننداري ته ایښودل شوي او په دې سره مهمو فکري اساساتو ته عیني تجسم ورکړی شوی. دا قصې د خلکو په منځ کې د مروجو تاریخي قصو په شان مه گڼئ؛ بلکې د غیب د نړۍ اسرار ئې وگڼئ، هغه اسرار چې یوازې د وحې له لارې پرې پوهېدی شو، عام خلك خو پر ځای پرېږدئ حتی پیغمبران علیهم السلام هم د وحې له نزول نه مخکې له دې غیبي اسرارونه بې خبره وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

•J)øø ß ô±9$ $Y.ö. Ž³ã ‰n& M#‘ ’þÎM/'»¯ Ï‹Îl{ #ßqãA$% ŒÎ)

7Ïq-z Î#?ã 8$ƒõâ ŒÈ Ÿ¢ Ÿw ó_o¢ A$% ÇÍÈ šú üï‰É»™ ’Í Nåk9ø‘

ÇÎÈ Ñú üÎB ÅBã Ç›¡ $M9 `»Üø±9$ bÎ) #‰ø ã 7 9(r‹Å‹Šù

۴- کله چي يوسف خپل پلار ته وويل: پلار جانه! يوولس ستوري او لمر او سپوږمۍ (مي په خوب کي) ځان ته د سجدې په حالت کي وليدل.

۵- وئې ويل: زويکه! خپل خوب دي ورونو ته مه تېروه، داسي نه چي ستا په ضد کوم پټ تدبير ونيسي، يقيناً چي شيطان د انسان ښکاره دښمن دئ.

دلته ځو خبري په پام کي ولرئ:

بايبل هم د يوسف عليه السلام قصه په ډېر تفصيل سره رااخيستې ده، په ځينو برخو کي ئې وينا قرآن ته ورته ده، خو هغه ئې د يوې بې محتوى او بې مقصده قصې په توګه وړاندي کړې، په داسي حال کي چي قرآن دا د يوې ډېري عبرتناکې او روزونکې قصې په ضمن کي بيانوي او په هري برخي کي ئې په لسهاوو درسونه مخاطب ته ورکوي، قرآن د دغې قصې په ترڅ کي د حق د لارې مبارزينو ته دا ډاډينه ورکوي چي الله تعالى د حقپالو مل او د دوى د بريا ذمه وار دئ. دا قصه په حقيقت کي د داسي چا حالت انځوروي چي د زندان له يوې تيارې خوني پاچايۍ ته رسېدلى، هغه ځوک چي خپلو ورونو ورسره مخالفت ته ملاوتړله، په کوهي کي ئې واچاوو، د يوه غلام په توګه په ارزانه بيه خرڅ شو، د پاك لمنۍ په جرم زندان ته ولاړ ... خو لا ځو کاله نه وو تېر شوي چي له همدې زندانه قصر ته ورسېدو او د هغه وخت تر ټولو د ستر هېواد د پاچايۍ پر تخت کښېناستو!! په دې قصې کي د دې حقيقت لپاره تاريخي ببلګې وړاندي شوې چي د باطل په مقابل کي حق، د دروغو، چل او دوکې په خلاف رښتونولي او صداقت

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د اخلاقي فساد په وړاندې پاك لمنې خامخا غلبه مومي.

بايبل ليکي چې يوسف عليه السلام خوب وليد او ورونو ته ئې تېر کړ او په همدې سره د هغوی حسادت راوپارېدو!! خو قرآن د بايبل خبره تصحيح کوي او فرمايي چې ده خپل خوب ورونو ته نه بلکې خپل پلار ته تېر کړ او ورته ئې وويل: پلار جانه! په خوب کې يولس ستوري او لمر او سپوږمۍ گورم چې راته سجده وکړي! پلار ورته وويل: گرانه زويه! خوب دې ورونو ته مه تېروه، داسې نه چې شيطان ئې ستا خلاف کوم خطرناك تدبير ته وهڅوي، د خوب تعبير دې دا دئ چې الله تعالی به تا غوره کړي، د خبرو په حقيقت او د خوبونو په تعبير د پوهېدو علم به درکړي او خپل نعمتونه به پر تا او د يعقوب په کورنۍ بشپړ کړي، هغسې لکه چې ستا پرپلار او نيکه، ابراهيم او اسحاق ئې بشپړ کړي وو. د قرآن له وينا معلومېږي چې له يوسف عليه السلام سره د ده د ورونو د مخالفت سبب د ده خوب نه بلکې د ده هغه لوړ شخصيت وو چې پلار د همدې په وجه په درنه سترگه ورته کتل او د ده راتلونکې ورته روښانه او ځلانده معلومېده.

دا آيتونه څو اساسي مطالب زموږ مخې ته ږدي:

الف: د يوسف عليه السلام په "رؤيا" کې يوولس ستوري د هغه د يوولسو ورونو لپاره او لمر او سپوږمۍ د ده د پلار او مور لپاره د رمز په توگه راغلي او دا ښيي چې د "رؤيا" او خوب ژبه رمزي ده، ځانگړی قاموس لري، ټول شيان په کې د رموزو او سمبولونو په بڼه ننداري ته ايښودل کېږي.

ب: يوسف عليه السلام ته د ستورو، لمر او سپوږمۍ انقياد چې د ده په وړاندې د هغوی د سجدې په لفظ سره تعبير شوی دئ، هغه ته د ورونو انقياد او د هغه پر لويوالي او اوچتوالي د کورنۍ د ټولو غړو اعتراف افاده کوي.

ج: کله داسې وي چې په يوه صالح انسان کې ښېگړې او لوړ لوړ نېك صفات د کينه گرو او حسودو انسانانو کينه راپاروي او همدغه کينه او حسد ئې د لوړو شخصيتونو دښمنۍ ته هڅوي. تل به گورئ چې فاسق او مفسد انسانان له صالح او نېکو انسانانو سره دښمني کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د: داسي مه انګېرئ چي په انسان کي حسادت يو طبيعي او فطري خصلت دئ، نه داسي نه ده؛ بلکي دا شيطان دئ چي په انسان کي د دې ناروغۍ سبب ګرځي، که چېري په نورو کي ښېګړي او اوچت خصلتونه، په تا کي هم دغو ارزښتونو ته د رسېدو تلوسه راولاړه کړي او تا هم ښېګړو او لوړو خصلتونو ته وهڅوي او په تا کي نوې ولولې، شوق او ارزوګاني راوپاروي، دا يو طبيعي امر دئ؛ مګر که د دې پر عکس تا د فضل او ښېګړي له خاوندانو سره عداوت، دښمنۍ او کينې ته وهڅوي او د دې بد کړچار سبب شي، نو پام کوه چي شيطان ستا پر زړه او دماغ سيوری غوړولی او دغه منفي احساسات ئې در کي راپارولي دي.

هـ: خپل رازونه او اسرار له ځان سره وساته او له افشاء کولو ئې، په خاصه توګه نږدې ملګرو، سيالانو او هغو کسانو ته چي له تاسره د تنافس او رقابت قصد لري، ډډه وکړه.

و: يعقوب عليه السلام چي يو حساس او پوه شخصيت او د درايت خاوند دئ له يوه پلوه د خپل زوی خوب په دقيقه توګه تعبيروي او له بله پلوه ورته توصيه کوي چي خپلو ورونو ته ئې افشا نکړي، داسي نه چي شيطان د دوی کينه راوپاروي او د ده په خلاف ئې کوم ناوړه پټ تدبير ته ونه هڅوي.

¼ųFJèË OÏãr Ï] ƒŠ‰nFJ$È@ƒŕÛ `Ë 7ŒÏèãr 7/‘ š• ŠÎFø 7Ï°‹.r

LìÏd°•ĉ @6‰ `Ë 7ƒq/& #?ã $gB@& $J. >qàèƒ É#ä #?ãr š• øã

ÇÏÈ ÒŠÅm ÒŠÎæ 7/‘ bÎ ,»tãÎr

او همداسي به ستا پالونکی رب تا غوره کړي او د احاديثو (خبرو) تأويل (ښه او دقيق تعبير) به درزده کړي او خپلي پېرزويني به پر تا او د يعقوب پر کورنۍ داسي بشپړي کړي لکه چي پخوا ئې ستا پر نيکونو ابراهيم او

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسحاق بشپړې کړې، بې شکه چې ستا رب باحکمته پوه دئ.

د یعقوب علیه السلام په دې دقیق تعبیر کې یوولس ستورې د ده د یوولسو ورونو، لمر او سپوږمۍ د ده د پلار او مور رؤیائې رموز ګڼل شوي او سجده ئې د ده په وړاندې د دوی انقیاد او د دې ننبه ښودل شوې چې الله تعالی به ده ته ستر او لوړ مقام ورپه برخه کړې، هغه ته به پر نورو فضیلت وروبخښي او د یعقوب علیه السلام د کورنۍ قیادت او مشري به ئې په برخه شي. د تأویل الاحادیث (د خبرو په کنه او حقیقت د پوهېدو) او د خوبونو د سم او دقیق تعبیر پوهه به ئې په برخه شي، یعني له یوه پلوه به د خوبونو د تعبیر علم ورکړی شي او له بله پلوه به د هرې خبرې تل ته د رسېدو استعداد او توانمندي ترلاسه کړې او دا د یوه انسان د پوهې او علم تر ټولو لوړ پوړ دئ. یعقوب علیه السلام له دې "رؤیا" نه پوه شو چې دی او اولاده ئې د خپل وخت د ځلاندو ستورو په شان دي. له همدې امله یوسف علیه السلام ته فرمایي چې الله تعالی به پر تا او د یعقوب پر کورنۍ باندې خپله پېرزوینه بشپړه کړي، هغسې لکه چې ستا پر نیکونو ابراهیم او اسحاق علیهما السلام باندې ئې بشپړه کړې وه، لکه څنګه چې هغوی د الهي انعام مستحق وګرځېدل او د خلکو د هدایت وسیله شول، تاسې به هم د خلکو د لارې د ځلاندو مشالونو حیثیت غوره کوئ او له ترږمیو څخه به د هغوی د ایستلو باعث وګرځئ. یعقوب علیه السلام ته له دې خوبه معلومه شوه چې په تأویل الاحادیث کې به یوسف علیه السلام تر ده هم مخکې وي، د ده په وړاندې خپله سجده ئې همداسې تعبیر کړه، نو ځکه ئې هغه ته وویل: الله تعالی به د تأویل الاحادیث علم درکړي.

د آیت له دې برخې په ښه توګه څرګندېږي چې د یعقوب علیه السلام نور زامن سره له دې چې د خپل ورور یوسف علیه السلام په حق کې ئې ستره جفا وکړه، د الهي بخښنې وړ وګرځېدلي او د معنویت لوړو پوړو ته رسېدلي.

د یوسف علیه السلام د قصې په ترځ کې به وګورئ چې د یعقوب علیه السلام تعبیر صحیح ثابت شو او ټولې برخې ئې یوه په بلې پسې ترسره شوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

باید و گورو چي "رؤیا" څه دئ او حقیقت ئې څه؟ څنگه موږ د زمان او مکان له قیده باسي، راتلونکو زمانو ته مو بیایي او له راتلونکو حوادثو او پیښو مو خبروي؟ په "رؤیا" کي کوم څیز د دې باعث کېږي چي موږ د مکان او زمان له حجاب نه آخوا پر هغو حقایقو پوه شو چي په خپلو پنځگونو حواسو ئې نه شو درك کولی؟ آیا موږ شپږم حس هم لرو؟ چي د خوب په حالت کي راویښېږي؟ آیا دا حس کولی شي چي د زمان او مکان له محدودې پښه آخوا کېږدي، له حجابونو تېر شي او د پردو تر شا وقایع او حقایق درك کړي؟ او یا دا چي "رؤیا" د یوه بل حقیقت نښه ده؛ د یوه داسي ذات له شته والي مو خبروي چي د انسان د "رؤیا" او خوبونو د الهام سرچینه ده؟ که چېري د "رؤیا" په باب دا تعبیرونه او توجیهات ونه منو، نو څنگه کولی شو د دې لپاره کومه بله توجیه وړاندي کړو؟ څوك چي د الله تعالی له شته والي انکار کوي او انسان محض یو مادي توکی گڼي او د روح په نامه کوم څه نه مني، د دغو خوبونو لپاره څه توجیه لري؟ د ټولو په ژوند کي، لږ تر لږه د یو شمیر انسانانو په ژوند کي زیری ورکوونکي خوبونه ترسترگو کېږي، د ټولو داسي خوبونه خو پرېږدئ آیا فقط یو ئې کافي نه دی چي حساس محققین او منصف پوهان وهڅوي چي د دغو خوبونو په اړه خلکو ته دقیق او د منلو وړ ځواب ورکړي او سرچینه ئې په گوته کړي؟ زه به د خپلو خوبونو له منځه دوه د دغو محققینو مخي ته کېږدم او ځواب به ترې وغواړم، زه د دغه ډول "خوبونو" له پلوه ډېر غني وم، که ټول ئې ولیکم نو یو کتاب ترې جوړېږي ، دلته ئې دوه بېلگي د مثال په توگه رااخلم:

هغه مهال چي د ظاهر شاه د واکمنۍ په دوران کي بندي او په توقیف کي د محکمې د حکم منتظر وم، یوه شپه مي خوب ولید چي زما مشر ورور ختر محمد (چي د کمونستانو د د اقتدار په لومړیو کي زما له پلار او کوچني ورور نورالدین سره په شهادت ورسېدو) زما د توقیف خوني ته راننوت او له روغبړ نه وروسته زما د زندان د ملگري شهید ډاکټر عمر پر اوسپنیز کټ کښېناست، د سرو زرو گوتې ئې چې د فیروزې غمی په کي لگېدلی وو په گوته وه، له څو دقیقو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبروآترو نه وروسته ئې دا گوتې راوايستله او ماته ئې راكړه، د ملاقات په پاي كې كله چې روانېدو، جيب ته ئې لاس كړ او درې سليز افغاني نوټونه ئې له جيبه راوايستل او ماته ئې راكړل، خوب مې په دغه ځاى كې پاي ته ورسېد، د هغې شپې په سبا، زما همدا مشر ورور ناڅاپي او پرته له دې چې كابل ته د ده له راتگ نه خبر وم، زمونږ ليدو ته راغى، پوليسو هماغه اطاق ته راووست، په هماغه كټ كښېنستو، هماغه گوتې ئې په گوته، له څو شېبو خبرو آترو وروسته ئې خپله گوتې راوايستله او ماته ئې راكړه، د تلو په وخت كې ئې جيب ته لاس كړ او هماغه درې نوټونه ئې راوايستل او ماته ئې راكړل. ما تر لاس ونيو او ورته ومې ويل: په خداى قسم چې ستا دغه راتگ او د هغه ټولې صحنې مې تېره شپه په خوب كې ليدلې وې، دې ته منتظر وم چې دا آخري برخه ئې هم وگورم او بيا ئې تا ته وواېم.

زما د "رؤيا" بله بېلگه د يوسف عليه السلام صادقه "رؤيا" ته ورته ده:

(ما ته خپل شهيد پلار په نوې ځوانۍ كې واده وكړ، په لسم ټولگي كې زه د واده خاوند وم، د واده په شپه مې فقط څو شېبې د سحر له لمانځه نه مخكې خوب كړى، چې سترگې مې سره ورغلې په خوب كې گورم چې: د تره له يوه زوى سره مې چې سپين رېرى وو او محمد نذير نومېدو، يوځاى د آسمان په لورى اوچت ولاړو، د ستورو ځاى ته ورسېدو، ستورى راكد وو، خو زما په رسېدو سره وخوځېدل، له شرق نه د غرب په لورې روان شول، ناڅاپي دا سې زرينه ټوټه ترې جوړه شوه چې د اوږدو او سارو تارونه ئې ټول ستورې ول، دا زرينه تكه په خپله په زرينو خوليو بدله شوه، له مانه څو گامه آخوا د دغه زرينو خوليو يوه وړه كوټه جوړه شوه، هغى خوا ته ورروان شوم چې وگورم دا څنگه خولۍ دي، ناڅاپي څه نور ناپيژانده كسان چې شمير ئې تر څلورو پنځو زيات نه وو، را پيدا او له يوې بلې خوا د خوليو په لور راروان شول، هر يوه لدې كوټې نه يوه خولۍ په لاس كې واخيسته پرته لدې چې په خپل سر ئې كښېږدي، ما هم يوه خولۍ را واخيسته او په خپل سر مې كېښوده او په همدې سره له خوبه راويښ شوم. په ابتداء كې مې

(c) ketabton.com: The Digital Library

گمان کولو چې د دې خوب به زما له واده سره ارتباط وی، ښايي الله تعالیٰ به ما ته نېك اولاد راکړی چې سر مي ورباندی لوړ وي، د دې خوب له ليدلو دوه کاله وروسته په پوهنتون کي شامل شوم او په پوهنتون کي زما له شمول سره جوخت اسلامي خوځښت پيل شو، د الله تعالى لطف او مهرباني وه چې د يو شمېر محصلينو ورونو په ملگرتيا د اسلامي نهضت په تأسيس کي لږ يا ډېره ونډه را په برخه شوه، د سردار داؤد د واکمنۍ په مهال او هغه وخت چې زموږ ډېر ورونه د رژيم له لوري د پاڅون په تور ونيول شول، ما له يو شمېر نورو ورونو سره پاکستان ته هجرت وکړ، لنډه موده وروسته مو له همغه ځايه د نهضت د بيا منظمولو لړۍ پيل کړه، د غړو په روزنه او تنظيم مو لاس پوري کړ، چا چي به له موږ سره يوه روونيزه دوره پای ته رسوله، ببرته به خپلو سيمو ته ستنيدل، له لوړو غړونو او ژورو درو اوښتل او له کږو وږو ستونزمنو لارو به ټاکليو سيمو ته تلل او له رسېدو سره سم به ئې د افرادو په روزني او انسجام لاس پوري کاوو، په همدغه دوران کي وو چې ټول مشران ورونه راغونډ شول او د يوې غونډې په ترڅ کي ئې د اسلامي نهضت مشري ماته تفويض کړه، گمان مي وکړ چې زما د هغه خوب تأويل همدا وو.

خو ډېر وروسته کله چې د جهاد لمن خوره شوه، ډېر خلك حتى هغه هم د مجاهدينو له ليکو سره يو ځای شول چې له فکري او اخلاقي پلوه ئې د دې صف وړتيا نه درلوده خو شرايطو په نهضت تحميل کړل، په پاکستان او ايران کي گڼ شمېر ډلي جوړي شوې، ډېر کسان د مشرتابه لپاره کانديد شول او غوښتل ئې د قيادت پگړۍ په سر وتړی، په دې وخت کي پوه شوم چې زما د هغه خوب تعبير څه وو.

که دېرش کاله مخکي مي دغه "رويا" له چا سره مطرح کړې وی؛ نو له تعبيره به ئې حتماً ځان عاجز گڼلو خو که نن همدغه "خوب" د هر هغه چا په وړاندي تېر کړم چي د افغانستان له جرياناتو او د نهضت د تأسيس له څرنگوالي او د ډلو او گوندونو د جوړېدو له بهير نه خبر دي، نو په آسانۍ سره کولی شي د دې خوب

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولي برخي تعبير کړي.

زه د داسي خوبونو پراخه تجربه لرم، همدغو تجربو دې نتيجې ته رسولی يم چې باور وکړم د انسان د روحي جوړښت او د دماغ هغه برخي چي په ويښه کي ډېر ځله د زمان او مکان له قيد نه وځي، وړاندوينه کوي، ابتکار کوي، د راتلونکې په هکله حدس وهي او ډېر ځله ئې حدسونه دقيق او صحيح ثابتېږي، له مقدماتو نه نتائجو ته ځان رسوي او د پېښنو پايلي او پېلامې په ګوته کوي، دا برخي د "خوب" په حالت کي هم فعاله وي. داسي نه ده چې د خوب په حالت کي د انسان د روحي جوړښت ټولي حساسي برخي خپل فعاليت متوقف کوي. په خوب کي د دماغ ځيني برخي له فعاليت نه لاس واخلي، ځيني نيمه فعاله شي، ځيني د انتظار حالت غوره کړي، خو ځيني نوري برخي ئې داسي دي چي د خوب حالت هغوی ته د لا ښه فعاليت کولو موقع په لاس ورکړي. د خوب په حالت کي د انسان دماغ د ورځنيو پراخو مصروفيتونو نه فارغ وي، د ده پنځګوني حواس چي هريو ئې د ورځي له لوري پراخ فعاليتونه لري او د دماغ لويه برخه مصروفوي، د خوب په وخت کي خپل کار متوقف کړي، دماغ آرام پرېږدي او هغه ته دا موقع ورکړي چي په پوره انهماك سره په هغو قضاياوو غور وکړي چې ده ته مهمي برېښي، هغه چي د ورځي له لوري، د پراخو مصروفيتونو په وجه نه توانيدو ورباندي غور وکړي. دا داسي وګڼئ لکه متفکر، عالم، شاعر، ليکوال چې د يوې مهمي څېړني، ليکني او شعر لپاره له خلکو ګوښه شي او ځانته د ښه فکر کولو او په خپل کار د ښه ترکيز لپاره مناسب شرايط برابر کړي. خوب همدا شرايط د دماغ لپاره برابروي.

انسان د خپل پېچلي دماغ د پراخو فعاليتونو يوه وړوکې برخه په خپل واك کي لري، داسي چې د ده له ارادې سره سم کار کوي، دا برخه په خوب کي خپل فعاليت متوقف کړي، خو د دماغ هغه لويه برخه چې د انسان تر واك لاندي عمل نه کوي بلکي خپلواکه ده او خپل ټول فعاليتونه په اتوماتيکه توګه ترسره کوي، دا برخه تل فعاله وي او د يوې شيبې لپاره خپل فعاليت نه متوقف کوي. د خوب

(c) ketabton.com: The Digital Library

په حالت کې د انسان د دماغ دا برخه د لا ښه فعالیت فرصت ترلاسه کوي. که انسان په ویښه کې وړاندوینه کولی شي، د راتلونکې په هکله حدس وهي، اختراعات کوي، نوي نوي ابتکارات کوي، څو مقدماتی خبري یوه د بلي خواته کېږدي او له همدې نه د راتلونکو نتائجو په هکله قضاوت کوي. هیڅ دلیل نه لرو چي همدا کار دي د خوب په حالت کي ونه شي کولی، د اکثرو انسانانو ذاتي تجربو دا خبره ثابته کړې.

له باانصافه محققینو او له حساسو څېړونکو نه پوښتنه کوم: که د نړۍ د ټولو خلکو داسي خوبونه یوې خوا ته پرېږدو، یوه دوه بېلګي ئې راواخلو او وغواړو چي د خوب منشأ او حقیقت معلوم کړو، نو ځواب به مو څه وي؟ زه څنګه له راتلونکو پېښو خبر شوم؟ چا خبر کړم؟ دا اطلاع چا راکړه؟ د دې الهام سرچینه چېري ده؟

دغه "خوبونه" سر ببره پر دې چي د انسان د روحي ابعادو څرګندوونکي او مظاهر دي د الهام د سر چینې وجود چي د مادې له محدودې بهر دی هم په اثبات رسوي او یو بل حقیقت د "تقدیر او برخلیك" په نامه منعکس کوي، ته په خپله رویاء کي د یوې داسي پېښې په جریان کي لوېږې چي ډېره موده وروسته ترسره کېږي او مصداق ئې په ویښه کي وینې؛ او د دې معنی دا ده چي انسان د هغې تګلوري لاروی دئ چي لوړې ژوري ئې پخوا ټاکل شوې دي او خامخا دئ ترې تېریږي. دتګلوري غوره کول د ده کار دئ؛ خو هغه لوړې ژوري چي دی د لاري په اوږدو کي باید ترې تېر شي له پخوا مقدر شوې دي، واك او اختیار ئې د انسان په لاس کي نه دئ، دا موضوع د د دیني مباحثو یوه ډېره مهمه قضیه ده، هغه کسان چي په دې موضوع د ښه پوهېدو تلوسه او شوق لري بلنه ورکوم چي (په قضا او قدر ایمان او مقتضیات ئې) او د التکویر د سورې د وروستي آیت تفسیر دي په "د قرآن پلوشې) کي مطالعه کړې.

قرآن د یوسف علیه السلام د ورونو منفي احساسات، له خپل ورور سره ناروا سیالي او رقابت او د ده د وژلو او له منځه وړلو لپاره د دوی غلطه اراده د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې لپاره زموږ مخې تهږدې چې له داسې کارونو ځان وساتو، د دوی احساسات په دې توګه انځوروي:

ß# ßš'qãø (q8$% øÿÎ) ÇÐÈ û,ÎÎ$¡¡=j9 M»tƒ#uä ÿ¾ÏmÏ?uq÷zÎ)r # ßš'qãƒ 'Î b%. ô‰s)©9 *

ÇÑÈ AûüÎ7B 9@»n=|Ê 'Å9 RR/& ¨bÎ) p7óÁãã ßøtwUr $YÏB $YŠÎ& #'<Î) =m& ÿqäzr &r

(۷) د يوسف او د ده د ورونو په قصې کې، پوښتونکو ته روښانه نښې دي.
(۸) کله چې دوی وویل: يقيناً چې يوسف او ورور ئې زموږ پلار ته تر موږ ډېر ګران او محبوب دي، په داسې حال کې چې موږ (ډېر او پياوړې) ډله يو، په دې کې شك نشته چې پلار مو په ښکاره اشتباه کې دئ.

د يوسف عليه السلام او د هغه د ورونو ترمنځ د نزاع او کړکېچ قصه ډېرو هغه پلټونکو او پوښتونکو ته چې د دغه ډول کړکېچونو د لاملونو په لټه کې دي او غواړي پوه شي چې عوامل او محرکات ئې څه دي او پايلې ئې څه، مدلل ځواب وايي او هره اندېښنه ئې په دقيقه توګه رفعه کوي، په دې آيتونو کې د يوسف عليه السلام د ورونو داسې څو خبرې په ګوته شوې چې په ترڅ کې ئې د کړکېچونو د ناسم او متجاوز لورې وينا او دريځ موږ ته توضيح کوي او هغه دا چې:

دی په ناحقه سره زموږ پر پلار تر موږ ډېر ګران دئ.

په داسې حال کې چې زموږ شمير زيات دئ او د پلار د حمايې، ساتنې او دفاع درونده پېټی زموږ پر اوږو دئ.

په دې کار سره يقيناً چې زموږ پلار لويه اشتباه کوي.

په دې ښکاره کولو کې څو مهم ټکي د ځيرنې وړ دي:

الف:- په داسې حال کې چې يعقوب عليه السلام له خپل زوی يوسف عليه السلام سره د هغه د ځانګړتياوو په خاطر مينه لري، په ده کې هغه څه ګوري چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نورو کې ئې نه لیدل، د ده لوړ استعدادونه، ښه اخلاق، او هوښیارې ئې خوښېده، د هغه په ځېرې او کړنو کې ئې د یوه لوی شخصیت نښې لیدې او د همدې لپاره ئې خاصه اعتنا ورته کوله، داسې نه وه چې د خپلو زامنو تر منځ غیرعادلانه توپیر وکړي او بې موجبه یوه ته په بل ترجیح ورکړي، د ده په څېر له یوه حساس او عادل پیغمبره داسې بې عدالتې ډېره لرې ده، خو نور زامن ئې چې د یوسف علیه السلام ځانګړتیاوو او لوړ شخصیت د دوی حسادت پارولی، یوسف ته د پلار خاصه پاملرنه بې عدالتي ګڼې او د تبعیض او توپیر په سترګه ورته ګوري.

له یوسف علیه السلام سره د ورونو د مخالفت اصلي وجه دا وه چې د ده د لوړ شخصیت په وړاندې ئې د حقارت احساس کاوو، د ده اخلاقي لوړتیا او عظمت ئې نه شو زغملی، د ده هغه صفتونه چې د پلار مینه، احترام او درناوی ئې راپارولو د ده د ورونو کینه او حسادت ئې هڅولو. له لوړو شخصیتونو سره تل او د زمانې په هر پړاو کې همداسې کېږي، د دوی لوړو ځانګړتیاوو ته پام سره د ټولنې صالح او هوښیار خلك د دوی درناوی کوي خو د پربوتې شخصیت خاوندان او مفسدین ئې د همدغو خصلتونو په وجه مخالفت ته ملا تړي.

هغه کسان چې د ذاتي مواصفاتو له مخې د لوړ تلو وړ نه دي، د لوړ الوت لپاره پیاوړې وزرونه نه لري، له لویو لویو شخصیتونو سره د سیالۍ اهلیت نه لري، خو حرص پرې غالب دئ، جاه طلبه دي، حقایقو ته د تسلیمېدو او د لوړو شخصیتونو پر عظمت د اعتراف پر ځای او له هغوی سره په نېکو کارونو کې د مرستې او ملګرتیا په ځای د ناروا رقابت لار غوره کوي، د ځان د غوره والي د ثابتولو لپاره د یوسف علیه السلام د ورونو په څېر غلطو توجیهاتو ته پناه وړي او وایي: موږ په دې خاطر غوره او د احترام او توجه مستحق یو چې شمېر مو زیات دئ!! ځواکمن یو!! د دوی په څېر په عصبیتونو تکیه کوي او د تعصباتو اور ته لمن وهي. په واقعیت کې دغه وګړي د کمزورو شخصیتونو خاوندان دي، د زعامت او مشرۍ وړتیاوې او ځانګړتیاوې نه لري؛ مګر جاه طلبه او د قدرت وږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي، غواړي دا حرص او اقتدار ته د رسېدو دا وژونکې تنده له ناروااوو لارو اشباع کړي، د قومي او نژادي تعصباتو په پارولو سره غواړي قدرت ته ورسېږي او په دې توګه د قدرت په مسابقه کي پر خپلو رقيبانو برى ومومي. هغه چي د امت او ملت په شامله او پراخه مستوا کي د منل کېدو جوګه نه دئ او دا کفايت او اهليت په کي نه شته چي د يوه پراخ ملت په کچه د مشرى مقام ترلاسه کړي نو د دې هڅه کوي چي لږ تر لږه د قوم، قبيلې او عشيرې په سطح د زعامت مقام ته ځان ورسوي، خو دا مقام هم د حسادتونو او د نورو په ضد د کرکې او نفرت راپارولو له لارې ترلاسه کوي!!

قرآن په دې قصې کي موږ ته وايي: هغه کسان چي عصبيتونه عنوانوي، د ځان لپاره د قوم او قبيلې په نامه امتيازات غواړي او تل د قومونو تر منځ د امتيازاتو پر وېش اعتراض کوي، دوى د ځان او خپلو رقيبانو په اړه د خورا عادل مرجع قضاوت هم نه مني، داسي لکه چي د يوسف عليه السلام ورونو د خپل حکيم، پوه، حساس او عادل پلار قضاوت هم ناعادلانه ګڼو او ويل ئې: موږ ته په پام نه کولو سره زموږ پلار ستره اشتباه کوي؛ ان ابانا لفي ضلال مبين!!

تاريخي تجربې ښيي چي د قومي عصبيت بيرغچيان سره له دې چي د هغوى قضاوت او دريځ د خلکو په ګټه او شمېر باندي ولاړ وي او د هر قوم نفوس د ملاك او معيار په توګه مني، مګر تل داکثريت قضاوت ته غاړه نه ږدي او مخالفت ترې کوي، د اکثريت له لارې نه خپله لاره بېلوي، د امت په وړاندي ملت، د ملت په وړاندي مليت او قوم او د قوم او قبيلې په منځ کي کورني او عشيره ئې حدونه عنوانوي. قرآن فرمايي چي دا شعارونه شيطاني لاملونه لري او د شيطان په تحريك او لمسونه رامنځ ته کېږي، شيطان وو چي د لومړي ځل لپاره ئې نژادي توپير عنوان کړ او ويې ويل: انا خير منه، خلقتني من نار و خلقته من طين. زه تر ده غوره يم، زه دې له اوره پيدا کړى يم او هغه دې له خاورې پيدا کړى دئ.

که چېري د يوسف عليه السلام په خبر له يوه ستر پيغمبر سره د خپلو ډېرو نږدې خپلوانو او دوستانو لخوا، له کومې ګناه پرته او بې موجبه، داسي جفا او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ظلم کېږي، نو ته اې د الله د لارې مجاهده! باید د الله تعالی په لار کې او د پیغمبرانو د کړنلارو او تګلارو په تعقیب کې، د دغسې جفاګانو منتظر واوسې او په ځان کې د هغوی د زغملو ځواك او زغم راپیدا کړې. داسې نه چې د آزمېښتونو او ستونزو پروخت بې حوصلې شې، ناامېده شې او مبارزه په نیمه لاره کې ناتمامه پرېږدې او تا ته، اې د دغو صحنو تماشاچې! اې د عافیت پر غونډۍ ناست د مبارزو پایلو ته منتظره! تا ته ویل شوي: داسې و نه انګېرې چې دا د الله د لارې سرتېري مجاهدین په دې خاطر له کړاوونو سره مخامخ دي چې د الله تعالی د عنایت او رعایت وړ نه دي او له الهي عنایت او پېرزوینو محروم کړی شوي!! او په دې سبب له دې برخلیك سره مخامخ شوي چې غلطي او اشتباه ترې شوې!! داسې نه ده؛ دوی نه. بلکې تا اشتباه کړې. دا لوړې ژورې او دا آزمېښتونه د دې لارې طبیعت او د الله تعالی د نه بدلېدونکو سننو څخه یو سنت دئ. د خدای د لارې مجاهدین به د آزمېښت په دې لوړو ژورو او د کړاوونو او ستونزو په دې پېچومو او کږلېچونو کې روزل کېږي، د دوی صبر او استقامت به مضبوطېږي، د دوی استعدادونو ته به وده ورکول کېږي او د کمال او پوخوالي هغه پړاو ته به رسېږي چې د الله تعالی د نصرت وړ وګرځي او د بریا پرېکړه ئې وکړي.

بایبل لیکي چې د یوسف وروڼو خپلې رمې شکیم ته د څرولو لپاره بوولې وې... پلار ئې یوسف پسې ورولېږو چې احوال ئې واخلي، ... کله چې هلته ورننږدې شو، وروڼو ئې وویل: دا دئ لوی خوب لیدونکی راغی، راځئ چې وئې وژنو او په یوه کوهي کې ئې واچوو، پلار ته به ووایو چې کوم ځناور خوړلی دئ... یوه ئې وویل: د وژلو په ځای ئې ژوندی په څا کې واچوئ... په خپله به په کې مړ شي... له وررسېدو سره سم ئې برید پرې وکړ... جامې ئې ترې وایستلې او په څا کې ئې واچاوو ... ناڅاپه ئې یو کاروان ولید چې د دوی خوا ته راروان دئ... فیصله ئې وکړه چې پر دغه کاروان ئې وپلوري... له کوهي ئې راوایست او خرڅ ئې کړ... او کاروانیانو له ځان سره مصر ته روان کړ...)

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرآن فرمايي چي د يوسف ورونو په خپلو کي مشوره وکړه چي يوسف په کوهي کي اچوو، پرېږدو ئې چي کوم کاروان ئې له ځان سره کوم لرې ملك ته بوځي او د مريي په توگه ئې وپلوري، په کار ده چي پلار موږ ته تر ده زيات په درنه سترگه کتلی، زموږ شمېر زيات دئ، هم دکور ټول کارونه کوو او هم ئې حفاظت کوو، خپل پلار ته راغلل او ورته ئې وويل: پرېږده چي يوسف له موږ سره د لوبو او مېوو خوړلو لپاره صحرا ته ولاړ شي، پلار ئې وويل: تاسو پوهېږئ چي زه ورپسې خفه کېږم او وېرېږم چي تاسو به ترې غافله شئ او لېوه به ئې وخوري، دوی بيا خپل شمېر ته گوته ونيوله او وئې ويل: که لېوه ئې له موږ وخوړی شي په داسي حال کي چي موږ کافي ډېر يو نو موږ به بلا وهلي يو!!

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

يوسف ووژنئ او يا ئې د ځمکي (له مخه) لرې کړئ، تر څو د خپل پلار پاملرنه درته وزگاره شي او تر دې وروسته صالح ټولی شئ، يوه ويونکي وويل: يوسف مه وژنئ، که (د ده په ضد څه) کوونکي يئ نو د يوه کوهي په

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیاره تل کې ئې وغورځوئ، چې کوم کاروان ئې ترلاسه کړي، وئې ویل: پلاره! ولې د یوسف په اړه پر موږ باور نه کوې، حال دا چې موږ ئې خواخوږي یو. سبا ئې له موږ سره ولېږه چې (د مېوو په ونو کې) وڅري او لوبې وکړي او موږ ئې حتماً ښه ساتونکي یو. وئې ویل: که ئې درسره بوځئ دا مې غمجن کوي او وېرېږم چې لېوه به ئې وخوري او تاسو به ترې غافله وئ، وئې ویل: که لېوه ئې په داسې حال کې وخوري چې موږ یوه (پیاوړې) ډله یو، نو موږ به په دې صورت کې تاوانې (بلا وهلې) یو.

په دې مبارکو آیتونو کې څو مهمې لارښوونې ترسترګو کېږي:

په سیاسي مبارزاتو کې تل کمزوری، خو متعصب حریف دئ چې د سالم او رغنده رقابت او سیالۍ پر ځای پر پټو توطیو لاس پورې کوي، ترڅو له دې لارې خپل رقیبان ترور کړي او د مبارزې له ډګره ئې وباسي.

ځینې بیا داسې دي چې که څه هم هدف ته درسېدو لپاره ناروا لارې غوره کوي؛ مګر ادعا ئې داسې وي چې ګواکې د دوی هدف نېك دئ او هدف ته له رسېدو وروسته به د خدمت مصدر ګرځي او د صالحو افرادو په څېر به ښو عملونو ته ملا تړي، د دوی په نظر نېك هدف ته د رسېدو لپاره هره لاره غوره کول جایز دي، د هدف نېك والی نامشروع او ناروا تګلارو ته مشروعیت ورکوي، په داسې حال کې چې نه د هدف تقدس کولای شي چې نامقدسه وسیله توجیه کړي او نه له هغه چا چې د کمزورۍ په پړاو کې په غلطو لارو درومي، د خپلو رقیبانو د پرځولو لپاره نارواوو وسېلو ته لاس کوي، دا توقع کېدی شي چې د ځواکمنۍ او قدرت پر مهال دې د صالح انسان په څېر عمل وکړي؛ بلکې د دې په خلاف، اقتدار به د ده د لا زیات انحراف سبب شي او د نورو په خلاف به د ده کړچار تر مخکې هم لازیات کرکجن او د غندلو وړ کړي.

د یوسف علیه السلام د ورونو دا وینا چې په تکرار سره ئې کړې: (نحن

(c) ketabton.com: The Digital Library

عصبة: مور خو یوه پیاوړې ډله یو)، ښیي چې دوی پر شمېر او عدد ترکیز کوي او په همدې سره غواړي ځان تر یوسف علیه السلام غوره او د خپل پلار د التفات او اعتنا مستحق ثابت کړي!! مخکې ئې وویل: مور د یوسف په نسبت غوره یو، ځکه چې هغه یوازې دئ او مور یوه ډله یو او بیا وایي: څنګه به ئې لېوه رانه وخوري په داسې حال کې چې زموږ په څېر ځواکمنه ډله ئې په څنګ کې او ساتنه ئې کوي!! الله تعالی پر شمېر او "عده او عتاد" باندې د خپل بنده بروسه نه خوښوي، څوك چې پر ماسوی الله باندې تکیه او اعتماد وکړي یوازې ئې پرېږدي او له خپلې مرستې څخه ئې محروموي، له خپلو بندګانو څخه غواړي چې یوازې د ده عبادت وکړي، یوازې ده ته د دعا او احتیاج لاسونه اوچت کړي، یوازې له ده مرسته وغواړي او یوازې پر ده باندې تکیه او اعتماد وکړي.

که تاسو په دې هکله د بایبل وینا ته ځیر شئ نو وبه ګورئ چې بایبل دوکه، چل ول، غولول او په خپلو ژمنو نه ودرېدل د خپل داستان د اتل په څېره کې انځوروي خو قرآن کریم ئې د مجرمینو ځانګړتیاوې ګڼي، بایبل ئې یعقوب علیه السلام ته منسوبوي او کله چې د یوسف علیه السلام د ورونو وار رارسي د دوی هغې دوکې ته ګوته نه نیسي چې قرآن ورته اشاره کړې، ګمان نه کوم چې د بایبل لیکونکي دې دا کار اشتباهاً کړی وي، باور مې دا دئ چې دا کار ئې عمداً کړی، د ده له نظره خدعه او دوکه یو هنر او کمال دئ، باید اتلانو ته منسوب شي، نه عادي خلکو او مجرمینو ته!!

بایبل لیکي چې د یوسف ورونو د ده جامې د یوې وزې په وینو سرې کړې... پلار ته راغلل او وئې ویل: آیا دا د یوسف جامې نه دي؟ ... هغه جامې وپېژندې او وئې ویل: حتماً کوم ځناور خوړلی دئ... نو له ویره ئې خپلې جامې څیرې کړې، زړې جامې ئې واغوستې... ډېرې ورځې ئې په ماتم تېرې کړې... د کورنۍ غړو هڅه وکړه چې هغه ته تسلی ورکړي خو ګټه ئې ونه کړه... وئې ویل: ترمرګه به د یوسف غم هېر نه کړم!!

قرآن د بایبل دا وینا غلطه ګڼي او فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

[illegible]

[illegible] يوسف: ۱۵-۱۸

نو کله چې ئې له ځان سره بوت او په دې سلا شول چې په کوهي کې ئې واچوي او ده ته مو وحي وکړه چې په داسي حال کې به ئې په خپل دې کار خبر کړې چې دوی به ئې احساس هم نه کوي. او ماښام په ژړا خپل پلار ته راغلل، وئې ويل: اې زموږ پلاره! موږ لاړو چې يو له بله د مخکې کېدو زغاسته وکړو او يوسف مو له خپلو شيانو سره پرېښود، نو لېوه وخوړ، او ته به راباندې باور کوونکی نه ئې که څه هم موږ رښتوني يو، او کميس ئې په دروغجني ويني لړلی راوړ، وئې ويل: داسي نه ده؛ خپلو نفسونو کوم کار درته ښايسته کړی، نو (زما دې) ښکلی صبر وي او په هغه څه کې خو له الله نه مرسته غوښتل کېږي چې تاسو ئې بيانوئ.

په دغو مبارکو آيتونو کې له يوې خوا د يوسف عليه السلام د ورونو حالت داسي انځور شوی چې د خپل تصميم د بدو پايلو او عواقبو له پوهيدو عاجز دي، نه پوهېدل چې په دې سره خپلو موخو ته نه شي رسېدی او داسې گومان ئې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاوو چې یوه ورځ به بیا له یوسف علیه السلام سره مخامخ شي او دا ټوله ماجرا به د دوی مخې ته کېږدي، له بلې خوا ښیي چې په همدې سخت او نازك حالت کې یوسف علیه السلام ته ا لهام وشو چې اندېښنې مه کوه، په کوهي کې له لوېدو مه وېرېږه، ډاډه اوسه چې له دې ځایه به حتماً ژغورل کېږې.

د یوسف علیه السلام د ورونو طمع دا وه چې په دې سره به له خپلې مخې یو ستر خنډ لرې کړي او خپلو موخو ته د رسېدو لپاره به لار آواره کړي، خو نه پوهېدل چې د دې کار پایله به څه وي!! د خپل دغه شرمناك کار په عواقبو له پوهېدو عاجز وو او داسې گومان ئې نه کاوو چې یوه ورځ به بیا له یوسف علیه السلام سره مخامخ کېږي او دا ټوله ماجرا به د دوی مخې ته کېښودی شي!! همداراز فرمایي چې په کوهي کې د لوېدو په مهال یوسف علیه السلام ته الهام وشو چې پروا مه کوه، له دې ځایه به ووځې، داسې ورځ به راشي چې دوی به ستا مخې ته سرټیټي او شرمنده ولاړ وي او دا کار به ورپه یادوې!! او دا هغه څه دي چې د حق د لارې مبارزینو ته د ستونزو او کړاوونو په مهال الهام کېږي، الله تعالی ئې له ناهیلۍ ساتي او په زړونو کې ئې هیلې او امېدونه راپیدا کوي. د یوسف علیه السلام د قصې په بیانولو سره قرآن د دغو درېو اساسي موضوعگانو د اثبات لپاره تاریخي بېلگې زموږ مخې ته ږدي: د ورونو مخالفت او د دوی په لاس کوهې ته لوېدل، د نامعلوم برخلیك په لوري خوځېدل، په ارزانه بیه خرڅېدل، د ستونزو او کړاونو بېلگه، په څاه کې د لوېدو په وخت کې دا الهام چې له دې ځایه به حتماً ژغورل کېږې او له کوهي وتل د نجات بېلگه او په پای کې له خپلو ورونو سره په داسې حال کې مخامخېدل چې هغوی به په خپلو نادودو او جفاگانو شرمنده وي د برې او د دښمن د ماتې تاریخې بېلگه. تاسو به د بایبل په هیڅ برخې کې او د هیڅ قصې په ترڅ کې ونه مومئ چې له کومې قصې ئې داسې کوم ستر مطلب ثابتول او یوه مهمه لارښوونه کول په نظر کې وي.

د یوسف علیه السلام ورونه ماخستن په اوښلنو سترگو خپل پلار ته ورغلل او وئې ویل: پلاره! موږ له یوه بله د مخکې کېدو لوبه کوله، یوسف مو د خپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیانو خوا ته پرېښود، په همدې کې لېوه راغی او هغه ئې وخوړلو، ته به حتماً زموږ په خبرې باور نه کوې که څه هم موږ په یقین سره رښتوني وو، هغه ورته وویل: داسې نه ده، خپلو نفسونو غولولي یئ او کوم غلط کار ئې درباندې کړی، زما لپاره له ښه صبره پرته بل څه نه دي پاتې، ستاسو د دې خبرو په وړاندې به له الله تعالی مرسته غواړم، یوازې الله تعالی هغه ذات دئ چې په داسې حالاتو کې ترې مرسته غوښتی شي!!

گورئ د بایبل او قرآن د ویناوو ترمنځ څومره ژور توپیر دئ، یو د قصې اتل صابر، حساس او په حالاتو پوه انځوروي، د خپلو زامنو له وینا، څېرې او حرکاتو پوهېږي چې دروغ ورته وایي، نه ئې په خبرو باور کوي، نه ئې په اوښلنو سترگو غولېږي او نه ئې د یوسف علیه السلام هغه جامې دوکه کولی شي چې په نورو وینو ئې سرې کړې. صبر کوي، په غمونو کې خپل رب ته پناه وړي. خو بل ئې د داسې بې صبره انسان په څېر انځوروي چې له ډېره ویره خپلې جامې څیرې، زړې جامې پر تن کوي او ژمنه کوي چې تر مرگه به دا غم هېر نه کړي!!

قرآن د دې قصې په ترڅ کې موږ ته څو مهمې لارښوونې کوي:

باید په خپلو قضاوتونو کې تلوار او عجله ونه کړو، باید محتاط واوسو، یوازې د متهم ظاهري بڼه، اوښلنې سترگې، غولوونکې ادعاگانې او هغه شواهد چې د خپلې ادعا د ثبوت لپاره ئې وړاندې کوي کافي ونه گڼو، د متهم سوابق باید په پام کې ولرو.

یعقوب علیه السلام حساس او پوه انسان وو، د یوسف علیه السلام د ورونو په تصنعي ژړا، د قضیې په باب د دوی د خبرو له ځرنگوالي، د یوسف علیه السلام د کمیس له وضعې او له یوسف علیه السلام سره د ورونو مخکنیو حسادتونو ته په پام سره پوه شو چې زامنو ئې رښتیا نه دي ورته ویلي او اصله قضیه ئې ترې پټه کړې ده.

د مصیبتونو په وړاندې صبر کول د پیغمبرانو طریقه ده.

ښایي یعقوب علیه السلام ته د خپل زوی یوسف علیه السلام تر ورکېدو دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

غم او اندېښنه لازياته درنه وه چې زامن ئې داسې دي، له ده او له خپل ورور سره ئې داسې څه کړي، بې شکه چې د يعقوب عليه السلام لپاره به د داسې زامنو زغمل او تحمل تر دې هم درووند پېښې او له زغم او حوصلې اوچت وو چې يو زوى ترې ورك شوى، د يوه شريف او بااحساسه انسان لپاره دا ډېر درووند پېښې وي چې خپل زامن د خپل اوچت انتظار خلاف ګوري او له داسې کسانو سره په يو ځاى ژوند کولو مجبور شوى وي!!

يعقوب عليه السلام چې په خپله جليل القدره پيغمبر او د يوه ستر او اولوالعزمه پيغمبر ابراهيم عليه السلام لمسى دئ او الله تعالى ته د نږدې توب او د معنوي مقام په لحاظ خورا اوچت مقام لري، خو سره له دې ستر او اوچت معنوي مقامه، له غيبه بې خبره دئ، له دې عاجز دئ چې پوه شي زامنو ئې له يوسف عليه السلام سره څه کړي دي؟!! څو کيلو متره لرې د ده نازولى او ګران زوى په کوهي کې پروت دئ، خو دى ئې نه له حاله خبر دئ او نه ئې مرسته کولى شي!! خپل عجز او ناتواني په دې الفاظو بيانوي: يوازينى مستعان او مرستندوى الله تعالى دى، فقط له هماغه ذات نه بايد مرسته وغوښتلى شي. په دې بيان سره د هغو ناپوه خلکو خولو ته سخت ګوزار ورکړى شوى چې په غيب باندې له الله تعالى پرته د بل چا د پوهېدا دعوا کوي!! د قصې دغه برخه موږ ته د قرآن عظيم الشان له اساسي مطالبو نه يو مطلب په ګوته کوي، هغه دا چې په ځمکه او آسمان کې له الله تعالى پرته نه څوك په غيبو علم لري او نه د چارو د سمبالولو واك او اختيار لري، هر څوك چې له خدايه پرته بل چا ته د غيبو د علم نسبت وکړي او هغه د چارو متصرف وګڼي نو يقيناً چې قرآن ئې تکذيب کړى دئ.

Ö=â # ‹ »d 3' Žôǫƒ A$% ¼qǫš 4š'ù Ǹèší#r (qè™ö'ù ∝'$§™ Ǹä! ` r

<§ ƒ2 ¤Æ JVÎ ǫ=žŸr Ç⁄È šc qèJèƒ $JÎ Øšîæ ª! $ pè»ŸÒÎ ǫrž &r

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇËÈ šú ïŸ‰Ïd"9$`Ï B ïnŠÏ {qç Ÿ2 r ø Šr&ur çnrèB Nèd ‘Š یوسف:۱۹-۲۰

او یو کاروان راغی او خپل اوبه راوړونکی ئې ولېږو او هغه هم خپله بوکه (په څاکي) کښښته کړه، وئې ویل: اې! زېری زېری، دا دئ یو زلمی او هغه ئې د مال متاع په توګه پټ کړ، په داسي حال کي چي الله د دوی په کړو وړو ښه پوه دئ او په ناڅیزه بیه څو درهمو ئې وپلورو او د ده په اړه زاهدان ول.

ناڅاپه یو کاروان راغی، د کوهي خوا ته ئې واړول، یو کس ئې د اوبو رااېستلو لپاره ولېږو، د بوکې رااېستلو پر مهال متوجه شو چي یو تنکی زلمی ورسره راپورته شو، چیغې ئې کړې: زېری زېری دا دئ یو تنکی زلمی!! د کاروان مشر امر وکړ چي په یوه خوندي ځای کي ئې پټ کړي، ښه سلوك ئې ورسره کاوو، پرې مهربانه ول، مصر ته ئې له ځان سره بوت، هلته ئې په ارزانه بیه وپلورو

بایبل لیکي چي د یوسف علیه السلام ورونو د کاروان له لیدو سره هغه بېرته له کوهي راوایست او په کاروانیانو ئې وپلورو، دا خبره هم قرآن ردوي او هم ئې عقل نه مني، که دوی په کاروانیانو د پلورلو اراده درلودی نو ولې به ئې په کوهي کي اچاوو؟ یوسف علیه السلام د پلورلو په وخت کي کاروانیانو ته ویلی شو چي زه مریي نه یم، دا مي ورونه دي، پلار مي خبر نه دئ... هیڅوك نه غواړي په داسي لانجې کي ښکېل شي او آزاد انسان د مریي په نامه واخلي!! قرآن فرمایي چي یوسف علیه السلام په مصر کي وپلورلی شو.

قرآن د بایبل دا ادعا ردوي چي کاروانیانو یوسف علیه السلام له خپلو ورونو وپېرېدو، د دې ادعا برعکس وایي چي کاروانیانو له څاه راوایست او د موندل شوې قیمتي متاع په څېر ئې پټ کړ، د قرآن په دغو مختصرو الفاظو کي هومره ژور مطالب پراته دي چي د هغه مهال د ټولني د دردونکي وضعیت د دقیق توضیح لپاره کفایت کوي، د کاروان د سالار یو غلام هغه ته د یوه تنکي ځوان د موندلو زېری ورکوي، هغه ئې د قیمتي متاع په څېر پټ ساتي او دا ځکه چي دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

به څو ورځي وروسته د مصر په بازار کي په گرانه بيه پلوري، يعني هغه مهال نه يوازي د غلامانو د پېر پلور بازار گرم وو بلکي دومره بې امنيتي خوره وه چي چا ته به کوم ماشوم او تنکی زلمی په لاس ورغی، که څه هم د کومي آزادۍ او عزتمنې کورنۍ غړی به وو، بس د غلامانو په ډلي کي به شامل شو، له خپلي کورنۍ سره به ئې روابط د تل لپاره وشلېدل، د بېرته ستنېدو مجال ئې نه شو ترلاسه کولی، د مجهول برخليك په لوري به يوړل شو، لاس په لاس به شو، په يوه بل به خرڅ شو، په دې سره قرآن حکيم د هغه مهال اجتماعي وضعيت په دقيقه توگه انځور کړی.

د قرآن له وينا معلومېږي چي يوسف عليه السلام د کاروان سردار ته د خپلو ورونو د جفا قصه اورولې، د هغه عاطفه او زړه سوی راپارېدلی او دې نتيجې ته رسېدلی چي يوسف عليه السلام خپلي کورنۍ ته له ستنېدو منع کړي، له ځان سره ئې بوځي، تر څو د خپلو ځواکمنو او حسودو ورونو لخوا ونه وژلی شي، دا ئې غوره گڼلې چي يو ښه ځای ورته پيدا کړي، د مصر په کوم معزز شخصيت باندي ئې په لږه بيه وپلوري، دا ئې هم نه دي غوښتي چي په گرانه بيه ئې وپلوري، د زياتو پيسو ترلاسه کولو په ځای ئې د دې ښکلي او بااستعداده زلمي راتلونکې ته زياته توجه کړې.

قرآن د قصې د دغې برخي په ترڅ کي موږ ته لارښوونه کوي چي کله کله ستر ستر شخصيتونه په ډېره لږه بيه خرڅ کړی شي!! هو په خدای قسم همداسي دئ، ډېر ځله ستر ستر شخصيتونه، د خپلوانو په لاس او حتی د خپلو ضعيف النفسه ملگرو په لاس دښمنانو ته په لاس ورکړی شوي او وژل شوي!!

په نولسم آيت کي ويل شوي چي کاروانيانو يوسف عليه السلام لکه مال او متاع پټ کړ، له دې نه په ښکاره معلومېږي چي نه ئې ورونه له دې ماجرا خبر شوي او نه له کاروانيانو پرته بل څوك. عجيبه ده چي زموږ ځيني مفسرين هم د بايبل د دغې غلطي وينا تر اغېز لاندي راغلي او ادعا ئې کړې چي ورونو ئې هغه له څا راوايستل او په دې کاروان ئې وپلورو!!

(c) ketabton.com: The Digital Library

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] یوسف: ۲۱-۲۲

او هغه چا چې دی ئې د مصر (له بازاره) وپېرلو خپلې مېرمني ته وویل: مېشت ځای ئې ورته عزتمن کړه (په عزت او درناوي سره ئې وساته)، یا به ګټه راورسوي او یا به ئې خپل زوی وګڼو، په دې توګه مو یوسف ته پر ځمکې تمکین ورکړ او چې تأویل الاحادیث ورزده کړو، او الله په خپل کار برلاسی دئ خو ډېری خلك نه پوهېږي او کله چې پوخوالي ته ورسېدو (حکم) او (علم) مو ورکړ او (ټولو) نېکانو ته همداسي بدله ورکوو. .

د قرآن له وینا معلومېږي چې د مصر عزیز د یوسف علیه السلام له لیدو سره سم د هغه له څېرې، خبرو، ناستې ولاړې، هوښیارتیا او زیرکتیا نه پوه شوی چې هغه یو غلام نه، بلکې له یوې شریفې کورنۍ سره تعلق لري چې د حوادثو او پېښو طوفانونو له دې برخلیك سره مخامخ کړی، نو ځکه ئې خپلې ښځې ته وویل: نه ښایي له هغه سره د مریي په څېر چارچلند وشي، بلکې په کار ده ښه ئې وپالې، هیله ده چې په دې کور کې د هغه شته والی موږ ته ګټور ثابت شي، که مو په هغه کې نورې ښېګړې او وړتیاوې وموندې په زویولۍ به ئې ونیسو او د خپلو ټولو شتمنیو امین او وارث به ئې کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرآن دې کور ته د یوسف علیه السلام د راوستو دوه اساسي موخې په ګوته کوي، یو دا چې په دې توګه به ده ته پر ځمکې تمکین ورپه برخه شي او بل دا چې الله تعالی به ده ته د تأویل الاحادیث علم او پوهه ورکړي، له دې نه معلومېږي چې اقتدار ته د رسېدو لړۍ ئې له دې ځایه پیل شوې، د عزیز مصر په کور کې د ده ځای په ځای کېدا باعث شوه چې قدرت ته د رسېدو دروازې ئې پر مخ پرانیستی شي او همداراز دا ښیي چې دلته او د عزیز مصر په کور کې د پاتې کېدو له لارې هغه ته ډېرې خبرې معلومې شوې، دلته پوه شوی چې د مصر په ټولنې کې څه تېرېږي، اقتدار د څنګه خلکو په لاس کې دئ، د واکمنانو شخصي ژوند څنګه دی، په قصرونو کې څوك ناست دي او په زندانونو کې څوك پراته، د دې ټولنې قاضي د چا په ګټه او د چا په ضد پرېکړې کوي، ده په کنعان کې کوچیانی او صحرانی ژوند ولیدو او په مصر کې د ښاریانو حالت او د دوی ترمنځ ژور توپیرونه، ټول هغه څه چې د ټولنې د صالح مشرانو لپاره ئې زده کول ضروري دي په همدې توګه ده ته ورزده شول.

حکیم خدای غوښتل چې یوسف علیه السلام د مصر د ټولنې د مشرتابه لپاره تیار کړي، د سختو آزموینو په لوړو ژورو کې وده ورکړي، هغه وړتیاوې، ځواکونه او استعدادونه ئې راویښ کړي او ځلا ورکړي چې یوازې په سختو شرایطو کې راویښېږي او ځلا مومي، د یوه حکیم، مدبر او زړه سواند قیادت وړتیاوې په کې راپیدا کړي، پوره فهم او بصیرت ئې په برخه کړي، د کنعان په نیمه بدوي ټولنې کې ممکن نه وه هغه استعدادونه په ده کې راپیدا شوي وی چې د مصر د واکمنۍ لپاره ضروري ول، کنعان د مصر له مدني ټولنې نه خورا زیات توپیرونه درلودل، څوك چې په هغه محیط کې ستر شوی په دې نه توانېدو چې د مصر د محیط غوښتنې درك کړي او د هغه ستر هېواد د خلکو د قیادت له عهدې څخه ووځي، د دې لپاره چې یوسف علیه السلام د مصر د ټولنې نبض ښه درك کړي، په ټولو اسرارو ئې دقیقاً پوه شي، د سیاسي او اجتماعي اړیکو او مناسباتو په ماهیت ئې ښه پوه شي او په هغه کې د مصر د متمدني ټولنې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

زعامت وړتوب او لياقت راپيدا شي، نو ښايي چې د کنعان د نيمه بدوي ټولنې نه مصر ته لاړ شي او هلته تر يوې موديې د مصر د زمامدارانو د ډلې د يوې مرفه کورنۍ په غېږې کې پاتې شي، همااغسې لکه چې الله تعالى موسى عليه السلام د يوې اسرائيلي مظلومې کورنۍ له غېږې بيل کړ او د سيند د څپو پر اوږو ئې د فرعون کور ته ورساوو، د هغه جلاد له تيغه ئې وژغورو چې د بني اسرائيلو د بچيانو د وژلو او حلالولو لپاره گمارل شوی وو، د دښمن مانۍ ئې ورته مدرسه وگرځوله او په همدغې مدرسې کې ئې هغه علم او حکمت په برخه شو چې د دغې ټولنې د لارښوونې او قيادت لپاره ئې ورته ضرورت درلود. له ده نه مخکې ئې يوسف عليه السلام هم له کنعانه مصر ته ورساوو، د مصر د عزيز کور ئې ورته مدرسه کړ، دلته ئې د تأويل الاحاديث علم په برخه شو، دلته د مصر د ټولنې په نبض پوه شو او دلته د دې ټولنې د زعامت وړتياوې او ځانگړتياوې په کې وپاللې شوې. ده ديانت او خدای لمانځنه د ابراهيمي کورنۍ په غېږ کې زده کړې وه، مينه، سادگي، مروت، زړورتيا، صداقت، صبر، قناعت او ټولې هغه ښېگڼې چې د نيمه بدوي ژوند ځانگړتياوې دي، دا ئې په کنعان کې ترلاسه کړل، هغه درايت او فراست چې د مصر د ټولنې د مشرتابه لپاره ضروري وو دا ئې بايد په خپله په مصر کې، د عزيز مصر په کور او په زندان کې ترلاسه کړې وی، د کنعان په چاپېريال کې دا زده کړه ورته ممکن نه وه، نو ځکه حکيم خدای په خپل خاص الهي تدبير سره هغه مصر ته وروست او د مصر په يوې واکمنې او حکمرانې کورنۍ کې ئې مېشت کړ او په دې سره ئې په ده کې د دغو استعدادونو د ودې شرايط برابر کړل.

په دې قصې سره قرآن موږ ته دا ستر درس راکوي چې هيڅوك، که هر څومره ځواکمن وي، په هيڅ تدبير او حيلې سره نه شي کولی د الله تعالى پرېکړې وځنډوي او د تحقق مخه ئې ونيسي، الله تعالى چې څوك د يوې ټولنې او ملت د زعامت لپاره غوره کړي او هغه ته ئې د مشرتابه وړتياوې ورکړې وي، کوم قدرت کولای شي د هغه په مخ کې خنډ شي؟! او دغه مقام ته د رسېدو مخه ئې ونيسي؟!

(c) ketabton.com: The Digital Library

مگر د يوسف عليه السلام له عبرت او پنده ډکه قصه دا نه ثابتوي چي خدای په خپل کار کي برلاسی او غالب دئ، خو ډېر خلك پرې نه پوهېږي.

قرآن فرمايي چي کله يوسف عليه السلام د پوخوالي او رشد مرحلې ته ورسېد ، نو حکم او علم ورکړ شو، په قرآن کي اکثراً د پيغمبرانو د بعثت د بيانولو لپاره دا الفاظ کارول شوي چي حکم او علم ورکړی شو او په دې سره موږ ته لارښوونه کوي چي پيغمبرانو عليهم السلام ته هم علم ورکړی شوی او هم د حکم او فيصلې قوت، هغوی هم فکري امامان دي او هم سياسي مشران او د پرېکړو او حکم کولو مرجع، دلته د يوسف عليه السلام په هکله ويل شوي چي (حکم) او (علم) ورکړی شو ، له (علم) نه مخکي د (حکم) يادښت دا مطلب په گوته کوي چي يوسف عليه السلام لومړی قدرت ته رسېدلی او د مصر واکمن شوی او بيا په پيغمبرۍ مبعوث شوی. خو دلته دا هم ويل شوي چي الله تعالی له ټولو محسنينو او نېکانو سره همدا سي معامله کوي، دا الهي معامله يوازي پيغمبرانو ته نه ده مختصه شوې، بلکي ټول نېکان هم په کي شاملېږي، د هغوی هڅې به هم خامخا ثمر ته رسوي او نېکه بدله به ورکوي، د پېښو او حوادثو په لوړو ژورو او پېچومو کي به هغوی ته رشد او وده ورکوي او د دښمن د توطئو په وړاندي به ئې ساتنه او حفاظت کوي او د دوی د بريا او برلاسۍ لاره به آواروي.

بايبل تر دې عنوان لاندي (يوسف او د فوطيفار مېرمن) ليکي: په مصر کي د فرعون د ساتونکو مشر فوطيفار، يوسف په بيه واخيست... څه موده وروسته ئې دی د خپل کور او تجارت ناظر وټاکو... يوسف ښايسته ځوان وو، د فوطيفار مېرمني زړه پرې بايلو... له هغه ئې د مباشرت غوښتنه وکړه... هغه ونه منله او وئې ويل: بادار مي پر ما دومره اعتماد کړی، د خپلو ټولو شتمنيو اختيار ئې راسپارلی... څنگه به دا کرکجن کار کوم... دا د خدای په وړاندي لويه گناه ده... خو هغې لاس نه اخيست... يوه ورځ يوسف د کور په کارونو لگيا وو... له دوی دواړو پرته بل څوك په کور کي نه وو... هغې مېرمني لاس ورواچاوو چي له ما سره څمله... يوسف ترې وتښتېدو او له کوره ووت، خو جامه ئې د هغې ښځې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

منګولو کې پاتې شوه... ښځې خدمتګارانو ته چيغې کړې او هغوی ته ئې وويل: خاوند مې يو عبراني نوکر کور ته راوستی، دا دئ ما ته ئې سپکاوی راواړولو... زما خوني ته راغی... لاس ئې راواچاوو... ما چيغې کړې او دی وتښتېدو او دا دئ جامه ئې زما په لاس کې پاتې شوه... کله چې فوطيفار د خپلې مېرمنې خبرې واورېدې ډېر په غصه شو او يوسف ئې په هغه زندان کې واچاوو چې د پاچا نور بنديان په کې اچول شوي وو!!!)

د بايبل له ليکونکي پوښتنه کوو: تا خو څو سطره مخکې ليکلي چې په کور کې بل څوك نه وو، نو د فوطيفار مېرمنې چا ته غږ کړ او دا خدمتګاران په يوې چيغې څنګه او له کومه راورسېدل؟!! راشه د قرآن وينا واوره چې څومره دقيقه او له ژورو لارښونو ډکه ده:

قرآن د قصې دا برخه د يوسف عليه السلام د ابتلاء او آزموينې د يوه بل، خو ډېر حساس او خطرناك پړاو په توګه رااخلي، تر دې مخکې د ورونو له مخالفت او حسادت سره مخامخ شو، په کوهي کې واچولی شو، په ارزانه بيه خرڅ شو، بل ملك ته يوړل شو، آزاد ژوند ئې د غلامۍ په ژوند بدل شو، په پای کې د يوې مفسدې مصري کورنۍ نوکرۍ ته اړ شو او دا د ده د ژوند تر ټولو حساسه مرحله او ترټولو خطرناکه آزموينه، اوس له يوه بل دښمن سره مخامخ دئ، مخکني دښمن په زړه کې ورته کينه او حسادت درلود، خو دا دښمن په زړه کې ورته هوس او شهوت لري، هغه په کوهي کې وغورځاوو او دا ئې د ګناه په ډنډ کې غورځول غواړي، د دې دښمن دام ډېر غولونکی او جالب دئ او ځان ترې ساتل ډېر ګران.

قرآن نه د دې مصري نوم اخلي او نه ئې د مېرمنې، دا ځکه چې قرآن د تاريخ کتاب نه دئ، د نومونو يادول نه مفيد دئ او نه ضروري، د عزيز مصر په نامه ئې يادوي او دا د دې لپاره چې وښيي د مصر ټول هغه شخصيتونه چې دا ئې يو وو، د ده په څېر ول، په خپلو کورونو کې ئې ظلمې خدمتګاران او ښځلي خدمتګاراني ساتلې، د دې پروا ئې نه وه چې له دې څه فتنې راولاړېږي، داسي پېښو ته ئې د ګناه په سترګه نه کتل، خاص اهميت ئې نه ورکاوو، دا اختلاط او حتی په جنسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

روابطو کي آزادي د هغو کورنيو يوه عادي او عامه معامله وه او د هر اشرافي ژوند يوه لازمي ځانگړتيا ده.

قرآن فرمايي چي د عزيز مصر مېرمني يوسف خپلي خوني ته وروغوښت، دروازې ئې کلکي وتړلې، بيا ئې يوسف ته بلنه ورکړه، هغه انکار وکړ، وئې ويل: الله تعالی مي رب دئ، دغه ځای ته ئې راورسولم، دومره پېرزويني ئې راباندي وکړې، دا کار لوی ظلم دئ، ظالمان نه ژغورل کېږي او نه بريالي کېږي!! د قرآن الفاظ دا دي:

[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇËÈ ûüîÛ$ƒø$`Ë ÏMZà2 ÅRß ÅÏr‹Ï “ Ìyó Ø$r یوسف: ۲۳-۲۹

هغې مېرمنې چې دی ئې په کور کې اوسېدو، نفسي غوښتنه ئې ترې وکړه، دروازې ئې وتړلې او وئې ویل: ژر شه، درته تیاره یم، هغه وویل: پناه خدای ته، هغه مې رب دئ، زما مېشت ځای ئې راته ښه او ښایسته کړ، یقیناً چې ظالمان نه ژغورل کېږي، یقیناً چې هم هغې د ده تلوسه وکړه او که ده د خپل رب برهان نه وی لیدلی حتماً ئې د هغې تلوسه کوله، په دې توګه مو فحشاء او بدکارې ترې وګرځوله، بې شکه چې هغه زموږ له مخلصو بندګانو څخه وو، (هغې غوښتل لاس ورواچوي، دی ترې وتښتېدو)، دواړو د دروازې په لورې منډې کړې، له شا (ئې تر لمنې ونیولو او د) کمیس (لمنه ئې) وروشکوله، (له پرانستلو سره سم ئې) په دروازې کې د ښځې خاوند (په خپلې مخې کې) وموند، (مېرمنې ئې) وویل: د هغه چا سزا به له دې پرته بل څه وي چې بندي شي او یا دردناك عذاب (ئې په برخه شي) چې غوښتل ئې ستا مېرمنې ته سپکاوی ورواړوي؟! ده وویل: دې له ما نفساني غوښتنه درلوده، د کورنۍ له غړو نه یوه شاهد داسې شهادت ورکړ: که ئې کمیس له مخې غوڅ شوی وي، نو دې رښتیا ویلي او دی دروغجن دئ خو که کمیس ئې له شا غوڅ شوی وي نو بیا خو دې دروغ ویلي او دی رښتونی دئ، چې وئې لیدل کمیس ئې له شا غوڅ شوی، نو خاوند ئې مېرمنې ته وویل: دا ستاسو ښځو مکرونه دي، ستاسو مکرونه ډېر ستر ستر دي، یوسفه! له دې تېر شه او ته اې ښځې! د خپلې ګناه معافي وغواړه، یقیناً چې خطا شوې یې!!

د قرآن دا برخه څو لارښوونې او ظریف ټکې زموږ مخې ته ږدي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله تعالى يوسف عليه السلام د خورا ستر ماموريت او لويې دندې لپاره غوره کړی وو، د يوه ستر انقلاب لپاره، د يوه سياسي، اجتماعي، فکري او اخلاقي انقلاب لپاره، د مصر په څېر په يوې داسې ټولني کي چي له مدني لحاظه ډېره مخکي تللې خو له فکري او اخلاقي لحاظه ډېره وروسته پاتې، ظلم، فساد او بې عدالتي خپل تور وزر پرې غوړولی، واکمنان ئې په فساد کي تر ستونې غرق، مظلومان له خپلو ټولو انساني حقوقو محروم، د واکمنانو د هوسونو قرباني، په نه گناه زندان ته درومي او د اربابانو د مزاج خلاف په يوه معمولي کار په دار ځړول کېږي، دا ستر مأموريت سپېڅلی، مهذب، مدبر او د ډېر سپلين خاوند قيادت او زعامت ايجابوي، هغه کسان چي د اسلامي ټولني د جوړولو په لاره کي مبارزه کوي، هغه ټولنه چي پيغمبران عليهم السلام ئې پر جوړولو مأمور شوي، بايد دغسي لوړ شخصيت ولري او د مبارزې په لوړو ژورو کي د دوی دا وړتياوي راڅرگندي شي.

که چېري ظروف او شرايط په گناه کي د انسان د پرېوتو مشوق وي او هغه گناه ته وهڅوي، نو د ډېرو سترو شخصيتونو د لوېدو او سقوط احتمال هم شته، له هغو ظروفو او شرايطو نه چي انسان گناه ته رابولي يا ئې ورته را کاږي بايد ځان وساتو.

که چېري يوسف عليه السلام د خپل رب برهان نه وی ليدلی، د هغې مېرمني په لوري به ښويېدلی وو، راشئ وگورو چي دا الهي برهان څه وو؟ د آيت له فحوی نه معلومېږي چي دا برهان د يوسف عليه السلام هغه احساس وو چي په دغو الفاظو سره ئې بيان کړ: الله تعالى مي رب او پالونکی دئ، دې غوره مقام ته ئې راورسولم، ظالمان نه ژغورل کېږي، همدغه احساس د دې باعث شو چي د ځوانۍ په هغه طوفاني دوره کي د شيطان او نفس له وسوسو خوندي پاتې شي.

قرآن فرمايي چي په دې کار سره يوازي دا نه چي دی له دغې گناه نه وژغورل شو بلکي په همدې سره بې حيايي او بدکاري له ده نه په شا وتمبول شوه!! د قرآن دا وينا په سطحي نظر سره انسان ته عجيبه برېښي، خو په لږ دقت سره پوهېدی

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي چي په دې الفاظو کي ډېر ژور او ظریف مطالب پراته دي، څوك چي په لومړي ځل د خپل نفس ناروا غوښتني او د خپل هوس د هڅوني په وړاندي صبر وکړي، تسلیم نه شي او پښې ئې له ښویېدو وژغورل شي، دغه کار په ده کي د ځان ساتني هغه ځواك او احساس کمال او قوت ته ورسوي چي په راتلونکې کي د داسي هڅونو په وړاندي ئې پښې ونه ښویېږي، چا چي په لومړي مقابلې کي د بدیو په وړاندي ماتې ونه خوړله، د بدیو د مقابلې ځواك ئې لازیات پیاوړی او مضبوط شي او چا چي په لومړي مقابلې کي ماتې وخوړه، بیا بیا به تر بریدونو لاندي راځي او ماتې به خوري، څوك چي د بدکاریو دروازه پرانېزي تړل ئې ورته گران شي او څوك چي د لومړي ځل لپاره د هغې له پرانستلو ډډه وکړي د تل لپاره ترې خوندي پاتې شي، یوه گناه نورو گناهونو ته لار پرانېزي، یوې گناه ته په منفي ځواب ویلو سره د نورو مخه نیول کېږي، یوسف علیه السلام هغې لومړي بلني ته په منفي ځواب ویلو سره ټولو هغو کسانو ته ځواب ورکړی چي د ده د بې لاري کولو طمع ئې کوله، ټول په دې پوهېدلي چي دا هوښیار ښکار په لومې کي نه نښلي، چي د عزیز مصر مېرمن په دې ونه توانېده نور به څنگه هغه ښکار کړي شي او څنگه به د هغه د ښکار کولو جسارت او طمع کوي؟!! هو؛ په دې سره الله تعالی له یوې خوا دی د ځوانۍ په هغو شېبو کي چي احساسات ښه په ځوښ کي وي او هوس ډېر څپانده په گناه کي له پرېوتو وساتو او له بلي خوا ئې بد کارۍ ته بلونکي ځواکونه په فرسخونو له ده لرې کړل.

الله تعالی هغه د مصر د ټولني د زعامت لپاره غوره کړی وو، د مصر د هغه وخت پر ټولني د فحشا، اخلاقي فساد او جنسي آزادۍ تور وزر غوړېدلی وو، په خاصه توگه د ټولني په لوړ پوړیو او اشرافي کورنیو کي دا بیماري په پراخه پیمانه خوره وه، له دې پلوه ئې حالت داسي وو لکه د نن ورځې د لوېدیځې نړۍ د گنده ټولنو حالت، جنسي بې لاریتوب ته نه یوازي د گناه په سترگه نه کتل کېدل بلکي یو عادي کار گڼل کېدو، د یوسف علیه السلام دا کار د دې باعث شو چي د مصر ټولي هغه مېرمني چي په خپلو نخرو سره ئې د مصر هر واکمن په آسانۍ سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکار کاوو له ده ناهیلي شي او د ده د بې لارې کولو طمع ونه کړي، که د عزیز مېرمن ونه توانېده چي یوسف علیه السلام د خپلې ځوانۍ په موسم کي دوکه کړي، هغه وخت چي احساسات ځپانده وي او په داسي حالت کي چي دی ئې مریي او خدمتګار وو، نو له هغه وروسته چي د عمر پوخوالي ته ورسېږي او د مصر واکمن شي، نو څنګه به هغوی وکولای شي چي دی ښکار کړي!! د قرآن دا الفاظ څومره دقیق دي: ä$±óÿ9$ ä¤p` 9$¤zã $Î¤ç Zï (ترڅو په دې توګه بدکاري او بې حیائي ترې ایساره کړو!!)، داسي ئې نه دي ویلي چي هغه مو له بدکارۍ او بې حیایۍ راایسار کړ، نه بلکې بدکاري او فحشاء ترې ایساره شوه، یعني هغه کار ئې وکړ چي نور بدکاري او بې حیایي ورته نږدې نه شي.

د هغو ټولو آزمېښتونو له جملې نه چي یوسف علیه السلام ورسره مخامخ شوی، خورا لوی او خطرناك ئې همدغه آزمېښت وو، د ورونړو مخالفت، کینه او حسادت، په څا کي لوېدل، مریيتوب ته لېږدېدا او بندي کېدا... دا ټول تر دې آزمېښت ډېر ډېر آسانه ول.

ګورئ چي د قرآن د وینا په لفظ لفظ کي څومره ژورې لارښووني او ظریف ټکي مخي ته راځي، دوه څېرې ئې په ډېره دقیقه او اغېزمنه توګه انځور کړې: یو د خدای بنده او بل د نفس بنده، یو له ګناه تښتي او بل په ګناه پسې زغلي، یو د ځوانۍ په جذباتي موسم کي له ګناه ځان ساتي او بل په داسي حال کي د ګناه هڅه کوي چي ټولي جسمي او جنسي اړتیاوي ئې رفع شوې، دواړه د دروازې په لوري منډي وهي خو یو ئې د پرانستلو او له ګناه نه د ځان ژغورلو په نیت او بل ئې د دې لپاره چي خلاصه نه شي او ښکار ئې له منګولو ونه وځي، دواړو د دروازې په لوري وځغاستل، یو ئې له ګناه نه د تېښتي لپاره او بل ئې د بې لارې نفس د اشباع لپاره، یو ئې له خدایه ویرې تېښتي ته اړ کړی او بل ئې د زړه له مراد نه د محرومېدو وېرې، عجیبه صحنه ده، دوه متضادي څېرې په یوه تګلوري کي، د یوه منزل په لور په منډو، مګر له بېلا بېلو موخو سره، څه عجیبه صحنه ننداري ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

اېښنودل شوې، هغه صحنه چې زړه په لړزا او درزا راولي، مشاعر هڅوي، په انسان کي وجد راپاروي. ډېر داسي کسان مومې چې دوی او هڅې ئې د دې صحنې له څېړو سره ورته دي، ټول په یوه تګلوري کې، د یوه هدف او مقصد په لور تلوار کې، کله نا کله له ورتو شعارونو او ادعاګانو سره، خو یو ئې د رحمن خدای لپاره او بل ئې د نفس او شیطان په حکم، یو ئې په پاك لمنتوب سره او بل ئې له لړلو او ملوثو لاسونو سره، یو ئې له الله تعالی نه د ویري نه په ډك زړه سره او بل ئې له خیرن، خچن او ګنده ضمیر سره.

دواړه د خپل محسن په وړاندي ودرېږي، د یوه د ژوند ملګری او د بل آقا، یوه ته دې محسن هر څه ورکړي او د خپل ژوند شریکه ئې ګرځولې، خو له بل سره ئې یوازي دومره کړي چې په نوکری ئې نیولی، یو خپل محسن ته صادق او وفادار او بل ورته خائن او بې وفا، مجرم تر بې ګناه مخکي د ځان د برائت ادعا کوي او بې ګناه تورنوي او د هغه لپاره د سزا غوښتنه کوي!! پاك لمنی بېګناه له دې ډډه کوي چې بل تورن کړي، له ځانه دفاع ته اړ کېږي.

لکه څنګه چې مو د یوسف او د هغه د ورونو په قصې کي ولوستل چې تېری د یوسف علیه السلام د ورونو لخوا شوی، هغه ئې څا ته وغورځاوو او بیا ئې د ده کمیس د دې لپاره په "کاذبه وینه" سور کړ چې پلار پرې وغولوي، دلته هم وینئ چې تېری د بدکار او مجرم له پلوه دئ او د صالح مظلوم کمیس په کي څیري شوی، هغه تورن شوی او هغه په زندان او دردناك عذاب ګواښل شوی!! که تاریخ ته یو ځغلند نظر واچوو نو وبه ګورو د دغو دوو انساني لوریو ترمینځ د تاریخ د ټولو ټکرونو ماهیت همدغسي دئ.

کله چې دوی دواړه د مصر عزیز د وره خوله کي ویني، نو مجرمه ښځه ئې په جګ غږ وایي: یوسف ستا پر عزت او ناموس د تېري او لاس اچولو نیت درلود، د داسي تېري کوونکي سزا له دې پرته بل څه کېدی شي چې یا بندي شي او یا سخت تعذیب شي!! په دې صحنه کي هم ګورئ چې د شر او فساد سمبول یرغلګر دئ، تبلیغات او افتراءات د هغه له لوري دي او د پاك لمنتوب او تقوا لوری تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

تهاجم لاندې او دفاع ته اړ شوی!! تل همداسې وي، د چا لمن چې په ګناهونو لړلې وي هغه څوك په ګناه تورنوي چې له ګناه نه د تېښتې پر وخت ئې لمن څيرې شوې. اکثراً داسې کېږي چې سپيڅلي خلك د خپل سپېڅلتوب نه د دفاع لپاره د تبليغ ډېر لږ احساس کوي او دا ضرورت لږ احساسوي چې د خپل پاك لمنتوب لپاره دلايل وړاندې کړي، دا مجرمان او ګناه ګاران دي چې د خپل جرم د پټولو او سپېڅلتيا د اثبات لپاره تبليغاتو ته ضرورت لري، دوی د ځان د تبرئې لپاره نور خلك تورنوي.

الله تعالی په خپله له مخلصو بندګانو دفاع کوي، هغه تل له متقيانو او پرهېزګارانو سره دئ، يوازې ئې نه پرېږدي، آزمېښتونه پرې راولي، په لوړو ژورو سره ئې آزمويي، دا ځکه چې ابتلاء او آزمېښت د الله تعالی سنت دئ او دا ځکه چې د آزمېښتونو په ترځ کې د متقيانو روزنه کوي، په دې سره د دوی شخصيت ته مزيده ځلا ورکوي، خو هيڅکله ئې د دښمنانو په وړاندې يوازې او بې اسرې نه پرېږدي، چا چې د آزمېښتونو په دوران کې تر پايه پورې صبر وکړ، الهي مرسته به ئې خامخا خوا ته را رسي، د باطل د پلويانو او ملګرو له منځه به داسې څوك راولاړوي چې له حق پالونکو دفاع وکړي، د مخالف لوري تورونه رد کړي او د دوی پر پاکۍ او پاك لمنۍ شهادت ورکړي!! د يوسف عليه السلام لمن داسې څيرې شوې چې د يوسف عليه السلام پر پاکې او د عزيز د ښځې په بدلمنتوب شاهدي ورکوي، هماغسې چې په وينو لړلی کميس ئې يعقوب وپوهاوو چې لېوه نه دئ داړلی، بلکې ورونو ئې کوم بل کار پرې کړی.

د عزيز مصر غبرګون ډېر سوړ، له دې هم ډډه کوي چې خپلې مېرمنې ته کومه سخته خبره وکړي، دا خو پرېږده چې طلاقه ئې کړي، سزا ورکړي، يا دا له يوسفه لرې کړي او يا يوسف ترې لرې کړي، له خپله کوره ئې وباسي او بل ځای ته ئې ولېږي، تر څو د دې فاجعې له بيا تکراره مخنيوی وکړي، فقط دومره ورته وايي: د ښځو مکرونه همداسې وي!! په مکرونو کې ډېر مهارت لري!! د عام خطاب په ډول، داسې چې نورې ښځې ئې هم په کې شاملې کړې دي: د ښځو مکرونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

همداسي وي!!! د دې دا کار خطا او غلطې ګڼي خو په دې معنا چي ولې ئې خپل حیثیت او مقام ته پام نه دئ کړی، دا خو ستا نوکر دئ نه سیال!! یعني دا کار په خپل ذات کي د اعتراض وړ نه ګڼي یوازې په هغه صورت کي ئې د اعتراض وړ شمېري چي له خپل سیال سره نه وي!! یوسف ته ئې وویل: له دې خبري نه تېر شه، څه چي درسره شوي هغه هېر کړه او سترګې پرې پټې کړه!! او خپلي ښځي ته ئې وویل: د خپلي ګناه لپاره بخښنه وغواړه، اشتباه دې کړې ده!! خو د ده په الفاظو کي دا وضاحت نه شته چي له چا بخښنه وغواړي، له الله تعالی نه که له خپل مېړه نه؟! د ده الفاظ دا وو: انك كنت من الخاطئين : یقیناً چي ته له خطا شوو څخه یې!! آیا له دې خبري نه د ده مقصد دا دئ چي ګناه دې کړې، دا عمل خو ذاتاً یوه ګناه ده او یا دا چي دا ګناه نه بلکي یوه اشتباه ګڼي او معنا ئې دا ده چي ولې ئې په یو مریي او غلام باندي زړه بایللی او له هغه ئې د زړه مراد غوښتی؟! د آیت الفاظ ډېر صریح دي، ده د ذنب، جرم او اثم پر ځای د "خطا" لفظ کارولی چي مطلب ئې دا دئ: د یوې شریفې کورنۍ عزتمنه مېرمن چي په خپل مریي زړه بایلي لویه اشتباه کوي!!

د مصر د عزیز له خبرو نه داسي معلومېږي چي د ده قصد دا دئ چي مېرمن ئې باید په خپله له ده نه بخښنه وغواړي، باید له خپل دغه مېړه نه بخښنه وغواړي چي دا ټول آرام او له عیش او عشرته ډك ژوند ئې ورته مهیا کړی، دومره پراخ او زیات نعمتونه ئې تر پښو لاندي ورته غوړولي، خو له دې سره سره دا بل چا ته زړه ورکوي او یوه مریي ته پر ده ترجیح ورکوي!!

ګورئ چي یوسف علیه السلام د دغو ټولو نعمتونو پر یوې وړې برخي لاس موندلی، له دې ټولو نعمتونو څخه ډېر لږ څه د ده هم په برخه شوي، خو دئ ئې په مقابل کي د الله تعالی پاس ساتي او ګناه کول د نعمت کفران ګڼي او ترې ځان ساتي، مګر د مصر د عزیز ښځه څومره ناشکره ده چي د دغو ټولو نعمتونو په وړاندي د خپل مېړه پاس نه ساتي؟! د نعمتونو وفرت او ډېروالی غالباً د هغه کفران ته لاره وباسي او انسان د منعم په وړاندي ناشکرۍ ته هڅوي او په انسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې د عصيان او طغيان سبب گرځي.

بايبل دلته د دې قصې له يوې ډېرې مهمې او حساسې برخې هسې تېرېږي، خو قرآن ئې په تفصيل سره بيانوي او فرمايي: د ښار ځينو ښځو په خپلو غونډو او مجلسونو کې دا تبصرې پيل کړې چې د عزيز مصر مېرمنې په خپل نوکر زړه بايللی، دا خو ئې ځرگنده غلطي کړې ده!! (د دې له شأن سره خو دا نه ښايي چې له خپل غلام سره مينه وکړي، دا چېري او غلام ئې چېري!!)، قرآن فرمايي چې دا هسې د دوی مکر وو، ټولې په همدې مرض اخته وې، هسې ئې خپلو خاوندانو ته داسې ښوده چې دوی د عزيز مصر د مېرمنې په څېر نه دي، په دوی دې دا بد گمان نه کوي!! کله چې د عزيز مصر مېرمن د دوی له دې مکره خبره شوه نو د مېلمستيا بند وبست ئې ورته وکړ، د يوې صفې په سر ئې ورته ځای برابر کړ، د هرې يوې مخې ته ئې د مېوې لوښی او چاړه کېښوده، کله چې دوی په خوراك لگيا وې يوسف ته ئې د دوی خوا ته د څه ورورړلو امر وکړ، کله چې د مصر د واکمنو مېرمنو وليد ، حسن ته ئې هك پك او مجذوبې شوې، بې اختياره ئې خپل لاسونه غوڅ کړل، د عزيز مېرمنې پرې غږ کړ: دا هماغه کس دئ چې تاسو پرې ملامتولم، هو! ما ترې د زړه مراد وغوښتو مگر هغه ډډه وکړه او که غوښتنه مې ونه منې او اوامرو ته مې غاړه کښېنږدي ځای به ئې زندان وي، خوار او ذليل به شي، يوسف (چې د دوی خبرې ئې اورېدلې او متوجه شوی چې اوس نو وضعيت لا ډېر خطرناك شو ، دلته راغونډې شوې مېرمنې ټولې د دې په څېر دي اوس به هغوې هم د ده د بې لارې کولو هڅه کوي، نو الله تعالی ته ئې د دعا لاسونه اوچت کړل او وئې ويل: زما ربه! زندان تر هغه څه راته غوره دئ چې دوی مې وربولي! که ته مې د دوی له مکره ونه ساتې، دوی ته به مايل شم او د نورو جاهلانو په څېر به شم!! الله تعالی د ده دعا قبوله کړه، له دې گنده محيطه ئې د ده د لرې کولو پرېکړه وکړه، عزيز مصر سره له هغه چې حقايق ورته ځرگند شوي وو دا فيصله وکړه چې تر يوې مودې ئې زندان ته ولېږي.

د قرآن الفاظ دا دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

[illegible]

او د ښار ځينو ښځو وويل: د عزيز مېرمني له خپل مريي نفسي غوښتنه کړې، يقيناً چي ميني لېواله کړې، موږ ئې په څرګندي غلطۍ کي ګڼو، نو کله چي ئې د دوی مکرجني خبري واورېدې پيغام ئې ورولېږو او د تکيې ځای ئې ورته برابر کړ او د دوی هري يوې ته ئې چاړه (په لاس کي) ورکړه او (يوسف ته ئې) وويل: د دوی مخي ته وروو ځه، نو کله چي ئې هغه وليد (تر خپل ګمان ئې، لوړ وموند او خپل لاسونه ئې غوڅ کړل او وئې ويل: پاکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله لره ده، دا خو انسان نه بلکي له یوې قدرمني او درنې فرښتې پرته بل څه نه دئ، (د عزیز مصر مېرمني وويل: دا همغه ځوك دئ چي تاسو پرې ملامتولم، هو؛ ما ترې د زړه مراد وغوښتو او ده ځان لرې وساتو، كه هغه څه ونه كړي چي زه ئې پرې گمارم، نو هرو مرو به زنداني شي او حتماً به خوار او سپك شي، (یوسف) وويل: زما ربه! تر هغه څه چي دوی مي وربولي زندان راته غوره دئ او كه ته د دوی مكرونه رانه وانهړوې دوی ته به مایل او د جاهلانو له ډلي به شم، نو رب ئې دعا قبوله كړه او د دوی مكر ئې ترې وگرځاوو، بې شكه چي هغه پوه اورېدونكی دئ، بیا د څرگندو نښو له لیدو وروسته (دا ورته غوره) وبرېښېده چي څه موده ئې بندي كړي.

دلته څو خبري د ځانگړې توجه وړ دي:

د ښار د ښځو یوې ډلي، نه ټولو ښځو، فقط د درباریانو او رئیسانو ښځو، هغه چي په خپل چاپېریال كي د نورو اشرافي مېرمنو له ټولو اسرارو خبرېږي، وويل: د عزیز ښځي لویه غلطي كړې ده!! خپل غلام ته ئې زړه وركړی او له هغه نه ئې د زړه مراد غوښتی، د هغې په شان شریفه او لوړ نسبه ښځه وگوره او مریي ته زړه بایلل وگوره! هیڅوك داسي نه كوي لكه چي هغې كړي دي!! قرآن كریم د دوی دا خبري هسي مكر او حیله گڼي او دا په گوته كوي چي دوی ټولي په دې ناروغۍ اخته وې، ټولي د عزیز مصر د مېرمني په څېر وې، دا خبري ئې د خپل پاك لمنتوب د اثبات لپاره كړې او په دې سره ئې خپلو مېړونو ته ښودله چي دوی دا كار اشتباه گڼي او هیڅ كله به ئې مرتكبې نه شي!!

قرآن فرمايي: كله چي دې د دوی مكرجنې خبري واورېدې نو په هغوی پسې ئې استازی ولېږو او د دوی لپاره ئې مجلس جوړ كړ، بالښتونه ئې ورته كېښودل او (د غذا او مېوو پر دستر خوان باندي ئې) هري یوې ته چاړه كېښوده او (یوسف علیه السلام ته ئې) وويل: د دوی مخي ته ورووځه! كله چي د هغوی نظر پرې ولگیدو، نو هغه ئې (له خپل گومان او تصور نه) ډېر لوړ وموندو (د ټولو سترگې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرې ښځې پاتې شوې او د مېوو پرځاي ئي) خپلې گوتې پرې کړې او وئې ويل: خداي ته پناه! دا خو بشر نه دئ، دا خو له يوې قدرمنې فرشتې پرته بل څه نه دئ!! د عزيز مصر مېرمن (له کوم شرم او حيا پرته د خپل راز او د عياشۍ د مجلسونو سيالو او هم مسلکو ملگرو ته) وايي: زه مو په دې ملامتولم چې خپل مريي ته مې زړه ورکړی، دا دئ هغه غلام! هو ما ترې د زړه مراد وغوښتو خو هغه ډډه وکړه، لوړه کوم چې يا به مې مراد پوره کوي او يا به زندان ته درومي، له ذلت او سپکاوي سره به مخامخېږي او له دې ټولو نعمتونو به محرومېږي!!

گورئ چې قرآن د مصر د اشرافي کورنيو اخلاقي وضعيت څنگه انځور کړی: د عزيز مصر د مېرمنې د عياشۍ په محفل کي مېلمانه، آزاد خيالي، د مصر د اشرافو په کورنيو پوري مربوطي بدلمني ښځې چې کله يوسف عليه السلامويني، خپل حواس بايلي، خپل کنټرول له لاسه ورکوي، ټول د هغه د جمال په ننداره کي ډوبېږي او له ډېري وارخطايۍ د مېوو پر ځای خپلې گوتې پرې کوي، بې له دې چې د شرم او حيا احساس وکړي د ده د حسن ستاينه کوي، د عزيز مېرمنې ته برائت ورکوي او دې ته دا مجال برابرېږي چې په پوره جسارت سره پر خپل کار اعتراف وکړي!!

قرآن په دغو څو لنډو جملو سره د مصر د درباريانو او زعيمانو د کورنيو د بداخلاقيو وضعيت او د هغوي د شخصي ژوندانه ټول اړخونه، پټې او ښکاره زاويې او گوښې په ډېر دقت سره انځوروي او دا ښيي چې په غير اسلامي ټولنو کي او د هغو خلکو په منځ کي چې پر خدای او آخرت ايمان نه لري، زعما او مشران ئې له اخلاقي لحاظه تر دې حده په فساد کي غرق وي، دومره سپک او ذليل وي چې آزاد جنسي روابط په هغوی کي عادي کار گڼل کېږي او هيڅوک هم پرې اعتراض نه کوي.

دې ټکي ته مو بايد پام وي چې له دې قصې څخه او له هغو تبصرو او تحليلونو څخه چې د مصر د مشرانو اخلاقي وضعيت په کي څېړل شوی، د قريشو د سردارانو انتباه به څه وه؟ له دې به ئې څه پيغام اخيستو؟ آيا د دې قصې حرف

(c) ketabton.com: The Digital Library

حرف به ئې ځان ته متوجه نه ګاڼو او هغه به ئې په ټولني کې پر خپل اعتبار، رسوخ او عزت يو خطرناك بريد او تېرى نه بالو؟آيا د مكې عامو خلكو به د دې قصې په هېنداري کې د خپلو سردارانو او د دوى د كورنيو څېره نه ليدله؟ او هر آيت به ئې د دوى پر بدې وضعې نه تطبيقاوو؟

په دې آيتونو کې د يوسف عليه السلام هغه وضعيت چې ورسره مخامخ وو په ډېر زړه راښكونكې، جالب او ښوونكې بڼه کې انځور شوى، هغه چې تازه رسېدلى ۱۸_۱۹ كلن ځوان دئ، د صحرا په ويړه غېږه او د هغې په صافه او شفافه هوا کې دنيا ته راغلى او د ځوانۍ پړاو ته رسېدلى، الله تعالى ورته ښكلې صورت وركړى، د ورونو جفا ئې ليدلې، په څا کې د لوېدلو بده ورځ ئې ګاللې، د غلامۍ شپې او ورځې ئې ليدلې او اوس د نړۍ په خورا متمدنه سيمه کې (د مصر په پلازمېنه کې) د مصر د عزيز په كور کې ژوند كوي، په هغه کې د بدوي او مدني ژوند آثار او نښې له ورايه ښكارېدې، د هغه راښكونكې څېره د جلال او جمال، ښايست او تقوى، وقار او مهربانۍ، متانت او ساده توب ښكلى امتزاج وو، هر ليدونكى به ئې ځان ته راښكو او د ځان مجذوب به ئې ګرځاوو، د يوسف عليه السلام ذاتي ښېګړې ورته حادثې او پېښې رامنځته كړې، لومړى ئې د ورونو له كينې سره مخامخ كړ او دى اوس د عزيز په كور کې له هغه لوى آزمېښت سره مخامخ شو، د عزيز ښځه ورپسې شوه، هره شېبه ئې د ګناه په ناولې ډنډ کې د لوېد وېره وه، په هرګام کې ئې مخې ته دام، له هغه محفل نه وروسته خو د مصر د سردارانو ټولې مېرمنې پرې مينې او د هغه د اغوا لپاره ئې پايڅې رابډوهلې وې، د هغه ستونزه ئې لازياته كړې وه، هرې خوا ته چې ګوري، ګناه ورته خپله غولوونكې غېږه پرانستې ده او په هر ګام کې د شر داعي او بلونكي ورته په كمين کې دئ، په ناز او نخرو ئې ځان ته رابلي، كه نور خلك په ګناه پسې منډې وهي، دلته ګناه په ده پسې ځغلي او هره شېبه د دې انتظار كوي چې هغه غافل ومومي او ګوزار پرې وكړي، غافل ئې كړي، اراده ئې كمزورې ووينې، ګناه ته تمايل په کې راژوندى كړي او ډېر ژر ئې ښكار كاندي، ځومره خطرناكه صحنه ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

او څومره اروا سوځوونکې آزموینه؟ هغه په دې سخته مبارزه کې ثابت قدمه او کوټلی دئ، له هر پړاو نه په بري سره سر لوړی او فاتح تېرېږي، د عزیز د ښځې گواښونه ئې اورېدلي او لیدلي، چې یوسف باید له دغو دوو نه یو غوره کړي، یا په گناه کې سقوط او د دې غوښتنو ته تسلیمېدا ، یا زندان ته تگ او د خواریو او ذلتونو منل، خو هغه د دغو دوو بدیلونو څخه د یوه په انتخاب کې ځنډ ونه کړ، بې له ځنډه ئې زندان غوره کړ. په پوره اشتیاق سره هغه بدیل انتخابوي چې پرې وېراوو ئې، په پوره سوز او د زړه له تله خپل رب ته دعا کوي او وايي: زما پالونکې خدایه! زندان له هغه څه ډېر راته محبوب دئ چې دوی مې وربلې!!

دا برخه له یوې خوا موږ ته دا راښیي چې له دې محفل نه وروسته د عزیز مصر مېرمن د یوسف علیه السلام په ښکارولو کې یوازې نه وه، د مصر د سردارانو ډېرې مېرمنې ورسره شریکې شوې وې او له بله پلوه یوسف علیه السلام دغه صحنه دومره خطرناکه گڼلې چې د الله تعالی له لطف او مرحمته پرته ئې په بل څه خلاصون ترې گران لیدلی، د همدې لپاره ئې خپل رب ته په دې الفاظو دعا کړې: که د دوی مکر را نه دفع نه کړې، نو د دوی په دام کې به ولوېږم.

د قرآن دا وینا هم خاصه توجه غواړي چې فرمايي: یوسف علیه السلام جنسي بې لارېتوب او شذوذ د جاهلیت له مظاهرو څخه گڼي، د قرآن له نظره په هري ټولنې کې چې د دې گنده او ناولې عمل مظاهر راڅرگند شي نو هغه ټولنه له تمدن نه وروسته پاتې او جهل وهلې ټولنه ده. علم او تمدن انسان د قانونمندۍ خوا ته کاږي او ټولې اړیکې د همدغې قانونمندۍ په سیوري کې تنظیموي او ټولنه له دې ژغوري چې قانون ترپښو لاندې شي، له حدودو تېرې وشي، نظم له منځه ولاړ شي، یو د بل په حق او حد تېری وکړي، د انسان په ژوند کې تر ټولو مهمه او اساسي قضیه د ده جنسي اړیکې دي چې د ده او د ده د نسل ژوند او دوام ورپورې تړلی دئ. د انسان د ژوند د دغه اساسي اړخ روغوالی، د قانون په چوکاټ کې د هغه تنظیمول او په دې برخه کې د پولو او حدودو د تر پښو لاندې کېدو مخنیوی د علم او تمدن له لومړنیو غوښتنو څخه ده. جهل او د انسان له

(c) ketabton.com: The Digital Library

فطرت او د هغه د جسم د سلامتيا او روغتيا له غوښتنو او د هغه د روح او بدن له صحي اړتياوو نه بې خبري د دې سبب کېږي چې د انسان د ژوند دغه اړخ ته لازمه اعتنا ونه شي، ضوابط ئې تر پښو لاندي شي او له حدودو ئې تېرى وشي، مگر دا نه گورئ چې د لوېديځي نړۍ بې مهاره ټولنه له دې جهته څومره رنځ وړي او له څومره خطرناکو ناروغيو سره مخامخ ده؟ د ايډز وژونکې ناروغي د دې ټولني له مظاهرو څخه يوه ده، د لوېديځي نړۍ زره سوانده پوهان په چيغو چيغو د خطر اعلان کوي چې يا آزادې جنسې اړيکي کنټرول کړئ او يا د هغه د بدو او تباه کوونکو عواقبو انتظار وکړئ.

الله تعالى د يوسف عليه السلام دعا قبوله کړه، ده زندان تر دې لړلي چاپېريال غوره وگاڼه، زندان ورته خوندي پناځی ښکاره شو، د مصر د واکمنانو له مکرجنو او نخره گرو ښځو نه ئې الله تعالى ته پناه يووړه، د دعاگانو اورېدونکي عليم خداي د ده دعا اجابت کړه. له هغه چټل او لړلي چاپيريال او په گناه کي له سقوط او لوېدو ئې وژغورو، الله تعالى د خپل مخلص بنده دعاگاني اوري او قبلوي ئې، هغه د خپل بنده له هر حالته خبر دئ. په دې پوهېږي چې د څه ډول معاملې وړ او مستحق دئ؟

قرآن فرمايي چې درباريانو ته دا غوره وبرېښېده چې يوسف عليه السلام د څه مودې لپاره زندان ته ولېږي، په داسي حال کي چې حقايق ورته څرگند شوي او د يوسف عليه السلام په پاك لمنۍ پوه شوي ول. په دې اړه د قرآن له الفاظو معلومېږي چې يوازي د مصر عزيز نه؛ بلکي د مصر نورو درباريانو هم مصلحت په دې کي ليدلی چې د يوې مودې لپاره يوسف عليه السلام زندان کي وساتي، دوی دغه تصميم د ځينو نښو نښانو له ليدو وروسته ونيولو!! خو دا نښې نښانې کومي وې، هغه چې د يوسف عليه السلام په پاك لمنۍ ئې دلالت کاوو او که هغه اطلاعات چې د هغې مېلمستيا له وضعيته دوی ته رسېدلي وو؟ د قرآن له دغو الفاظو (من بعد ما رأوا الايات) او (ثم بدا لهم) چې په دواړو کي د جمعي صيغې راغلې ښيي چې زندان ته د يوسف عليه السلام په لېږلو کي نور درباريان هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

شريك ول او دا ځکه چې دوی ته دا اطلاع رسېدلې وه چې په هغې مېلمستيا کې د دوی مېرمنو هم په يوسف عليه السلام زړه بايللی او د همغه څه کولو هڅه ئې کړې چې ځو ورځې مخکې ئې د عزيز مصر مېرمن پرې ملامتوله!! دا بهير موږ ته د هغې جاهلې ټولنې يوه بله توره زاويه هم په ګوته کوي او هغه دا چې په دغو ټولنو کې فيصلې او پرېکړې د مصلحتونو له مخې کېږي، نه د عدالت له مخې، د غيراسلامي ټولنو په محاکمو کې د واکمنانو هوی او هوس واکمني او حکومت کوي نه (قانون او قضا)، حاکم او واکمن کولی شي يو بې ګناه انسان د خپلې خوښې تر مودې پورې په زندان کې وساتي، همغسې لکه د مصر واکمنانو او درباريانو چې د خپلو مېرمنو د اداره کولو او له فساده د راګرځولو پر ځای ئې يوسف عليه السلام د نامعلومې مودې لپاره زندان ته ولېږو!!

هغه شخصيت ته چې الهي تقدير د مصر په ټولنه کې د يوه ژور بدلون راوستو لپاره غوره کړی او د دې ټولنې قيادت او زعامت به ده ته سپارل کېږي، ضروري ده چې د بدوي ژوندانه د وضعيت له مشاهدې او د مصر د حکامو د وضعې له ژورې مطالعې نه وروسته، د مصر د محاکمو د پرېکړو په څرنګوالي او ماهيت پوه شي او د زندان او زندانيانو له حال او احواله پوره خبر شي؛ او دا ځکه چې عوام د حاکمو نظامونو د پراخو تبليغاتو له مخې داسې ګومان کوي چې (محاکم) آزاد او مستقل دي او قاضي د قانون او مقرراتو په حکم قضاوت کوي او د عدالت له تامين نه پرته هيڅ څيز ته ارزښت نه ورکوي، د دې غلط ذهنيت تصحيح نه يوازې د عامه خلکو او طبقاتو تر منځ ضروري ده؛ بلکې د خواصو او د ټولنيزو انقلابونو د زعامت او مشرتابه په کچه هم ضروري ده، د زندان وضع او د زندانيانو حالت، د دې ټولنو د محاکمو او قاضيانو ماهيت په ښه توګه څرګندوي، د انقلاب مشران بايد زندان ته لاړ شي تر څو په جاهلې ټولنه کې د عدالت او قانون ماهيت په خپلو ټولو غړيو او روح سره احساس کړي او په دې پوه شي چې په دې مجال کې کومې تبديلۍ او انقلاب ته ضرورت شته!!

قرآن په دې قصې سره موږ ته دا درس راکوي چې که چېرې د الله تعالی کوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

صالح بنده د ده په لار کي زندان ته درومي، بايد ډاډه او مطمئن وي او د پايلو په اړه دې هيڅ تشويش نه کوي، دا او هره پرېکړه دې د الله تعالی له لوري وګڼي او په دې باور دې وي چي په دې کي ئې حتماً حکمتونه او مصلحتونه ايښي دي، که نن نه پرې پوهېږي، ژر به پرې پوه شي، مګر نه ګورئ چي زندان ته د يوسف عليه السلام تګ نه يوازي د ده له غوښتني سره سم وو؛ بلکي الله تعالی په دې سره دی په ګناه کي له پرېوتو وژغورو، زندان ئې ورته يوه مدرسه کړه او د هغې په غېږه کي ئې له لا ډېرې فکري او اخلاقي ودې برخمن کړ او هلته ئې د مصر د ټولني يوه بله تياره زاويه له نږدې وکتله... او په پای کي له همدې زندانه د مصر واکمنۍ ته ورسېدو.

[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

(y|%çè? ×v& •B& ⊣ ×v) ãóÛ%$è) ?»ÜuS `B $kš ª! $A“R& $B Nà2 ã$/#är

ÇÍÈ šc qßJn=ôèt Ÿw Ä ¨$Z9$# uŽsYò2 & £ Å»9r ãN)s%$!$# 7 %! ç$f) w)

او له ده سره (په یو وخت) دوه زلمي غلامان هم زندان ته ننوتل (بندیان شول)، (هر یوه ئې یو خوب بیا بیا لیدلی وو، یوسف ته راغلل)، یوه ئې وویل: زه په خوب کي ځان داسي گورم چي انگور زبېښم او بل (ورته) وویل: زه په خوب کي ځان داسي گورم چي پر خپل سر ډوډۍ وړم او مارغان ئې خوري، موږ د دې خوبونو په تعبیر پوه کړه، ته راته د نېکانو له ډلې معلومېږې، هغه وویل: لابه هغه خواړه چي (معمولاً هره ورځ) درکول کېږي درته نه وي راغلی چي تعبیر به ئې درته ووایم، دا د هغه علم یوه برخه ده چي زما پالونکي رب رانښودلی، ما د هغه قوم دین پرېښود چي پر الله ایمان نه لري او پر آخرت کافران شوي. او د خپلو نیکونو ابراهیم، اسحاق او یعقوب د دین متابعت مي وکړ، موږ ته نه ښایي چي له الله سره کوم څه شریك کړو، دا پر موږ او پر ټولو خلکو د خدای یو فضل او پېرزوینه ده؛ خو اکثر خلك شکر نه کوي، (یعني دا د الله تعالی لویه پېرزوینه ده چي موږ ته ئې فرمایلي: له الله پرته بل چا ته سر مه ټیټوئ او بل ته لاس لمن مه اوږدوئ)، د زندان ملگرو! آیا ډول، ډول اربابان غوره دي او که یو غالب خدای چي (پر ټولو کایناتو) مسلط دئ؟ له ده پرته خو تاسو د داسي څه عبادت کوئ چي هسي څو نومونه دي، چي تاسو او ستاسو پلرونو نومولي، الله هیڅ دلیل ورته نه دئ نازل کړی، حکم (صادرول) خو یوازي الله لره دئ، امر ئې کړی چي له ده پرته د هیچا عبادت مه کوئ، سم او سیده دین همدا دئ، خو زیاتره خلك نه پوهېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بايبل تر دې عنوان لاندې (يوسف د بنديانو خوبونه تعبيروي) ليکي: (فرعون د دربار د ساقيانو او نانوايانو په رئيسانو غصه شوی وو... دواړه ئې په هغه زندان کې واچول چې يوسف هم په کې وو... دوی زياته موده هلته پاتې شول... فوطيفار يوسف د دوی د خدمت لپاره گمارلی وو...يوه شپه دواړو خوب وليد... سهار يوسف متوجه شو چې دواړه خفه دي... پوښتنه ئې ترې وکړه... وئې ويل: موږ خوب ليدلی خو څوك نه شته چې موږ ته ئې تعبير کړي... يوسف ورته وويل: د خوبونو تعبيرول د خدای کار دئ!! ما ته ووايئ څنگه خوبونه مو ليدلي... د ساقيانو رئيس وويل: د انگورو داسي تاك مي وليد چې درې څانگې ئې وې...ناڅاپه څانگې وغوړېدې او زيات انگور په کې وټوکېدل... له ما سره د فرعون د شرابو جام وو، انگور مي په کې وزبېښل او فرعون ته مي ورکړل او هغه وڅښل، يوسف ورته وويل: ستا د خوب تعبير دا دئ: درې څانگې يعني درې ورځې، تر دريو ورځو پورې به فرعون تا له زندانه آزاد کړي او بيا به د ده ساقي شې... هيله مي دا ده چې ما هېر نه کړې، فرعون ته زما قصه وکړه او ترې وغواړه چې ما له دې زندانه آزاد کړي... کله چې د نانوايانو رئيس دا تعبير واورېدو او هغه ئې ښه وموند نو هغه هم خپل خوب داسي ورته تېر کړ: په خوب کې په خپل سر باندې له ډوډۍ ډك درې شكورونه گورم ... مرغان راغلل او هغه ئې وخوړې، يوسف ورته وويل: درې ټوکرۍ يعني درې ورځې، درې ورځې وروسته به فرعون ستا سر له تنه بېل کړي او بدن به دې په دار وځړوي، مرغان به راشي او ستا د بدن غوښې به وخوري... درې ورځې وروسته د فرعون د زېږېدو کليزه وه... دا دواړه بنديان ئې خپل حضور ته وروغوښتل... د ساقيانو رئيس ئې په خپلې مخکنۍ دندې وگمارو او بل ئې په دار وځړاوو)

قرآن د بايبل د دغو خبرو اکثرې برخې ردوي او په ځای ئې د قصې اصلي بهير په داسي ښې کې بيانوي چې نه يوازې هر څه ئې طبيعي او د واقعيتونو مطابق دي بلکې ډېر ظريف نقاط او مفيدې لارښوونې زموږ مخې ته ږدي، قرآن فرمايي چې د يوسف عليه السلام په څېر دوه نور بې گناه کسان هم له ده سره په

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه وخت زنداني شول، دواړو يوسف عليه السلام ته د يوه دروند او نېك انسان په سترګه کتل، د همدې لپاره ده ته راغلل او د خپلو خوبونو تعبير ئې ترې وغوښت او يوسف عليه السلام چي له خپل زندانه د دعوت او مبارزې سنګر جوړ کړی، له هره فرصته په استفادې سره خلك د الله تعالى عبادت ته رابلي. له شرك او د ګڼ شمېر اربابانو له بندګۍ نه بغاوت ته بلنه ورکوي، مخکي له دې چي د خپل زنداني ملګرو خوبونه تعبير کړي، مهلت ترې غواړي او ورته وايي چي د راتلونکي وخت د ورځني خوراك له راتلو مخکي به ستاسو د خوبونو تعبير درته ووايم، له دې فرصته په استفادې سره هغوی توحيد ، معاد ، رسالت، له شرك نه برائت او د الله تعالى عبادت ته رابلي، خو تر هر څه مخکي لازم بولي چي د هغوی اعتماد جلب کړي؛ ځان داسي معرفي کوي: ما د هغه قوم دين پرېښی چي پر خدای ايمان نه لري، له آخرته منکر دي، د دې په ځای مي د خپلو نيکونو ابراهيم، اسحاق او يعقوب عليهم السلام د دين متابعت ته ملا تړلې او ورته وايي: له ذلت او سپکاوي نه د خلاصون يوازينۍ لار دا ده چي له الله تعالى پرته بل چا ته سر ټيټ نه کړو ، له شرك نه ډډه وکړو ، يوازي په همدې سره د الله تعالى عنايت او فضل زموږ او د ټولو انسانانو په برخه کېدی شي، الله تعالى په خپل دې پرېکنده او قاطع حکم او امر سره چي له ده پرته هيچا ته د بندګۍ سر ټيټ نه کړو او هيچا ته د احتياج او نيازمندۍ لاس اوږد نه کړو ، پر موږ لويه پيرزوينه کړې ده، خپل خاص احسان او فضل ئې زموږ په برخه کړی او زموږ سر لوړي او عزت ئې غوښتی دئ. خو ډېر انسانان د دې الهي احسان او ستر نعمت پاس نه ساتي، د شرك په ګنده ډنډ کي لوېږي،او په همدې سره ئې ذلت او سپکاوی په برخه کېږي، يوسف عليه السلام د زندان ملګرو ته وايي:

څوك چي د ځمکي او آسمانونو د يوازني پالونکي رب له عبادته ډډه وکړي، د ډول ډول اربابانو او دروغجنو خدايانو د بندګۍ په دام کي پرېوځي، د هغه چا په څېر شي چي د کومي رسۍ په وسيله پورته تللی خو د لارې په نيمايي کي نابېره رسۍ شلېدلې، له بره سره ئې اړيکي غوڅې شوې، راپرېوتی، يا د ښکاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرغانو منګولو کې ګیر شوی او یا توندو سیلیو پر سر اخیستی او په کومې ژورې کندې کې ئې غورځولی، آیا نه وینئ چې زموږ په دې شرك وهلې او له الله تعالی نه بې خبري ټولني څومره ډول ډول اربابان حکومت کوي؟!! آیا غوره نه ده چې د دوی د ظالمانه واکمنۍ نه د نجات او خلاصون لپاره یوه خدای ته پناه یوسو او یوازې د هغه عبادت وکړو؟ له الله تعالی پرته ټول معبودان او هر هغه څه چې تاسو ئې لمانځئ، مرسته ترې غواړئ او پناه وروړئ، تش په نامه معبودان دي، هسې خوشې نومونه دي، هیڅ حیثیت نه لري، هیڅ نه شي کولی، په حقیقت کې دا تاسو اوستاسو پلرونه دي چې دوی مو په خاصو نومونو او القابو نومولي، داسې ځانګړتیاوې، کرامات او خصوصیات مو ورته منسوب کړي چې په کې نه شته، هسې ګومان کوئ چې ستاسو دعاګاني اوري، ستاسې مرسته کولی شي، ستاسې حاجتونه پوره کوي او دعا ګاني مو قبلوي؛ په داسې حال کې چې نه د دې پراخې هستۍ په غېږکې داسې دلیل تر سترګو کېږي چې الله تعالی شریك لري او نه په کوم الهي کتاب کې ویل شوي چې له الله تعالی پرته د بل عبادت، هغه ته سر ټیټول او له هغه مرسته غوښتل جایز دي، هغه څوك چې دا ادعا او ګمان ئې کړی چې د دې عالم کوم څیز یا کوم څوك په الوهیت او ربوبیت کې د الله تعالی سیال او شریك دئ او الله تعالی هغه د هستۍ په اداره او د چارو په سمبالولو کې له ځان سره شریك کړی، ادعا ئې پوچه او ګمان ئې بې بنسټه دئ، داسې چې په ټوله هستۍ کې به د دې ادعا د اثبات لپاره کوم دلیل وړاندې نه کړی شي!! هغه دین په دېوال ووهئ او هیڅکله د الهي دین په سترګه مه ورته ګورئ چې شرك ته بلنه ورکوي.

الله تعالی ټولواك دئ، د عالم د ساتلو او پاللو واګې ئې په لاس کې دي، د هر کار پرېکړه د ده له لوري کېږي، حکم او فرمان صادرول ده لره مختص دئ، پر ټول عالم د ده جل جلاله حکم نافذ دئ، په دې واکمنۍ او حکومت کولو کې هیڅوك ورسره شریك نه دئ. الله تعالی د قانون جوړولو او پرېکړو کولو صلاحیت او اختیار هیچا ته نه دئ ورکړی، باید د ژوند په ټولو چارو کې له الله تعالی او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه له دین نه هدایت او لارښوونه تر لاسه کړو او د هغه له حکم او امر سره سم عمل وکړو.

ستاسي د ټولني مطلق العنانه حاکمان ظالمان دي، له خپل حد او حق نه ئې تېری کړی او په خپلي دې ادعا سره د شرك مرتکب شوي چي د قانون جوړول د دوی حق دئ.

د الله تعالی دائمي او پرېکنده حکم دا دئ چي له ده پرته د بل څیز او بل چا عبادت مه کوئ، د بل چا له درشل او درباره وېره او طمع مه لرئ، له الله تعالی پرته هیچا ته د بندګۍ سر مه ټیټوئ او د فرمان او حکم اطاعت ئې مه کوئ، کوم مذهب او دین چي تا ته وایي: له غیر الله مرسته غوښتل جایز دي؛ نو پوه شه چي دا دروغجن دین او کوږ اوړ مذهب دئ، داسي دین او مذهب چي فقط جاهل وګړي ئې په دام کي ښکار کېږي!!

له دې اغېزمن دعوت نه وروسته یوسف علیه السلام د زندان ملګرو ته د دوی د خوبونو په اړه وایي:

Ü=ÁÅ ãz F$$B&r #\ð z ¼ç/' 'Áó Šù $Jä% n& $B& Çó Å9$$Ó‹Å 9 Á»ƒ

A$%r ÇÍÈ È$‹ÏGøó @ ÏhŠÏ "Ï%©!$# ãBF{$# zÓÅÓè% ¾ÏmÅ™ù&§' `Ï Ÿç¹Ï9$$ã@à2 ùFù

ß»Üø±9$# çµ9 ¡Š'ù š• ÎhŸ ‰Ÿ¹ 'Îà2 6Š$$Jg¸Ï 8 $R ¼çR& £ß "Ï%©!$

ÇÍÈ ûüÏŽÅ ìÒÎ Çó Å9$$'Î]Î=ù ¾ÏmÎhŸ •ò2 Ë

د زندان ملګرو! ستاسو یو تن به (آزاد شي او بیا به) د خپل بادار د شرابو ساقي شي او بل به په دار وځړول شي او مرغان به ئې د سر غوښې شکوي، دا دئ هغه کار تر سره شو چي تاسو ئې پوښتنه کوله. بیا ئې د دوی دواړو هغه یوه ته چي ګومان ئې کاوو آزاد به شي، داسي وویل: خپل بادار (د مصر

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاچا) ته زما يادونه وکړه، خو شيطان د ده وريادول ترې هېر کړل، نو تر څو کلونو په زندان کې پاتې شو.

دلته څو ظريف ټکي زموږ توجه جلبوي:

ګورئ چې يوسف عليه السلام ته ورونو په يوه سترګه کتل، د ده وړتياوو د هغوی حسادت راپاراوو او د مصر د درباريانو عياشو او بدکارو ښځو په بله سترګه ورته کتل، د ده حسن د دوی هوس او شهوت راپاراوو، خو د دوی دواړو په خلاف د دې دوو ستم ځپلو غلامانو تأثر د ده په باب بل شان دئ، د يوسف عليه السلام په خبرې، خبرو، حرکاتو او ناستي پاستي کې د يوه صالح، محسن او پرهېزګار انسان نښې او آثار د دوی توجه جلبوي او د خپلو خوبونو د تعبير لپاره ورته رجوع کوي، هغه ته د محسن او نېکوکار خطاب کوي.

د بايبل دا خبره هم هيڅ وزن او وقعت نه لري چې وايي: يوه شپه دواړو خوب وليد... سهار يوسف متوجه شو چې دواړه خفه دي... پوښتنه ئې ترې وکړه... وئې ويل: موږ خوب ليدلی خو څوك نه شته چې موږ ته ئې تعبير کړي!!! دا ځکه چې نه خو دوی داسي څه په خوب کي ليدلي وو چې پرې پرېشانه شوي وی او نه د خوب په تعبير پوهېدل!! د بايبل د دې وينا په خلاف قرآن فرمايي چې دوی يوسف عليه السلام ته راغلي، صالح، نېك او پوه انسان ورته معلوم شوی، ګمان ئې کړی چې دی کولی شي زموږ خوبونه تعبير کړي

لکه چې ګورئ قرآن نه دا خبره کوي چې دوی درې څانګې او درې شکورونه په خوب کي ليدلي او نه دا خبره چې يوسف عليه السلام دوی ته وويل چې درې ورځې وروسته به ستاسو خوبونه په دې توګه رښتيا کېږي، د بايبل دا وينا هيڅ وزن نه لري چې د دريو څانګو او دريو شکورونو تعبير درې ورځې دئ، يوسف عليه السلام د يوه له خوبه پوهېدلی چې آزاد به شي او بېرته به په خپلي مخکنۍ دندې وګمارل شي، قرآن فرمايي چې د يوسف ګمان همدا وو، د ده له خوبه ئې انتباه همدا وه، د دوهم کس خوب دوه برخي درلودې: پر خپل سر د ډوډۍ وړل او

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ده پر سر باندي د مرغانو خوراك، له لومړۍ برخي ئې دا انتباه اخیستې چي د هغې ډوډۍ د پخولو مسئولیت به د ده پر سر پرېوځي چي پاچا پرې غصه شوی وو او دی ئې د همدې لپاره زندان ته لېږلی وو او له دوهمي برخي ئې دا انګېرلې چي پر دار به وځړول شي او مارغان به ئې د سر پوستکی او ماغزه خوري.

د قرآن له وینا معلومېږي چي دا دواړه زلمیان هم د یوسف علیه السلام په څېر بې ګناه ول، د قرآن له الفاظو او د یوسف علیه السلام له تعبیر نه معلومېږي چي یو ئې د دربار ساقي او بل ئې نانوای وو، ویل شوي چي په دې خاطر زندان ته لېږل شوي ول چي د دربار په یوې میلمستیا کي یوه داسي شراب مېلمنو ته وړاندي کړي وو چي مچ په کي لوېدلی وو او بل ئې داسي ډوډۍ پخه کړې وه چي شګي په کي وې، د آیت له الفاظو او د هغو دواړو له خوبونو څخه دا جوتېږي چي نوموړې وینا صحیح او د بایبل خبره غلطه ده چي دوی د دربار د چارو مشران وو، قرآن دوی دواړه د زلمیانو په نامه یادوي او په دې سره موږ ته د مصر د هغه مهال وضعیت دقیقاً انځوروي، دا یوازي یوسف علیه السلام نه وو چي د حاکم نظام د عیاشو او ظالمو واکمنانو د هوسونو قرباني شوی وو؛ بلکي د ده په څېر ګڼ شمېر کسان هره ورځ د دې مفسد نظام د مفسدو واکدارانو د هوسونو قرباني کېدل، دا یوازي دی نه وو چي له کومي ګناه او جرم پرته زنداني شوی او د دې ټولني د ظالمو واکمنانو د غضب او قهر تر متروکې لاندي راغلی؛ بلکي د ده په څېر ډېر نور هم له کومي ګناه پرته د دوی په لاس تعذیب کېږي، رنګ رنګ عذابونه ګالي او هیڅ په هیڅ ځورول کېږي.

د قرآن له الفاظو معلومېږي چي یوسف علیه السلام د زندان دغو دوو ملګرو ته وویل: کوم خواړه چي هره ورځ په معین وخت درکول کېږي، د هغه وخت تر رارسېدو مخکي به ستاسي د خوب تعبیر درته ووایم، یعني دا چي له دوی ئې وخت غوښتی، تر څو دوی د خوبونو په باب فکر وکړي او صحیح او دقیق تعبیر ئې ورته ووایي. د اټکل له مخي دغو ملګرو ئې سهار له ویښېدو نه وروسته ده ته خپل خوبونه تېر کړي او ده د غرمې تر ډوډۍ پوري مهلت غوښتی، د دې وینا په

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهميت هغه وخت ښه پوهېدی شو چي په راتلونکې کي د پاچا د خوب د تعبير په اړه د يوسف عليه السلام فوري ځواب او له څه ځنډه پرته تعبير ته ځير شو، دلته ئې وخت غوښتی او هلته ئې له ځنډه پرته ځواب ويلی او د دې معنی دا ده چي د يوسف عليه السلام بصيرت او پوهه ورځ په ورځ زياته شوې، زندان د ده لپاره که له يوې خوا د مبارزې او دعوت سنګر وو له بلې خوا يوه مدرسه وه، الله تعالی تر هغه مهاله په زندان کي پرېښود چي ښه روزنه ئې وشي او د هغه ستر او تاريخي مأموريت لپاره جوګه شي چي څه موده وروسته به ورسپارل کېږي، د مصر د هغه مهال د لوی ملك زعامت او قيادت ده ته سپارل کېدو، الله تعالی د همدې لپاره دی له کنعانه راروان کړی وو، د ستونزو، کړاوونو او آزموينو په لوړو ژورو کي ئې وروزو او ورو ورو ئې د هغه استعدادونو او وړتياوو ته وده ورکړه او دا شرايط ئې ورته برابر کړل چي له زندانه قصر ته ورسېږي او له غلامۍ نه پاچاهۍ ته. متأسفانه زموږ ځيني مفسرين هم د اسرائيلي رواياتو تر اغېز لاندي تللي او د قرآن دا برخه ئې داسي تعبير کړې چي ګواکې يوسف عليه السلام په غيب پوهېدو او د زندان ملګرو ته ئې ويلي چي زه مو په دې خبرولی شم چي نن به کوم خواړه درته راځي او سبا کوم او ځينو داسي تعبير کړی چي په خوب کي هر خواړه وګورئ زه ئې تعبير درته ښيم!! دا دواړه تعبيرونه کمزوري دي او د قرآن له الفاظو سره اړخ نه لګوي، قرآن د يوسف عليه السلام قول په دې الفاظو رانقلوي: نبأتکما بتأويله (تاسې دواړه به د هغه په تعبير خبر کړم)، دا الفاظ صريحاً ښيي چي مراد ئې د خوب تأويل او تعبير دئ؛ د خوراك لپاره د تأويل کلمه نه استعمالېږي او صحيح نه ده چي ووايو: نبأتکما بتأويل الطعام!! سر بېره پر دې دلته زندانيانو له يوسف عليه السلام نه د خپلو خوبونو تعبير غوښتی او دا صحيح نه ده چي د خوبونو د تعبير پر ځای هغوی ته ووايي چي د هغه خوړو خرنګوالی به درته وښيم چي په راتلونکې کي درکول کېږي!!

د قرآن دا دقيق او له معانيو ډك الفاظ هم د غور او دقت غوښتنه کوي چي فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ç9 ¡ S'ù š• Îƒ ‰Yã ’Îöà2 6$ $Jç¡B 8 $R ¼çR& £ß “Ï%©! A$%r

ÇÍËÈ ûüÏZÅ ì ôÒÎ Çô Å9$’Î] Î=ù ¾ìÎƒ •ò2 Ë ß»Üø‹±9$

او د دوی دوارو له منځه ئې هغه چا ته چي گمان ئې وکړ خوشې کېږي وويل: د خپل بادار خوا ته دې ما ياد کړه، نو شيطان دا ترې هېره کړه چي خپل بادار ته ئې يادونه وکړي، نو ځکه څو کلونه په زندان کي پاتې شو.

دا آيت په ډېر صراحت سره ښيي چي:

يوسف عليه السلام نه د ځان په اړه له الهي قضا خبر وو او نه د خپلو دوو زنداني ملگرو له مقدراتو، بلکي د دوی له خوبونو ئې اټکل کړی، د يوه خوب ته په پام سره ئې گومان کړی، حدس ئې وهلی او اټکل ئې کړی چي له زندانه به آزاد شي، د "ظن" لفظ کارول همدا مطلب افاده کوي. او په دې سره قرآن د بايبل دا وينا يو ځل بيا رد کړې چي پيغمبران عليهم السلام په غيب پوهېږي، که تاسو بايبل ته لږ ځير شئ په ځای ځای او نږدې د ټولو پيغمبرانو په اړه به وگورئ چي په غيب پوهېدا ورته منسوب شوې او قرآن همدومره په دې خبري تأکيد کوي چي نه پيغمبران په غيب خبر دي او نه پر ځمکه او آسمان کي له الله تعالى پرته بل څوک په غيب پوهېږي.

يوسف عليه السلام خپل دغه ملگري ته چي د ده په گمان به له زندانه خوشې کېږي او بيا به د دربار ساقي شي، وويل: ما په ياد لره، هېر مي نه کړې، خپل بادار ته دې زما احوال واوروه؛ خو هغه چي د شيطان په لار تللی وو، د خپل زندان يار ئې هېر کړ، دربار ته نږدېوالی د دې سبب شو چي د سختو ورځو ياران هېر کړي، وئې نه غوښتل او يا ئې ونه شو کړی چي د يوسف احوال خپل بادار ته واوروي.

د قرآن له دغو الفاظو (فلبث في السجن بضع سنين: نو د څو کلونو لپاره په

(c) ketabton.com: The Digital Library

زندان کي پاتې شو)، داسي معلومېږي چي يوسف عليه السلام د خوبونو د تعبير په دوران کي کوم داسي کار کړی چي له امله ئې څو کاله په زندان کي پاتې شو، دا کوم کار وو؟ کوم داسي الفاظ د ده له خولې وتلي چي له امله ئې د زندان موده د څو نورو کلونو لپاره اوږده شوې؟ که څه هم ځيني مفسرين وايي چي د قرآن په دې الفاظو کي چي وايي: (فانساه الشيطان ذکر ربه)، يوسف عليه السلام ته اشاره شوې، خو دا ډېره کمزورې خبره ده، ځکه له دې نه دوه آيته وروسته وضاحت شوی چي دغه هېروونکی يوسف عليه السلام نه؛ بلکي د هغه د زندان ملګری وو چي څه موده وروسته ئې خبره ورپه ياد شوه، دا هېرېدا د يوسف عليه السلام د ملګري کار وو نه د يوسف عليه السلام کار. د دوی تعبير د قرآن له الفاظو سره قطعاً اړخ نه لګوي، هغه يوسف چي د الله تعالی لپاره ئې زندان ته پر دربار ترجيح ورکړه اوس به په زندان کي څنګه خپل رب هېروي، انسان خو معمولاً په سختيو کي نسبت آسانيو ته لازيات خدای يادوي. د آيتونو ترکيب داسي دئ چي هېرېدا د .آزاد شوي ملګري کار دئ، ځکه له ده غوښتل شوي وو چي د خپل بادار خوا ته ما ياد کړه، نسيان او هېرېدا له دې سره جوخت راغلې او له همدې ساقي پرته بل چا ته نه شي منسوبېدی.

د قرآن الفاظ په دې هکله ډېر صريح دي چي په زندان کي د يوسف عليه السلام د پاتې کېدو دليل دا وو چي له خپل زنداني ملګري ئې دا مطالبه وکړه چي د ده احوال خپل بادار ته ووايي او په دې توګه له زندان نه د خلاصون په لټه کي شو، په داسي حال کي چي څه موده مخکي ئې ويلي وو؛ زندان ته پر هغه څه ترجيح ورکوم چي دوی مي وربلي! ولې ئې عجله وکړه، ولې بې حوصلې شو، ولې د يوه غلام په وسيله له ظالم حاکم نه استرحام کوي؟!! حکيم خدای د هغه دا کار غوره ونه بالو؛ نو ځکه څو کاله نور هم په زندان کي پاتې شو او دا ځکه چي هغه لا مزيد روزني ته ضرورت درلود، د هغه د معنوي ودې او ارتقاء لپاره څه نوره موده په زندان کي پاتې کېدل ضروري وو. دا مطلب هغه وخت موږ ته لازيات جوت کېږي چي ګورو قرآن په همدې سورې کي او څو آيتونه وروسته، د يوسف عليه

(c) ketabton.com: The Digital Library

السلام لوړ عزم او متین صبر او زغم داسي انځوروي: څو کاله وروسته، همدا زنداني ملګری، په داسي حال کي چي د ده خوا ته راځي چي د مصر د پاچا پیغام ورسره دئ، دی ئې دربار ته ورغوښتی، خو دی پاچا ته له ورتلو ډډه کوي، له زندان نه د خلاصون په باب عجله نه لري، په ډېره استغنا او متانت سره وايي: اول باید زما د زنداني کېدو وجه معلومه شي، له هغو دې پلټنه او تحقیق وشي چي زه ئې زندان ته لېږلی وم، کله چي زما برائت اعلان شو هله به دا بلنه ومنم!!

ګورئ چي قرآن په څومره حکیمانه توګه د هغه الهي نظام د مشرانو او واکمنانو ځانګړتیاوې زموږ مخي ته ږدي چي الله تعالی ئې د انسانانو لپاره غوره ګڼي، د دې ټولني د زعامت یوه بېلګه د یوسف علیه السلام په څېره کي انځوروي او زموږ نندارې ته ئې ږدي او موږ ته ښیي چي په دې نظام کي د چارو واګې د هغو شخصیتونو په لاس کي وي چي په پټه او ښکاره له الله تعالی څخه وېرېږي، د خلکو د سر، مال، عزت او ناموس ساتونکي وي، حرام ته له نږدې کېدو او له الهي حدودو نه د تېري څخه په کلکه ځان ساتي، د دې پر ځای چي په ځمکه کي تمکین او قدرت ته رسېدل په دوی کي طغیان او سرکښي راوپاروي، د دې اپوټه په دوی کي انکسار او تواضع زیاتوي، پر خدای ایمان او دا باور او اعتقاد چي هر څه ئې د الله تعالی پېرزوینه، احسان او عنایت دئ، نه د دوی د ذاتي کمال او هنر نتیجه، دغه احساس، باور او اعتقاد له ګناهونو نه هم او د اقتدار په وخت کي له غرور او تکبر نه هم د ځان ساتلو سبب ګرځي.

بایبل تر دې عنوان لاندي (د فرعون خوبونه)، لیکي: (له دې دوه کاله وروسته، یوه شپه فرعون خوب ولید چي د نیل خوا ته ولاړ دئ، ناڅاپه له روده اوه څورب غوبي راووتل... ورپسې اوه ډنګر غوبي راووتل... بیا دغو ډنګرو غویانو هغه مزې غویان له ستونې تېر کړل... فرعون راویښ شو... خو بیا ویده شو او دا ځل ئې ولیدل چي له یوې څانګې اوه ډك وږي راوټوکېدل... ورپسې ئې اوه نازك وږي ولیدل چي شرقي بادونو وچ کړي ول، وچو او نازکو وږیو ډك وږي وخوړل، ... فرعون له خوبه راویښ شو، سهار ئې فکر پرېشانه وو، د مصر ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

جادوګران او پوهان ئې راوبلل... خپل خوب ئې ورته تېر کړ خو څوك نه وو چې دا خوبونه ورته تعبیر کړي... د ساقیانو رئیس راوړاندي شو او وئې ویل: اوس را په یاد شول چې ... زموږ خوبونه یوه عبراني ځوان تعبیر کړل او تعبیرونه ئې رښتیا وختل... فرعون فوراً څوك ولېږو چې یوسف حاضر کړي... یوسف سر او صورت برابر او جامې ئې بدلې کړې ... او د فوعون حضور ته ورغی... فرعون خپل خوب ورته تېر کړ... یوسف وویل: زه په خپله خوبونه نه شم تعبیرولی خو خدای به ستا خوب درته تعبیر کړي... فرعون خپل خوبونه ورته تېر کړل... او یوسف ورته وویل: ستا د دواړو خوبونو معنی یوه ده... اوه مزي غوبیي او اوه ډك وږي د پریمانۍ اوه کلونه په ګوته کوي... او اوه ډنګر غویي او اوه وچ وږې د وچ کالۍ د اوه کلونو نښه ده چې ورپسې به راځي، په دې توګه خدای ته له هغه څه خبر کړې چې په مصر کې به ئې ترسره کوي... اوه کاله به پرېماني وي او بیا سخته وچ کالي او قحطي، ... زه وړاندیز کوم چې یو پوه او هوښیار کس د کر کښت په دنده وګمارې او هغه باید د پرېمانۍ په کلونو کې د محصولاتو پنځمه برخه په شاهي انبارونو کې ذخیره کړي... فرعون او ټولو درباریانو د ده وړاندیز خوښ کړ او فرعون وویل: تر یوسفه به غوره کس څوك وي چې د دې کار له عهدې ووځي.. په ده کې د خدای روح ده!! یوسف ته ئې وویل: همدا اوس تا په دغه دنده ګمارم، ته به د مصر دوهم لوړ پوړی کس وې او فرمان به دې په هر ځای کې چلېږي!! بیا فرعون د پاچایۍ ګوتې ورپه ګوته کړه، فاخره لباس ئې ورواغوست، د طلا زنځیر ئې ورپه غاړه کړ، په دوهمې معتبرې سلطنتي ګاډۍ کې ئې سپور کړ... چې چېرې به تلو دا اعلان به ئې ترمخ کېدو: په ګونډه شئ (د تعظیم لپاره)!!

لکه چې ګورئ د بایبل په وینا کې کافي غیرضروري تفصیل، بې ځایه تکرار، نامناسب او ګونګ الفاظ او نامعقولې څرګندونې شته، دغو څو ویناګانو ته ئې لږ ځیر شئ: یوسف وویل: زه په خپله خوبونه نه شم تعبیرولی خو خدای به ستا خوب درته تعبیر کړي!!!... دا په داسې حال کې چې څو شېبې وروسته یوسف په خپله د ده خوب تعبیروي!! فرعون وویل: تر یوسفه به غوره کس څوك وي چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې کار له عهدې ووځي.. په ده کي د خدای روح ده!! د یوسف علیه السلام په اړه دا خبره کول چي ده ته ئې د سرو زرو زنځیر ورپه غاړه کړ!! دا د هغه چا خبره کېدی شي چي پیغمبران علیهم السلام نه پېژني او په دې نه پوهېږي چي دوی د داسي جاهلانه دودونو په خلاف د مبارزې لپاره لېږل شوي، ښایي د بایبل لیکونکي دلته د یوسف علیه السلام د هغو مخالفینو وینا کټ مټ رانقل کړې وي چي د مصر د دوهم لوړ پوړي شخصیت په توګه ئې د ده له ټاکلو سره مخالفت کاوو او دا ئې نه شوی زغملی چي د دوی په اصطلاح یو کنعاني غلام پر مصریانو حکومت وکړي، دا کار داسي ورته برېښېدو لکه څوك چي د غلام په غاړه کي د سرو زرو زنځیر واچوي، بایبل دغه استعاره په حقیقي معنی رااخیستې!! په دېرو نورو ځایونو کي به هم وګورئ چي د بایبل لیکونکی همدا غلطي کوي. د بایبل د اظهاراتو په رکاکت هغه وخت ښه پوهېدی شو چي د قرآن د وینا په رڼا کي ورته ځیر شو، قرآن د بایبل دا وینا تصحیح کوي او دا جریان په ډېرو محدودو جملو کي په ډېره معقوله توګه او ښکلو الفاظو کي بیانوي او فرمایي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

$Jù $Ï&Š ûüŽÅ ìõ™ bqã‘‘? A$% ÇÎÈ bqß-ê/ óß-è9 Ä $Z9$ ’<Ì

Ÿ‰è/ .`Ïß ’Îû Šß ÇÎÈ bqèäû? $ßÏß W‹Î% žwÎ) ÿÏ&Î#ç.ß ’Îû çrâ‹ù ß?‰ Ám

Šß ÇÎÈ bqãÅÁ ?ß $ßÏß W‹Î% žwÎ) £`çF ô£ß‰% $B `ù?Ã§ Š#‰Ï© Óõ™ 7Ï9ºŒ

ÇÎÈ brçŽÅÇè÷ ÏmŠÏù r â¨ $Z9$ ß$óãƒ ÏmŠÏù P%æ 7Ï9ºŒ Ÿ‰è/ .`Ïß ’Îû

او پا چا وویل: زه په خوب کې اوه څوربې غواوې گورم چې اوه ډنگرې غواوې ئې وخورې او اوه شنه وږي او اوه نور وچ، درباریانو! ما د خپل خوب په تعبیر خبر کړئ که د خوبونو په تعبیر پوهېږئ. هغوی (په ځواب کې) وویل: دا هسې د خیالاتو گېډۍ ده (گډ وډ خوبونه دي) او موږ د دغو خیالي خوبونو په تعبیر نه پوهېږو. او له هغو دوو نه یوه ژغورل شوي کس، چې له څه مودې وروسته خبره ورپه یاد شوې وه، وویل: زه به مو پرې خبر کړم، ما (زندان ته (د یوسف علیه السلام د لیدو لپاره) ولېږئ!، (هغه وویل): اې رښتونې یوسفه! د اوه څوربو غواوو چې اوه ډنگري غواگانې ئې وخوري او اوه شنو وږیو او اوه وچو وږیو په تعبیر مو خبر کړه، ښایي (د مجلس له پورته کېدو د مخه) ورستون شم، هیله ده چې پرې پوه شي. (یوسف علیه السلام) وویل: تر اووو کلونو به پر له پسې کر کښت کوئ، څه چې ترلاسه کوئ په خپلو وږیو کې ئې پرېږدئ مگر هغه لږه برخه ئې چې خورئ ئې، بیا به له دې وروسته اوه نور سخت (کلونه) راشي، چې هغه به ټول هغه څه درنه وخوري چې ورته ذخیره کړي مو وي، مگر هغه لږه برخه چې ساتئ ئې. بیا به له دې وروسته داسې کال راشي چې په هغه کې به پر خلکو بارانونه ووربږي او په هغه کې به (خلك د مېوو) عصاره وباسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دغو مختصرو آيتونو کې لاندې مهم مطالب زموږ مخې ته راځي:

دا څلورم خوب (رؤيا) ده چې په دې سوره کې ئې يادونه کېږي او ښيي چې کافر او مسلمان، ظالم او مظلوم، ښه او بد انسانان، ټول خلك له خوبونو سره مخامخ کېږي، ځيني ئې جدي انګېرې او د تعبير هڅه ئې کوي، غواړي پوه شي چې خوب ئې څه پيغام ورته لري، ځيني ئې جدي نه نيسي، يا ئې د ورځنيو فعاليتونو تسلسل ګڼي، يا هسې ګډ وډ خيالات او يا ئې د هغو هيلو او آرزوګانو انعکاس چې نه دي ترسره شوې، په شا تمبول شوې هيلې ئې ګڼي چې په خوب کې ځان ښيي، د همدې لپاره د خوبونو له څنګه په بې پروايۍ تېرېږي او دا زحمت ځان ته نه ورکوي چې تعبير ئې کړي او په هغه پيغام د پوهېدو هڅه وکړي چې خوبونه ئې له ځان سره لري. د انسان ((رؤيا)) ښيي چې انسان له محسوس او ملموس برخو نه علاوه هم ډېر څه لري، د فهم او درك دنيا ئې يوازې په محسوساتو کې نه راخلاصه کېږي، د ده د فهم او درك دنيا ډېر نور پراخ او پيچلي ابعاد او اړخونه هم لري، که هغه په خپلو ظاهري حواسو سره مشهود او ملموس شيان او تر سترګو کېدونکې نړۍ درك کوي؛ په لا شعور کې د زمان او مکان له پولو اوړي، له غيبي نړۍ نه، د پردو او حجابونو له ماورا نه پيغامونه ترلاسه کوي، دا پيغامونه څه ډول ور رسېږي، سرچينه ئې چېرې ده، څوك دئ؟ څه دئ؟ څنګه په خوب کې په هغه څه پوهېدی شي چې په ويښه نه شي پرې پوهېدی؟ دا پوښتنې ځواب غواړي، منصف څېړونکې نه شي کولای چې له څنګه ئې په بې پروايۍ تېر شي. که موږ په خپل ژوند کې د تخمينونو او انګېرنو په مرسته وړاند وينې کوو او ډېر ځله مو وړاندوينې سمې خېژي، که په خوب کې داسې څه ګورو چې څه موده وروسته تحقق مومي، د دې لپاره څه توجيه وړاندې کولی شو؟ مګر کولی شو د يوه کس داسې په لسهاوو خوبونه او په ټولې نړۍ کې د لکونو خلکو داسې خوبونه عادي او بې اهميته خبره وګڼو او د تصادف نوم ورکړو؟ آيا لږ تر لږه د دې خبرې په کولو مجبور نه يو چې زموږ مغز د خوب په حالت کې همغسې وړاند وينې کولی شي چې په ويښه ئې کوي؟ آيا دا خبره ډېره بېهوده او خوشې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبره نه ده چې ځوك ووايي: زموږ مغز په ويښه کې سم او په غور او دقت سره کار کوي خو د خوب په حالت کې ئې هر تحليل ناسم او له غور او دقته پرته او ګډ وډ خيالات وي؟!! ډېر نامعقول انسان به د داسې خبرې کولو جرأت کوي، ډېر ناپوه انسان به دا ګمان کوي چې د خوب په حالت کې دماغ خپل کار پرېږدي، نه په قضاياوو غور کولی شي او نه ئې د غور او تفکر نتايج او لاس ته راوړنې د اهميت وړ دي!! حال دا چې په خوب کې د انسان يوازې د ځو حواسو سويچونه بند او د انتظار (st andby) په حالت کې شي، نور دماغ د مخکې په څېر خپل کار ته دوام ورکوي، ښايي د ځينو برخو توقف مغز ته د ښه غور او فکر کولو لا ښه موقع او فرصت په لاس ورکړي. په هر صورت؛ خوب يو حقيقت دئ، رښتيا ختل ئې داسې څه چې انکار ترې ګران دئ. د هغو خوبونو لپاره څه توجيه وړاندې کولی شو چې د راتلونکو پېښو خبر راکوي او خبر ئې هم ډېر دقيق؟ آيا پر عالم الغيب خدای باندې له ايمان نه پرته بل تفسير او تعبير ورته درلودی شو؟ د الله تعالی د اثبات لپاره له خورا کوټلو دلايلو څخه يو دليل همدغه د انسان خوبونه دي.

له الفاظو جوتېږي چې د مصر پاچا پرله پسې يو خوب وينې، بالآخره خپل خوب ځينو درباريانو ته تېروي او ترې غواړي چې تعبير ئې ورته ووايي، د بيان انداز داسې دئ چې پاچا هسې په کوم مجلس کې ځينو درباريانو ته خپل خوب تېر کړی او ورته ويلي ئې دي: که د خوبونو په تعبير پوهېږئ نو زما دا خوب تعبير کړئ، د بايبل دا وينا هيڅ وزن نه لري چې پاچا سهار وختي ټول درباريان، نجوميان او جادوګران راوغوښتل چې د ده خوب ورته تعبير کړي!! نه خو دا خوب د دومره ستر او عاجل اقدام غوښتنه کوي او نه هيڅ هوښيار انسان د يوه خوب لپاره دومره ستره غونډه جوړوي!! د درباريانو له دې ځوابه چې پاچا ته ئې وويل: دا کوم معنی لرونکی خوب نه دئ، موږ ئې په تعبير نه پوهېږو ، معلومېږي چې نه پاچا خپل خوب جدي ګڼلی او نه ئې درباريانو.

دا خبره هم د خاصې پاملرنې وړ ده چې قرآن دا پاچا د فرعون په نامه نه يادوي، بلکې د ملك (پاچا) په نامه ئې يادوي، د وروستيو علمي تحقيقاتو په ترڅ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي دا خبره معلومه شوې چي د یوسف علیه السلام په دور کي د مصر پاچایان د فرعون په نامه نه یادېدل، ډېر وروسته د فرعون نوم ورته غوره شوی، تحقیقات ښیي چي د هغه وخت پاچایان د هکسوس په نامه یادېدل چي له ۱۷۳۰تر ۱۵۸۰مخکې له مېلاده ئې پر مصر حکومت کړی، له دغو تحقیقاتو هم معلومېږي چي د بایبل دا وینا غلطه ده چي نوموړی پاچا د فرعون په نامه یادوي.

د دربار ساقي، د یوسف علیه السلام د زندان ملګري ته د دې خوب له اورېدلو سره سم، یوسف علیه السلام ورپه یاد شو او وئې ویل: زه کولای شم دا خوب تعبیر کړم، په دې شرط چي ما زندان ته ولېږئ. هلته یو ځوك راسره وو چي خوبونه ئې په ډېر دقت سره تعبیرول، د ساقي له دې خبري چي (ما ولېږئ) په ډاګه معلومېږي چي دی یو غلام دئ نه کوم مشر او د بایبل د وینا له مخي رئیس!! هغه یوسف علیه السلام ته ورغی، خوب ئې ورته تېر کړ، تعبیر ئې ترې وغوښت او ټینګار ئې وکړ چي د درباریانو د مجلس له پورته کېدو نه مخکي د خوب تعبیر ورته ووایي او یوسف علیه السلام بې له څه ځنډه د پاچا خوب داسي تعبیر کړ: اوه څوربي غواوي د اوه برکتي کلونو نښه ده او اوه ډنګري غواوي د اوه وچ کالیو او قحطي کلونو څرګندونه کوي، اوه شنه وږې اوه حاصل لرونکي فصلونه په ګوته کوي او اوه وچ وږي د ذکر شویو اوه فصلونو هغه وچ شوي حاصلات په ګوته کوي چي په وږو کي به ساتل کېږي او د قحط په کلونو کي به استفاده ترې کېږي، د اوه برکتي کلونو حاصلات به د قحط په اوه کلنو کي مصرف شي، خو په دې شرط چي په وچو وږو کي وساتل شي، قحط اوه کاله دوام کوي، له هغه نه وروسته عادي حالت رامنځ ته کېږي، بارانونه به پیل شي او مصر ته به بیا پرېماني او سمسورتیا راوګرځي او خلك به د مېوو عصارې زبېښي. د مصر وګړي ښایي محتاط وي او د قحط په کلونو کي د ټولو غلو دانو له مصرفولو ډډه وکړي، هغوی باید یوه اندازه غله دانه د تخم په توګه د راتلونکي کال لپاره وساتي، همدارنګه متوجه وي چي د غلو دانو د ساتلو او ذخیره کولو غوره طریقه دا ده چي په خپلو وږو کي وساتل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له زندانه د یوسف علیه السلام د وتلو په اړه د بایبل وینا داسې ده چې د هغه د ستر شخصیت له شانه سره هیڅ اړخ نه لګوي، هغه ئې داسې معرفي کړی لکه چې ډېر بې حوصلې شوی وو، فقط یوې اشارې ته منتظر وو، د پاچا د پیغام له اورېدو سره ئې سم ځان تیار کړی، خپل سر او صورت ئې برابر کړی او نوې جامې ئې اغوستې دي او په تلوار سره د پاچا حضور ته حاضر شوی!! خو قرآن بیا وایي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

پاچا وویل: ما ته ئې راولئ؛ خو کله چې (د پاچا) قاصد ورغی، وئې ویل: بادار ته دې بېرته ورشه او وئې پوښته چې د هغو ښځو حال به څنګه وي چې خپل لاسونه ئې پرې کړل (څه به ورسره کېږي)؟ که څه هم زما پالونکی رب د دوی په هغه مکر ډېر ښه پوهېږي، (پاچا هغه ښځې راوبللې) وئې ویل: هغه وخت چې تاسو له یوسف نه د زړه مراد غوښتی وو، خبره مو څنګه وه؟! هغوی وویل: خدای ته پناه وړو! موږ په هغه کې هیڅ بدي نه ده لیدلې، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصر د عزیز ښځي وویل: اوس حقیقت څرګند شو، ما ترې د زړه مراد وغوښت او هغه یقیناً چي له رښتونو انسانانو څخه دئ، (زما دا اعتراف) د دې لپاره دئ چي پوه شي په غیاب کي مي خیانت ورسره نه دئ کړی او د دې لپاره چي (پوهېږم) خدای د خاینانو تدبیرونه نه هدایتوي (نه پرېږدي د خاینانو تدبیرونه دوی خپل مقصد ته ورسوي) او زه خپل ځان نه سپینوم، په دې کي شك نه شته چي نفس د بدۍ په لور ډېر هڅوونکی دئ، مګر هغه چي زما پالونکی خدای پرې ورحمېږي، بې شکه چي زما پالونکی رب ډېر مهربان بخښونکی دئ.

د یوسف علیه السلام د زندان ملګری بېرته وګرځېدو، د خوب تعبیر ئې واوراوو، پاچا امر وکړ چي یوسف علیه السلام راولئ، د پاچا قاصد د ده له پیغام سره زندان ته ورځي او یوسف علیه السلام ته وایي: د مصر پاچا غوښتی یې، ستا تعبیر ئې خوښ کړی اوس ستا لیدو ته منتظر دئ!! خو یوسف علیه السلام، هغه د زندان د اولو ورځو یوسف نه دئ، له زندانه د وتلو په اړه څه تلوار او عجله نه لري؛ بلکي زندان ئې د خپلي مبارزې لپاره د سنګر په توګه غوره کړی؛ له خپل مولا پرته بل ته طمع او امید نه لري، باور ئې دا دئ چي له زندانه د وتلو پرېکړه د الله تعالی له لوري کېږي، نو ځکه په ډېر متانت سره قاصد ته وایي: بېرته وګرځه او خپل بادار ته دې ووایه: د هغو ښځو برخلیك به څنګه وي چي ده ته ئې هغه توطئه جوړه او زندان ته ئې ولېږو؟ باید لومړی د هغي خبري سپیناوی وشي، زما (برائت) اعلان شي، که څه هم الله تعالی راته کافي دئ، هغه د دوی له توطئو ښه خبر دئ. ګورئ چي د یوسف علیه السلام متانت، صبر او زغم ټوله وضعه داسي بدله کړې چي اوس پاچا تلوار لري، هغه غواړي چي له یوسف علیه السلام سره ژر تر ژره ملاقات وکړي، د ده شرط مني، هغي ښځي راغواړي چي د عزیز مصر د مېرمني په محفل کي راغونډې شوې وې او پوښتنه ترې کوي: په

(c) ketabton.com: The Digital Library

کومه ورځ چې تاسو له يوسف عليه السلام نه د زړه مراد غوښتی وو، خبره څنګه وه، د پېښې جريان څنګه وو؟ ولې مو دا کار وکړ؟ د پاچا وينا او دريځ داسې دئ لکه چې د يوسف عليه السلام مدافع وکيل وي، له تحقيق او پلټنې نه مخکې د هغه خبرې تصديقوي او له ښځو نه داسې استفسار کوي چې ګواکې د دوی جرم په بشپړه توګه ثابت او څرګند دئ او د شك او شبهې هيڅ مجال په کې نه شته، ټولې ښځې وضع داسې ګڼې چې له اعترافه پرته بله چاره نه لري؛ نو ځکه وايي: خدای ته پناه وړو! موږ په هغه کې هيڅ بدي نه ده ليدلې، اصلي مجرم وروړاندې کېږي او په ټول صراحت سره اعتراف کوي او وايي: اوس حقيقت څرګند شو، ما له هغه نه د زړه مراد وغوښت او هغه رښتونی او صادق دئ، په دوه دليلونو اعتراف کوم: يو دا چې غواړم هغه په دې پوه شي چې په غياب کې مې خيانت ورسره نه دئ کړی او تور مې نه دئ ورپورې کړی او بل دا چې اوس په دې باور يم چې الله تعالی نه پرېږدي خائنان په مکر او چل ول سره خپلو موخو ته ورسېږي، نه غواړم چې ځان سپين او تبرئه کړم، د انسان نفس تل هغه بدو کړو وړو ته هڅوي، له شره ئې يوازې هغه څوك ژغورل کېږي چې زما د مهربان رب پېرزوينه او رحم ئې په برخه شي، يقيناً چې زما پالونکی رب مهربان بخښونکی دئ.

که څه هم ځينو مفسرينو دا ګمان کړی چې وروستنۍ څو خبرې د يوسف عليه السلام خبرې دي، نه د هغې مېرمنې، د دوی دليل دا دئ چې دغه خبرې د هغې مېرمنې له شأن نه ډېرې اوچتې دي؛ خو دا توجيه په څو دلايلو کمزورې ده:

د بيان په هيڅ برخې کې داسې کومه نښه يا قرينه نه مومو چې ثابته کړي دا د يوسف عليه السلام خبرې دي.

د آيتونو سياق او سباق او د کلام لړۍ له دې توجيه سره اړخ نه لګوي، برعکس په ټول صراحت سره ښيي چې دا د هغې مېرمنې د خبرو دوام دئ.

د دغو خبرو په دوران کې يوسف عليه السلام لا په زندان کې دئ او له پاچا سره نه دئ مخامخ شوی او مجلس ته نه دئ حاضر شوی، وروستی آيت همدغه راپه ګوته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې خبرې لپاره هیڅ دلیل نه شو موندلی چې یوسف علیه السلام ووایي: غواړم چې د مصر عزیز پوه شي چې د هغه په غیاب کې مې له هغه سره هیڅ خیانت نه دئ کړی، ځکه چې د مصر عزیز د پېښې په ورځ له حقیقته خبر شو او د یوسف علیه السلام پر پاك لمنتوب او سپیڅلتیا ئې باور راغی.

د آیت دا برخه (إن الله لا یهدي کیدالخائنین)، په هیڅ شان نه شو کولای د یوسف علیه السلام قول وګڼو، دا کلام فقط له هغې مېرمنې سره ښایي، هغه باید ووایي: که چېرې دا ځل هم له یوسف علیه السلام سره خیانت وکړم او په کوم تور ئې تورن کړم او د دې پر ځای چې پر خپل جرم اعتراف وکړم هغه متهم کړم، نو د پخوانۍ پېښې په څېر به حقیقت څرګند شي، خدای د خاینانو توطئې، حیلې او بهانې رسوا او خنثی کوي او نه پرېږدي چې د توطئو په مرسته خپلو ناولو موخو ته ورسېږي.

د هغې مېرمنې مؤمنانه څرګندوني په واقع کې دا حقیقت ثابتوي چې د یوسف علیه السلام کړو وړو او د زندان له سنګر نه د ده مبارزې او جهاد د مصر په ټولنې باندې ژورې اغېزې کړې دي، ژوره تبدیلي په کې راغلې، دومره چې د پرون ورځې هغه مېرمن نن داسې مؤمنانه څرګندوني کوي، له دوو زنداني ملګرو سره د یوسف علیه السلام بحث او د خوبونو له تعبیرولو مخکې دوی د الله لارې ته بلل، هغه هم په دومره تفصیل او په دومره مضبوط استدلال سره، دا ښیي چې هغه په زندان کې آرام نه دئ ناست، په جدې، پرله پسې او نه ستړې کېدونکې توګه ئې دعوت چلولی او په دې بریالی شوی چې د مصر په ټولنې کې له فکري او اخلاقي لحاظه پراخه او ژوره تبدیلي راولي، یوه ستر بدلون او انقلاب ته لار آواره کړي او له همدغه زندانه د یوه سیاسي او اجتماعي انقلاب او بدلون راوستو لپاره شرایط برابر کړي.

متأسفانه لکه څنګه چې د مسیحیانو او یهودانو علماوو او مشایخو (احبار او رهبان) د الله تعالی له مقدس او لارښود کتاب نه قصې او شجرې جوړې کړې، داسې چې نن د دوی په مذهبي کتابونو کې د الله تعالی د مقدس کتاب وړه برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم نه تر سترگو کېږي، زموږ قصه خوښي هم د دوی تر اغېز لاندي راغلي او د یوسف علیه السلام له دغې عبرتناکې او لارښوونکې قصې نه ئې د یوې داسي بدکاري ښځې د میني داستان جوړ کړی چي غوښتل ئې یو ښایسته ځوان په دام کي واچوي او له هغه نه د زړه مراد ترلاسه کړي، تر دې پوري چي د دغو قصه خوښو ځینو ادعا کړې چي یوسف علیه السلام د ژوند په وروستیو کي همدغه پر ده مینه مېرمن په نکاح کړه!!! دا په داسي حال کي چي نه په قرآن کي داسي کومه اشاره مومو او نه په روایاتو کې. له دې ارزښتناکي تاریخي قصې نه داسي نکل جوړول او پاېله ئې داسي راایستل نه یوازي د ناروغو اذهانو د بیمارو سلیقو زېږنده ده، بلکي د دوی تعبیر سل په سلو کي د دې قصې له روح او بنسټیزو موخو سره تصادم کوي، قصه اصلاً په دې اصل ولاړه ده چي دوه مخالف او متضاد شخصیتونه یو د بل په څنگ کي کېږدي او توپیرونه ئې په گوته کړي، راوښيي چي یو څومره لوړ دئ او بل څومره ټیټ، یو څومره پاکیزه، امین او صادق دئ او بل څومره ناولی، خائن او بې وفا، یو د خدای مخلص بنده او بل د شیطان او نفس مطیع بنده، عجیبه ده چي دغه بیمار کسان داسي غلط او معکوس نتایج ترې اخلي او دا متضادي بېلگې او متفاوت شخصیتونه سره پخلا کوي!! آیا دا شونې ده چي یو پیغمبر له هغه جلال او عظمت سره داسي ښځه په نکاح کړي؟ بایبل هم د خپلو شجرو په ترڅ کي لیکلي چي فرعون یوسف په یوه مصري نوم، صفنات فعنیح، ونوماوو او د فوطي فارع کاهن لور اسنات ئې ورته راواده کړه!!!

قرآن دربار ته د یوسف علیه السلام د ورتلو په اړه داسي فرمايي:

Pöx8$ 7 Rĵ A$% ¼çJ=. $#=ù ÓÅ¯öZï çóÁ î÷ GŐ& ÿ¼ïnĨ ’Îqç6$$ã 7 îJ8A%r

Òšî æ îá Šÿm ’ĵ ÇÚ öR$ÈÉ“z 4?ã ÓÍ_ìèô_$A$% ÇÎÌÈ êüÏB& ûüÅB $Z#$!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÜŠÅç â±„ ß øm $k]B â6Gƒ ÇÚ ô{ $’Î #ßqã $YÇB 7Ï‹ .r ÇÎÈ

ž öz Í•ÅÏ $õô Ÿ r ÇÎÈ ûüÏÅó ß$•ô & ß‹Åçÿr â±®`B $ZÏq•Î

ÇÊÈ bqà)Gƒ (qçR.r (qãZB#ä ûïÏ%©!

او پاچا وویل: هغه ما ته راولئ چي د ځان لپاره ئې خاص (مشاور) وټاکم، خو له هغه وروسته چي خبري ئې ورسره وکړې وئې ویل: ته (له همدې) نننۍ ورځي زموږ په دربار کي واکمن امین یې (د پاچا معتمد با صلاحیته چارواکی او د ټولو دولتي شتمنیو امین)!! ده وویل: ما (یوازي) د دولت د خزانو پر چارو وګماره، باور وکړه چي ښه او پوه ساتونکی به وم (هم ئې د ساتني له عهدې وتلی شم او هم ئې د سم مصرف او په خپل مناسب ځای د لګولو بصیرت او پوهه لرم) او په دې توګه مو یوسف په هغه ملك کي متمکن کړ، چي هر ځای او په هر ډول ئې غوښتل مېشت کېدی شو، چا ته چي مو خوښه شي خپل رحمت او پېرزوینه ورپه برخه کوو او موږ د نېکانو اجر او بدله نه ضایع کوو. او د هغو لپاره چي ایمان ئې راوړی او پرهیزګاري ئې کوله، اخروي اجر او بدله تر دې هم ډېره غوره ده .

پاچا له یوسف علیه السلام سره تر ملاقات نه مخکي تصمیم درلود چي هغه د خپل خاص مشاور په توګه وټاکي؛ خو له هغه سره له خبرو وروسته ئې تصمیم بدل شو او هغه ئې د دربار د معتبر او باصلاحیته وزیر او د ځان د معتمد په توګه وټاکو او خپله فیصله ئې ورته ابلاغ کړه، مګر یوسف علیه السلام د دې پرېکړې او منصب له منلو انکار وکړ او وئې ویل: ما د دې منصب پر ځای یوازي د مصر پر خزانو وګماره، زه به په پوره احتیاط او امانتدارۍ سره د هغو ساتنه وکړم، زه په ځان کي د دې څانګې د اداره کولو صلاحیت او توان وینم، پاچا له خپل نظره

(c) ketabton.com: The Digital Library

تېرېږي او د يوسف عليه السلام له رأيي سره توافق ښيي او د دولت د دغي څانګې بشپړ صلاحيت ورسپاري.

د آيت له دې برخې (يتبوأ منها حيث يشاء) نه دوه مطلبونه اخيستل کېږي:

الف_ د مصر ټول هېواد د ده د صلاحيت او واکمنۍ په کړۍ کې شامل وو، چېري چې ئې غوښتتل اوسېدلی شو، د مصر هيڅ سيمه د ده د واکمنۍ او اختيار له ساحې بهر نه وه.

ب_ په هغه نظام کې ئې چې هره وظيفه او هر مقام غوښتی وی، بې له ځنډه ئې ترلاسه کولی شو، هيڅوك او هيڅ څه ئې په مخ کې خنډ کېدی نه شو.

حکيم خدای جل شأنه په تدريج سره يوسف عليه السلام هغه مقام ته ورساوو چې په مصر کې متمکن شي، د ده پر مخ د واکمنۍ ټولې لارې پرانيستې شي، قدرت ته د رسېدو ټول اسباب ورته برابر شي، د هغه د ستر او لوړ شخصيت ټولې جلبوونکې برخې د هغې ټولنې د مختلفو طبقو او اصنافو لپاره رابرسېره شي، د خلکو اعتماد او باور، احترام او محبت ورته راجلب شي، پس له هغه چې د مصر ولس د ده له اوچتو استعدادونو، صداقت، امانت، پاك لمنتوب او نفس او هوس ته نه تسليمېدا نه خبر شول، په زندان کې د ده صبر، زغم، مقاومت، ثبات او متانت ټولو ته ښرګند شو، خلکو وليدل چې د مصر پاچا د ملاقات بلنه ورکړه؛ خو ده ونه منله او تر هغه ئې دربار ته له تلو انکار وکړ چې د ده برائت اعلان شي، له پاچاهۍ نه رالاندې د هېواد تر ټولو لوړه عهده ورته سپارل کېده خو ده ونه منله او د دې پر ځای ئې داسې دندې ته ملا وتړله چې د هغې له لارې د خپل مظلوم ولس خدمت وکړی شي، د ده پوهه، بصيرت او درايت ټولو ته ثابت او ښرګند شو، د ده لوړ او پياوړی شخصيت او فکري او اخلاقي عظمت داسې وو چې هيڅوا ورسره رقابت او سيالي نه شوی کولی، د مصر ټوله واکمني ئې عملاً په لاس کې پرېوته، پاچا له يوه سمبول نه زيات حيثيت نه درلود، د قحط په کلونو کې د اقتصادي چارو په اداره او سمون کې او له هغه ستر بحران نه د خلکو په ايستلو کې د ده درايت، وړتيا او اهليت په بشپړه توګه راښرګند شو، هغه نور عملاً

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پاچا ولیعهد وو، د پاچا له مرګه وروسته ده ته د قدرت په لېږد کې هېڅ خنډ نه وو پاتې، په دې توګه مالك الملك خدای جل شأنه د هغه وخت د لوی هېواد واکمني یوسف علیه السلام ته وسپارله او د ده بلامنازع واکمني ئې پر هغه پراخ او ستر ملك محققه کړه.

هو! دا الله تعالی جل شأنه دئ چې د خپل رحمت او پېرزوینو سیوری پر هغه چا غوړوي چې دی ئې په خپله خوښ کړي او د دې لپاره ئې اهل او وړ ومومي، هغه نه یوازې د خپلو صالحو بنده ګانو اجر نه ضایع کوي؛ بلکې دنیوي او اخروي بدله ئې تر خپل حق څو برابره زیاته ورکوي، نه یوازې په دنیا کې د دوی پر نېکو او غوره کړنو باندې مثبت نتایج مرتب کوي، بلکې په آخرت کې تر دنیا غوره بدله ورکوي، د دوی تقوی او ځان ساتنه د دې باعث شي چې په دنیا او آخرت کې غوره بدلې تر لاسه کړي، هر څوك چې د ایمان په لار کې ثابت پاتې شو او د مبارزې په لوړو ژورو کې مأیوس نه شو، یوې بلې خوا ته ونه ښوییږد، ښي او چپ لورې ته منحرف نه شو او په اراده او عزم کې ئې تزلزل رانغی، هغه دې مطمئن اوسي چې عزیز خدای ئې د برې ضامن دئ، نه پرېږدي چې قرباني ئې ضایع شي او هڅې ئې بې نتیجې پاتې شي.

بایبل تر دې عنوان لاندې چې (د یوسف وروڼه مصر ته ځي)، لیکي: (یعقوب خپلو زامنو ته وویل: ولې ناست یئ او هسې یوه بل ته ګورئ... اورېدلي مې دي چې په مصر کې غله ډېره ده... مخکې له دې چې له لوږې ومرو؛ ولاړ شئ او له هغه ځایه غله راوړئ... لس زامن ئې وخوځېدل... یعقوب بنیامین ورسره ونه لېږو... دوی د یوسف خوا ته ورغلل... سجده ئې ورته وکړه... یوسف وپېژندل... خو په غصې سره ئې دوی ته وویل: له کوم ځایه راغلي یئ؟ دوی ورته وویل: له کنعانه د غلې اخیستلو لپاره راغلي یو... یوسف ته خپل خوبونه ورپه یاد شول.. ورته ئې وویل: تاسو جاسوسان یئ او د احوال معلومولو لپاره راغلي یئ... هغوی وویل: سالاره! موږ د غلې اخیستلو لپاره راغلي یو، جاسوسان نه یو، یوسف ورته وویل: نه تاسو جاسوسان یئ!! هغوی وویل: باداره! موږ ټول دولس وروڼه وو، پلار مو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

کنعان کې دئ، یو هلته پاتې شو، بل مړ شوی... یوسف ورته وویل: څنګه به دا معلوموو چې تاسو رښتیا وایئ؟ یوازې په هغه صورت کې به ستاسو خبره ومنم چې کشر ورور مو هم راولئ... که داسې ونه کړئ د فرعون په سر مې قسم چې له مصره د وتلو اجازه به درنه کړم... یو کس دې ولاړ شي او خپل ورور دې راولي، نور به دلته په زندان کې وي... بیا ئې ټول تر دریو ورځو بندیان کړل،... په دریمه ورځ ئې ورته وویل: زه له خدایه وېرېدونکی انسان یم... تاسو ټول خوشې کوم... یو کس به په زندان کې پاتې وي، نور مو غله کور ته ورسوئ، خو خپل کشر ورور به راولئ او په دې سره به ما ته ثابته شي چې تاسو صادق یئ او زه به ستاسو له وژلو تېر شم!! دوی دا شرط ومنلو!! بیا ئې سره وویل: له دې ستونزو سره په دې خاطر مخامخ شوي یو چې له یوسف سره مو بد وکړل... یوسف د دوی خبرې اورېدې او دوی نه پوهېدل چې یوسف پرې پوهېږي!! ... بیا یوسف په پټه خپلو نوکرانو ته وویل: جوالونه ئې له غلو ورډك کړئ او د دوی خپلې پیسې هم د غلې په منځ کې پټې کېږدئ... غله ئې پر خرو بار کړه... د لمر لوېدو پر مهال یو ځای تم شول... یوه ورور ئې د خپل جوال خوله پرانستله چې خره ته دانه ترې ورکړي... ناڅاپه ئې ولیدل چې پیسې ئې د جوال په خوله کې پرتې دي... ورونو ته ئې وویل ... هغوی له وېرې لړزېدل چې دا لا خدای څه بلا راباندې راوستله!! ... کنعان ته ورسېدل... ټوله قصه ئې پلار ته تېره کړه... کله چې ئې بارونه پرانستل خپلې پیسې ئې وموندلې... پلار هم ډېر وار خطا شو او وئې ویل: ولې دا مصیبتونه راباندې راځي...)

د بایبل په دې برخې کې هم له ادبي لحاظه ډېر رکاکت شته او هم یوسف علیه السلام او د ده پلار ته داسې نامناسب حرکات او نامناسبې خبرې منسوب شوې چې د دوی له شأنه ډېرې لرې دي!! ورونه په مرګ ګواښل، زندان ته ئې لېږل، د یوسف په شته والي کې دا خبرې کول چې له یوسف سره مو بد کړي ول ځکه له دې مصیبت سره مخامخ شوو، د فرعون په سر لوړه کول... دا ټولې خبرې نه یوازې نامعقولې دي بلکې ښيي چې دا قصه له ځانه جوړه شوې. راشئ وګورو چې قرآن

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې هکله څومره په زړه پوري او درنه وينا لري:

$B9r ÇÎÑÈ brãÅZã ¼ç9 Nèdr ôßgù•èù Ïhøã (qèz‰ù #ß'qãäqÿz Î ä$_r

'Îrépbš c ÷•? Ww& Nä‹Î& ôÏB Nä3© 8'Î 'ÎqçøA% Ndü÷$gg2 Nd“g$_

“ÏZã Nä39 Ÿ@ø. Xù ¾ÏnÎ 'ÎqèÛ ó©bîù ÇÎÈ û,ÏÍ\3Bø$ŠçöZ $R&r Ÿ@ø3$

ÏnÏ»šÉÿ ÿ A$%r ÇÌÈ bqèÈ»ÿ9 $RÎr ç$/& çã ŠÍºŽã™ (q9$% ÇÊÈ Èqçý? Ÿwr

ôÎgÏd& #<Î (þç)R$ #ŒÎ $kXqèèÿ óß=è9 NÎ]ÎnÍ 'Î Nåè»ÝÎ (qèô$

ÇÊÈ šc qãÅ_ ëÿ óß=è9

د یوسف وروڼه راغلل او د هغه محضر ته ننوتل، داسې چې ده وپېژندل خو دوی ونه پېژاندو او چې کله ئې په خپلو بارونو سمبال کړل ورته ئې وویل: خپل هغه ورور هم راولئ چې له پلاره مو (ورور) دئ، نه گورئ چې زه ډکې ډکې پیمانې ورکوم او ښه مېلمه پال یم؟ خو که ئې ما ته را نه ولئ؛ نو نه به له ما سره تاسو ته کومه پیمانه وي او نه به ما ته رانږدې کېږئ. هغوی وویل: له پلاره به ئې حتماً د ده (د لېږلو) غوښتنه وکړو او موږ هرومرو د دې کار کوونکي یو. خپلو (مؤظفو) زلمیانو ته ئې وویل: د دوی هغه مال چې (د غلې په بدل کې ئې ورکړی)، (په پټه) د دوی په پېټو کې کېږدئ، داسې چې کور ته د ستنېدو پر مهال پرې پوه شي، ترڅو بېرته راوگرځي.

گورئ چې په دغو لنډو آیتونو او مختصرو الفاظو سره؛ عظیم الشأن قرآن څومره حقایق بیان کړي او څومره ژوري لارښووني ئې زموږ مخې ته ایښې او

(c) ketabton.com: The Digital Library

څنګه ئې د بایبل غلطي ویناوي تصحیح کړې؟! لکه څنګه چې د یوه جامع او بلیغ کلام تقاضاء ده قرآن پرته له دې چې ووایي یوسف علیه السلام خپل کار څنګه پیل کړ، د ښېرازه کالونو په دوران کي ئې څه وکړل او د وچ کالیو لپاره ئې څه تیاری ونیو؟ سره له دې چې په دې اړه ئې هیڅ نه دي ویلي او خبره ئې له هغه ځایه پیل کړې چې د ده وروڼه د غلې اخیستلو لپاره مصر ته راغلي او د ده په حضور کي وددرېدلي، له همدې نه د قرآن هر هوښیار لوستونکی په دې پوهېږي چې یوسف علیه السلام په دې موده کي کوم کوم کارونه کړي، له دې آیتونو نه معلومېږي چې:

یوسف علیه السلام په خپلو لوړو قایدانه استعدادونو سره په کار پیل کړی، د مصر د ځمکو ښېرازه کولو او د کر کښت وضعیت ښه کولو ته ئې خاصه پاملرنه کړې، د پاچا د خوب تعبیر ته په پام سره ئې په لومړیو اوه کلونو کي پریمانه غله اخیستلې او په ګودامونو کي ئې ذخیره کړې، د قحط د کلونو لپاره ئې پوره تیاری نیولی، د قحطي په رارسېدو سره ئې دا کارونه کړي: د غلو دانو لپاره ئې مناسبه بیه ټاکلې، د هغې غلې مقدار ئې ټاکلی چې ښایي یوه یوه کس ته د مناسبې دولتي بیې په مقابل کي ورکړی شي، هر څوك باید په خپله د غلې اخیستلو لپاره حاضر شي، د غلې پلورلو لړۍ ئې تر خپل نظارت او څارنې لاندي پیل کړې، په داسي حال کي چې د مصر په نورو سیمو کي خلك له سختې قحطۍ سره مخامخ ول، په مصر کي د غلې د زیاتوالي او ارزانۍ انګازې هري خوا ته رسېدې او خلك له لرېو لرېو سیمو، ډله ډله د غلو اخیستلو لپاره مصر ته راتلل او د ضرورت وړ غله ئې په ډېره ارزانه بیه ترلاسه کوله او د مصر د چارواکو د ښه نظم، ښو اخلاقو او ښې مېلمه پالنې ښې خاطرې ئې له ځانه سره وړلې.

د یوسف علیه السلام وروڼه هم د غلې د پېرلو لپاره مصر ته ورځي، په خپل نوبت سره د یوسف علیه السلام حضور ته منل کېږي، یوسف علیه السلام هغوي وپېژندل، خو دوی د هغه په پېژندلو کي ځکه پاتې راغلل چې په کوهي کي د ده له غورځولو تر دغه دمه نږدې شل کلونه تېر شوي وو، په هغه وخت کي یوسف علیه

(c) ketabton.com: The Digital Library

السلام تنکی ځوان وو، څه موده ئې د عزیز مصر په کور کې تېره کړه، نږدې لس کلونه ئې په زندان کې تېر کړل، له واکمنۍ نه ئې تر اوو کلونو زیاته موده تېره شوې وه، دغې اوږدې مودې له خپلو لوړو ژورو سره د یوسف علیه السلام په ځیرې کې ډېر بدلون راوستی وو، په ځانګړې توګه، هغوي دا تصور هم نه شو کولای چې ښایي د دوی جفا سپړلی ورور به داسې ستر مقام ته رسېدلی وي، د حضور هیبت او د احتیاج او ضرورت احساس هم نه پرېږدي چې انسان تر ځان لوړ لوري ته ځیر شي او د څېرې خطونه ئې په دقت سره وارزوي او وئې پېژني.

د غذايي موادو د تجارت او احتکار د مخنیوي لپاره د هرې کورنۍ پر هر وګړي به په ټاکلي اندازه غله خرڅېدله، هر بالغ نارینه باید په خپله د خپلې ټاکلې غلې د پېرلو لپاره حاضر شوی وی، د یوسف وروڼو د خپل معذور او په سترګو ړوند پلار او ناسکه ورور لپاره هم غله وغوښته، د پلار عذر ئې ومنل شو؛ خو د ورور په اړه ورته وویل شو: په وروستي ځل باید هغه هم دلته راولئ، که څېرې مو دروغ ویلي وو او هغه مو حاضر نه کړ، نو زموږ خوا ته نور مه راځئ او د غلې تر لاسه کولو طمع هم مه کوئ!! ګورئ چې د بایبل او قرآن د ویناوو تر منځ څومره ژور توپیرونه شته، بایبل د یوسف علیه السلام چلند داسې انځور کړی لکه د یوه کم ظرفه انسان چلند، داسې الفاظ او کارونه ئې هغه ته منسوب کړي چې د یوه ستر شخصیت له شأنه ډېر لرې دي، خو د قرآن عظیم الشأن څرګندونې داسې دي چې د یوسف علیه السلام ستر شخصیت، صبر، زغم او تدبر په کې له ورایه ښکاري، د قرآن له وینا معلومېږي چې یوسف علیه السلام له خپلو وروڼو سره په معامله کې ډېر محتاط دئ، هڅه کوي چې د ده له کومې وینا او حرکت نه د ده د وروڼو حساسیت او حسادت راونه پارېږي او مصر ته له راتلو او د ده په خوا کې له مېشتېدو ډډه ونه کړي، دا اندېښنه هم ورسره ده چې داسې نه ورور ته ئې کوم ضرر ورورسوي. هغو کسانو ته چې د بدوي او صحرايي ژوند په باب پوره او دقیق معلومات نه لري، په دې مطلب پوهېدل لږ ګران دئ چې یوسف علیه السلام ولې په هماغه لومړني ملاقات کې خپلو وروڼو ته ځان معرفي نه کړ؟ د هغه وخت

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نيمه بدوي ژوند غوښتنه او تقاضا دا وه چې يوسف عليه السلام له خپلو ورونړو سره په ډېر احتياط چلند وکړي، د دوی اعتماد جلب کړي، له داسي تدبيره کار واخلي چي لومړی د ده سکه ورور روغ رمټ ورته راورسوي، مصر ته په مکررو تلو راتلو او د وړيا مرستو په ترلاسه کولو سره او د ده د ډېر ښه سلوك په ليدو سره ډاډه او مطمئن شي چي يوسف عليه السلام هغوی ته د ضرر رسولو او انتقام نيت نه لري او کولی شي په بشپړ ډاډ، اطمئنان او درناوي سره د ده په څنگ کي ژوند وکړي او د ورور گلوی له معاملې ئې مطمئن او ډاډه وي.

په نيمه بدوي کورنيو کي کله کله يو ناسنجول شوی او بې احتياطه حرکت د يوې لويې کورنۍ د بشپړې تباهۍ لامل شي، يوسف عليه السلام يوه ترخه تجربه درلوده، ښايي محتاطانه عمل ئې کړی وی، ښايي هغه وخت ئې ځان خپلو ورونړو ته معرفي کړی وی چي له يوه پلوه ئې خپل ورور په لاس ورغلی او له بله پلوه ئې پر خپلو کينه کښو او حسودو ورونړو باندي د هر ډول شاته تگ لارې بندې کړې وی، غوښتل ئې ورونړو ته ثابته کړي چي د ده په اړه ئې اشتباه کړې، بې موجبه ئې حسادت ورسره کړی، دا ورور دوی ته مينه او درناوی په زړه کي لري، غواړي د تل لپاره د ده په خوا کي په عزت او درناوي سره ژوند وکړي، نه ښايي له داسي مهربان ورور سره د دښمنۍ لار غوره کړي، دوی ته ئې تر هغه ځان معرفي نه کړ چي پر خپلو اشتباهاتو او قصور پوه شي، له دې پرته بله لاره ورته پاتې نه وي چي د دښمنۍ پر ځای وروري ورسره وپالي، کله چي هغوي هر يو د دې ناپېژندوی سړي د شرافت، مېلمه پالنې، فضيلت او احسان په اړه په خپلو منځونو کي هم او د خپلي کورنۍ په وړاندي هم په مکرر ډول يادونه کړې او په وار وار ئې ستايلی، پس له هغه چي دوی پوه شي دا همغه کس دئ چي دوی ورسره حسادت کاوو او په څاه کي ئې وغورځاوو، همغه چي دوی په بده سترگه ورته کتل، د دښمنۍ وړ ئې گاڼو، دا يو مهربان ورور دئ، د ستايلو وړ شخصيت، دا دئ په نه پېژندل شوې څېرې کي ئې د ده څومره ستاينه کړې، هر ځای او د هر چا په وړاندي ئې دی ستايلی؛ مگر دا له عقل او انصافه لرې خبره نه ده چي له همدې شخصيت سره د

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوسف عليه السلام په خبره کي حسد وکړي؟! په دې توګه به دوی په خپلې اشتباه پوه شي او په خپل دريځ کي به بدلون راولي.

يوسف عليه السلام نه يوازي دا چي له دوی نه د خپل ورور د راوستلو کلک تعهد اخلي بلکي داسي تدبير کاروي چي ټوله کورنۍ د ده د ورور په لېږلو توافق وکړي، دا ترتيب ئې ونيولو چي د دوی راوړې بضاعه (هغه جنس چي د غلې د پېرلو لپاره ئې له ځان سره راوړي وو) بېرته کورنۍ ته مسترد شي، خو له دې وېرې چي که ئې خپلو ورونو ته وسپاري ښايي ضايع شي او خپل پلار ته ووايي چي غله ئې د همغه جنس په بدل کي اخيستې ده، د خپلو ورونو په امانتدارۍ بې باوره وو، نو ځکه ئې خپلو معتمدو زلميانو ته وويل: د دوی راوړې توکي د غلو په پېټو کي داسي ځای په ځای کړئ چي فقط کور ته له رسېدو وروسته او هغه وخت پرې پوه شي چي خپل پېټي پرانيزي، چي په دې سره به ټوله کورنۍ تشويق شي او مصر ته د ده د سکني ورور له لېږلو سره به توافق وکړي.

د (درهم) او (دينار) پر ځای د ((بضاعه)) د کلمې استعمال دا ښيي چي هغه مهال پېر پلور جنس د جنس په بدل کي وو او لا سيکه نه وه رايج شوې، د بايبل دا وينا هيڅ وزن او اعتبار نه لري چي د يوسف عليه السلام ورونو سکې له ځان سره وړې وې، له دې خبري دا هم معلومېږي چي د دوی د راوړو توکيو حجم هومره وو چي د غلې په پېټو کي ئې پټول ګران کار نه وو، له دې ټولو خبرو دا جوتېږي چي د دوی (بضاعه) بايد ګانې وي چي د مجبوريت له مخي ئې د غلې په بدل کي ورکړې وې، احتمالاً د دې صحنې ليدل يوسف عليه السلام سخت ځورولی او تصميم ئې نيولی چي دا ګانې سلامت او په بشپړه توګه د ده کورنۍ ته ورسېږي او په دې سره هم د ورونو او هم د کورنۍ د نورو غړو باور او اعتماد ترلاسه کړي.

قرآن ورپسې فرمايي:

R z & $YèB @Åö'ù @ŠZ8$ $ZB ìŽZ& R/'"»/ (q8% ôÛ‹Î& #<Ï) (þã_' $J=ù

(c) ketabton.com: The Digital Library

[illegible]

کله چې دوی خپل پلار ته وگرځېدل، وئې ویل: پلاره! له موږ نه ئې یوه
پیمانه وسپموله، نو خپل ورور مو راسره ولېږه تر څو (بشپړې) پیمانې
ترلاسه کړو، موږ به ئې خامخا ساتونکي وو. پلار ورته وویل: آیا د ده په اړه
داسې باور درباندې وکړم لکه مخکې چې مې د ده د ورور په اړه باور
درباندې کړی وو؟ همدا او بل څه نه؟ خدای خورا ښه ساتونکی دئ او هغه
تر هر رحم کوونکي زیات مهربانه دئ. خو کله چې دوی خپل پېټي
پرانستل؛ نو خپله بضاعه (جنس) ئې وموندو چې ورگرځول شوی، وئې
ویل: نور نو څه غواړو؟ دا هم زموږ بضاعه (جنس) چې بېرته راکړی شوی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

(پربېده چې بیا ولاړ شو) او خپله کورنۍ له لوږې وژغورو او د خپل ورور ساتنه وکړو، دا خو یوه آسانه پیمانه ترلاسه کول دي!! وئې ویل: تر هغه به ئې درسره ونه لېږم چې کلکه الهي ژمنه راسره وکړئ چې ببرته به ئې رارسوئ مگر دا چې محاصره او ایسار کړی شئ او چې کله ئې کلك قول ورکړ، وئې ویل: پر هغه څه چې موږ ئې وایو الله وکیل او ذمه وار دئ. وئې ویل: زامنو! له یوې دروازې (ښار ته) مه ننوځئ، له مختلفو دروازو ورننوځئ او زه (په دې وینا سره) د الله کومه پرېکړه درنه نه شم دفع کولی، د پرېکړو واك خو یوازي له الله سره دئ، پر هغه مي توکل دئ او هر توکل کوونکی باید پر هغه توکل وکړي.

د یوسف علیه السلام وروڼه خپلي کورنۍ ته وروگرځېدل، دومره غله ئې له ځان سره وړې وه چې د اوږدې مودې لپاره ټولي کورنۍ ته کافي نه وه، خپل پلار ته ئې وویل: په کار ده چې ډېر ژر بیا مصر ته ولاړ شو، نوره غله راوړو، زموږ کشری ورور هم راسره ولېږه چې د هغه برخه هم ترلاسه کړو، ډاډ درکوو چې په ښه توگه به ئې ساتنه کوو. پلار چې د یوسف علیه السلام د بیلتون داغ پر زړه لري او پر خپلو زامنو باور نه شي کولی او د اعتماد وړ ئې نه بولي؛ په ځواب کي وایي: آیا له ما دا توقع لرئ چې د ده په اړه هم پر تاسو همغسي اعتماد وکړم چې د ده د ورور په اړه مي پر تاسو وکړ، همدا او بل څه نه؟ دا خو عجیبه توقع او بې ځایه انتظار دئ! الله تعالی به مو په خپله وساتي هغه تر هر چا ښه ساتونکی دئ، ما ته د مصر د هغه مهربان او مېلمه پال کس نوم ډېر مه اخلئ، الله تعالی تر هر رحم کوونکي زیات مهربان دئ، هغه به مو په دې قحطي کي وساتي، هغه به پر موږ مهربانه شي، د خپل رحمت له بې پایه سمندر نه به مو خړوبه کړي او زموږ مشکل او ربړه به له بلې لارې حل کړي. خو کله چې دوی خپل پېټي پرانستل او ناڅاپه ئې خپل مال په کي وموندو، نو د هغه چا په څېر چې خپل ستر هدف ته رسېدلی وي او یا مضبوط او پیاوړی دلیل په لاس ورغلی وي، خپل پلار ته ئې وویل: نور نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر دې زيات څه غواړو؟ دا دئ مال او متاع مو هم رامسترد شوې، پرېږده چي لاړ شو، خپل ورور هم له ځان سره بوځو، کورنۍ له لوږې وژغورو، موجوده غله مو لږه ده او ټولي کورنۍ ته کفايت نه کوي! يعقوب عليه السلام مجبور شو، له خپل دريغ نه کوز شو او مصر ته د خپل کشر زوی له لېږلو سره ئې په نه زړه توافق وکړ او خپلو زامنو ته ئې وويل: په دې شرط ئې درسره لېږم چي د الله تعالى په نامه راسره ژمنه وکړئ چي خامخا به ئې روغ رمټ رارسوئ، مګر دا چي له کومي پېښي سره مخامخ شئ، څوک مو په زور ايسار کړي، محاصره شئ او له محاصرې د وتلو لار ونه مومئ. يعقوب عليه السلام مصر ته د خپل کشر زوی له لېږلو سره توافق وکړ، خو له ډېرو انديښنو سره، د يوسف عليه السلام د هجران او بېلتون درد ئې لا نه وو هېر کړی چي اوس په دې ناموافقو حالاتو کي خپل ټول زامن په ګډه او يو ځای د سختو مجبوريتونو په وجه ناچار سفر ته لېږي، له دې پرته بله چاره نه لري، خپلو زامنو ته توصيه کوي چي کله مصر ته ننوتئ نو ټول له يوې دروازې مه ننوځئ، بلکي بېل، بېل له مختلفو دروازو او لوريو ننوځئ، نه ويل کېږ ي ستاسي ډله ييز ورتګ د شريرو خلکو توجه ځان ته جلب کړي او داسي وانګېري چي دا لويه ډله به خامخا د ډېرو غلو د پېرلو لپاره له اطرافه ښار ته راغلي وي او ښايي پرېمانه مال ئې هم له ځان سره راوړې وي، داسي نه چي د همدې لپاره ستاسو په ضد په کومي خطرناکې توطئې لاس پوري کړي او ضرر دروررسوي، په دې پسې نه يم چي په خپلي دغې توصيې سره به الهي تقدير بدل کړم او هغه څه چي خدای تاسې ته غوښتي دي له تاسې به ئې دفع کړم، الله تعالى چي کومه پرېکړه کړې هغه خامخا تر سره کېږي، دی يوازنی واکمن دئ او پرېکړې د ده له لوري کېږي، د هستۍ په ادارې کي او د حکمونو او پرېکړو په صادرولو کي هيڅوک ورسره شريک نه دئ، ما پر خدای توکل کړی، څوک چي غواړي پر چا او څه توکل وکړي نو يوازي پر الله تعالى دې توکل وکړي.

دلته ګورئ چي يعقوب عليه السلام له هغه ستر معنوي شخصيت او لوړ پيغمبرانه مقام او منزلت سره او له هغه قرب او نږدې والي سره چي د الله تعالى په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دربار کې ئې لري، په دنیوي چارو کې، د نورو عادي خلکو په څېر خپل انساني تدابیر په کار وړي، نه له غیبه خبر دئ او نه په چارو کې د تصرف ادعا لري او نه د دې مدعي دئ چې الهي تقدیر بدلولی شي، پر خپل خدای توکل کوي او ټول خلک پر خدای باندې توکل او اعتماد ته رابلي.

همدارنګه ګورئ چې د پیغمبرانو په مکتب کې د تدابیرو غوره کول نه پر الهي مقدراتو د اعتقاد منافي دئ او نه پر خدای جل شانه باندې د توکل منافي، د دې مکتب پلویان په داسې حال کې چې پر نه بدلېدونکو الهي مقدراتو کلکه عقیده لري، خدای خپل وکیل او چاره ګر بولي او پر هغه توکل کوي، له دې سره سره په چارو کې انساني تدابیر په کار اچوي، نه ئې پر الله تعالی باندې توکل او بروسه له دې ایساروي چې په خپلو چارو کې له تدبیره کار واخلي او نه ئې پر قضا او قدر باندې اعتقاد او باور.

همدا شان ګورئ چې قرآن په دغه تاریخي درس او د یوه ستر پیغمبر په عملي ژوند کې موږ ته دا رازده کوي چې د (توکل) ځای له (تدبیر) نه وروسته دئ اول باید (تدبیر) خپل کړې او بیا پر الله تعالی توکل وکړې.

بایبل لیکي چې (یعقوب علیه السلام د کشر زوی له لېږلو سره موافقه وکړه او وئې ویل: که خدای غواړي چې زه بې اولاده شم نو پرېږده چې بې اولاده شم... زامنو ته ئې وویل: مخکنۍ پیسې هم درسره واخلئ او همدومره نوري هم... شهد، بادام، پستې، عطر لرونکي بوټي او نوري تحفې ئې ورکړې چې د مصر حاکم ته ئې ورووړي... کله چې له یوسف سره مخامخ شول هغه وویل: دوی به نن غرمه له ما سره ډوډۍ خوري... ناظر دوی د یوسف قصر ته وروستل... قصر ته د تلو په وخت کې ډېر وېرېدل... ګمان ئې کاوو چې ښايي د هغو پیسو په وجه به مو بندیان کړي چې زموږ په پېټو کې اېښودل شوې وې... نو ځکه ئې د قصر په دروازه کې ناظر ته وویل: مخکې چې موږ کومې پیسې درکړې وې هغه مو په خپلو پېټو کې وموندلې... بېرته مو له ځانه سره راوړې... هغه ورته وویل: اندېښنه مه کوئ، ښايي ستاسو او ستاسو د نیکونو خدای به دا پیسې ستاسو په پېټو کې اېښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي، ځکه چې ما خپلې پيسې ترلاسه کړې دي... يوسف ته ئې هديې ورکړې... د پلار او د کورنۍ د احوال پوښتنه ئې ترې وکړه... خپل کشر ورور ته ئې گوته ونيوله چې آيا دی همغه ستاسو کشر ورور دئ؟ يوسف دوی د عمر په حساب يو تر بل مخکې پر دسترخان کښېنول...دوی په دې کار ډېر حيران شول... يوسف خپل سکه ورور ته تر نورو پنځه برابره زيات خوراك کېښود...له ډوډۍ وروسته يوسف خپل ناظر ته وويل چې ډك ډك پېټي ورته بار کړئ... پيسې ئې هم د پېټو په خوله کې ورته کېږدئ... او زما جام د بنيامين په پېټي کې پټ کېږدئ... ناظر همداسې وکړل... سهار وختې ورونو خپل پېټي پر خرو بار کړل او وخوځېدل، خو لا ډېر لرې نه وو تللي چې ناظر ورپسې ورغی او د يوسف دا خبرې ئې ورته وکړې: ولې مو د ښېگړو په بدل کې بدي راسره وکړه؟ ولې مو زما د بادار همغه مخصوص جام چې شراب په کې څښي او فال پرې گوري غلا کړی؟ دوی ورته وويل: لوړه کوو چې موږ دا کار نه دئ کړی... له چا سره چې تا دا جام ومونډو هغه ووژنه او موږ به هم د خپل بادار غلامان وو...هغه ورته وويل: صحيح ده خو يوازې غل به زما غلام وي نور به درومي... تلاشي ئې د مشر ورور له پېټي پيل کړه... د بنيامين په پېټي کې ئې وموند... بېرته ښار ته راوگرځېدل... د يوسف په وړاندې ئې سجده وکړه... هغه ورته وويل: ولې مو دا کار راسره وکړ؟ مگر نه پوهېدئ چې زه د فال له لارې په دې پوهېدی شم چې زما جام چا غلا کړی...وئې ويل: اوس به هغه څوك زما غلام وي چې جام ئې غلا کړی... ورونو ورته ويل: سالاره! پوهېږو چې ته د فرعون په څېر ځواکمن يې... که موږ له بنيامين نه پرته خپل کور ته ولاړ شو پلار به مو له ډېره غمه ومري... نو يوسف ونتوانېدو چې نور صبر وکړي... خپل ځان ئې ورونو ته معرفي کړ... ورته ئې وويل چې ژر ولاړ شئ او پلار ما ته راورسوئ. فرعون له دې پېښې خبر شو... يوسف ته ئې وويل: ورونو ته دې ووايه چې کنعان ته ولاړ شي، خپله کورنۍ دلته راولي، زه به ښېرازه ځمکه ورکړم... څو گاډۍ هم ورسره ولېږه چې ښځې او ماشومان په کې راولي... دوی د خپل پلار خوا ته ورسېدل... ورته ئې وويل: يوسف ژوندی دئ او د ټول مصر حاکم دئ... پلار ئې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې خبرو باور نه کاوو خو چې سترګې ئې پر ګاډیو ولګېدې... وئې ویل: اوس مې باور راغی چې یوسف ژوندی دئ، ځم چې له مرګه مخکې ئې ووینم!!)

د بایبل په دې ویناوو کې زیاتې غلطې او بې بنسټې خبرې شته چې څو بېلګې ئې دا دي:

یعقوب خو دغه وخت هم په خپل کور کې یولس زامن درلودل، څنګه به ئې د یوه بنیامین د لېږلو په وخت کې دا خبره کوله چې که خدای غوارړې بې اولاده شم پرېږده چې بې اولاده شم؟

دوی د فقر او لوږې له داسې حالت سره مخامخ ول چې په خپل مرګ وېرېدل، د ښځو ګاڼې ئې د غلو لپاره پلورلې، دومره شهد، بادام، پستې، عطر او نورې هدیې ئې له کومې کړې چې پر خرو ئې بار کړې؟

د یوسف ناظر ورته دروغ وویل چې دا پیسې به ستاسو خدای ستاسو په پېټو کې اېښې وي!!

یوسف دوی د عمر په حساب مشر تر کشره مخکې پر دسترخان کېنېنول او دې کار ته دوی حیران پاتې شول. خپل سکه ورور ته ئې د نورو په پرتله پنځه برابره زیات خواړه مخې ته کېښودل!! آیا کوم شریف انسان به داسې کار وکړي چې په یوه دسترخان باندې د خپل یوه مېلمه تر مخ د نورو په پرتله پنځه برابره خواړه کېږدي؟ که داسې کار شوی وی نو د یوسف د ورونو لپاره همدا کافې وو چې د ده خوا ته هیڅکله رانه شي!!

ولې به بیا هم د دوی پیسې د پېټو په خوله کې پټې ږدي؟

دوی د یوسف د شرابو جام پټ کړی، په دې جام سره به یوسف فالونه نیول!! په داسې حال کې چې نه خو پیغمبران علیهم السلام شراب څښې او نه فالونه ګوري، د بایبل له دې وینا معلومېږي چې لیکونکی ئې هغه څوک دئ چې خلك په دروغجنو او غولوونکو فالونو غولوي او شکرانې ترې شکوي. یوسف علیه السلام ته دا خبره منسوبول چې ورونو ته ئې وویل، مګر په دې نه وئ خبر چې زه په فال سره هغه څوك پېژندی شم چې زما جام ئې غلا کړی، یوازې د داسې چا کار

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېدی شي چي پيغمبران عليهم السلام او د دوی له تګلارو خبر نه وي.

په داسي حال کي چي مخکي ئې په مکرره توګه ليکلي دي چي يعقوب عليه السلام په سترګو ړوند شوی وو، خو دلته ليکي چي کله يعقوب عليه السلام ګاډۍ په خپلو سترګو وليدې نو باور ئې راغی چي يوسف عليه السلام ژوندی دئ!!

قرآن د بايبل دا ټولي غلطي خبري تصحيح کوي او په ډېرو موجزو او بليغو الفاظو سره فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇÔÎÈ

او کله چې (مصر ته) هماغسې ننوتل چې خپل پلار ورته ويلي وو، هغه د الله هيڅ پرېکړه نه ترې دفع کوله. دا خو د يعقوب عليه السلام په زړه کي هسې له يوې هيلي پرته بل څه نه وو چې تر سره ئې کړه او يقيناً چې دی د هغه علم خاوند وو چې موږ ورښودلی وو، خو ډېر خلك نه پوهېږي. او کله چې د يوسف محضر ته ننوتل؛ خپل سکه ورور ئې په خپل څنګ کي کښېناوو او وئې ويل: زه ستا هماغه (ورك شوی) ورور يم، پر هغه څه چې دوی کول مه مأيوسه کېږه! او چې کله ئې دوی په سامان سمبال کړل، نو د اوبو لوښی ئې د خپل ورور په پېټي کي کېښود، بيا جارچي غږ کړ: کاروانيانو! تاسې حتماً غله ياست! دوی مخ ورواړاوو او وئې ويل: څه شی لټوئ؟ ورته ئې وويل: شاهي پيمانه لټوو، هر څوك چې هغه راوړي د يوه اوښ بار د هغه شو او زه د دې ذمه وار يم. دوی وويل: په خدای قسم، تاسې پوهېږئ چې موږ د دې لپاره نه يو راغلي چې په ځمکه کي فساد وکړو او موږ غله نه يو. ورته ئې وويل: که چېري دروا غجن وئ نو جزا به ئې څه وي؟ هغوی وويل: جزا به ئې دا وي چې د چا په پېټي کي پيدا شو هغه به په بدل کي اخيستل کېږي، موږ ظالمانو ته داسې سزا ورکوو.

يعني د يعقوب عليه السلام زامن د پلار له توصيې سره سم ښار ته ننوتل، پلار په خپلي دې توصيې سره نه شو کولای له دوی څه دفع کړي، فقط د دې توصيې حاجت ئې په خپل زړه کي احساس کړ، چې تر سره ئې کړه، د ده توصيې او وېناوې د هغه علم له مخې وې چې الله تعالی ورپه برخه کړی وو، ډېر خلك په دې حقايقو نه پوهېږي، کله تدبير د توکل منافي ګڼي، کله احتياط په الهي مقدراتو او په قضا او قدر د ايمان مغاير بولي او کله پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای ایمان او پر الله تعالی توکل په دې معنی نیسي چي ځان تقدیر ته وسپاري او له هر ډول تدبیر نه لاس په سر شي.

د قرآن له وینا معلومیږي چي یوسف علیه السلام خپل سکه ورور په مناسب وخت کي خپلي خوا ته غوښتی، د احوال پوښتنه ئې ترې کړې، ده د نورو خبرو په ضمن کي د خپل ورور د ورکېدو قصه ورته کړې او یوسف علیه السلام ورته ویلي: زه ستا هماغه ورك شوی ورور یم، د خپلو ورونو په نارواوو کړو وړو مه مأیوسه کېږه، داسي څه ترتیب نیسم چي ته له ما سره پاتې شې او ورونه دې کور ته ولاړ شي او غله له ځانه سره یوسي. د همدې لپاره ئې خپلو موظفو کسانو ته لارښوونه کړې چي د (غلې او اوبو پیمانه) د ده د سکه ورور په پېټي کي په پټه کېږدي او بیا اعلان وکړي چي شاهي پیمانه ورکه شوې ده او حتماً کاروانیانو غلا کړې ده، چا چي راوړه او یا ئې وښودله د یوه اوښ بار غله به ورته انعام ورکوو، د یوسف علیه السلام ورونو وویل: موږ نه غله یو او نه د فساد لپاره راغلي یو، دلته مجبوریت راوستي یو، که چېري په موږ کي هر څوك غل وخوت، سزا به ئې دا وي چي د همدې غلا په بدل کي به ئې تاسو ته سپارو...

قرآن دلته څو خبري لري چي زیاته توجه غواړي: فرمایي:

Ïh‹Å& älæí `Ë $g_•÷ GŏM$ Se Ïh‹Å& älæí Ÿ@6% Oĝï‹Ã‡'Î &%6ù

ä$±„ b& Wj Å"‡Î J$$Ë Ė ’Îû $z& ‹ç Ûŏ b%. $B #Ï"qã $R%6Ï š• ÿ°‹.

ÇÐÏÈ ÒŎÎæ Aúï “ Ë È@à2 -öqùr ä$±® `B ÞM»_ ‘Š ßùèR ª! $

نو د خپل ورور له پېټي نه مخکي ئې (دنورو) له پېټو پیل کړه، بیا ئې د ورور له پېټي راوایستله، داسي مو یوسف ته تدبیر وروښود، خپل ورور ئې د پاچا د دین له مخي نه شو نیولی، مگر دا چي الله غوښتي وی، د هغه چا درجې لوړوو چي موږ ئې غواړو او د هر پوهندوی پر سر بل ښه پوه شته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې آیتونو خلاصه دا ده: تلاشي پیل شوې، لومړی د نورو ورو پېټي پلټل شوي او په پای کې د ده د سکه ورور او د هغه له پېټي ئې پیمانه راایستلې، دا یو الهي تدبیر وو چې یوسف علیه السلام ته ښودل شوی، د مصر د قوانینو له مخې ده خپل ورور نه شو راګرځولی، الله تعالی چې چا ته وغواړي پوهه او حکمت ورپه برخه کوي او په همدې حکمت سره د هغه مقام او منزلت لوړوي، خو هیڅوك دې په خپل علم او حکمت نه غره کېږي، په دې دې خبر وي چې د هر پوه په سر بل پوه شته.

د دې وینا په اړه څو خبرې په پام کې ولرئ:

قرآن د بایبل د وینا برعکس دا ورك شوی شی کله د سقایة (د اوبو څښلو لوښی) او کله ئې صواع (پیمانه) بولي، له دې نه معلومېږي چې دا لوښی سطل یا لویې کاسې ته ورته لوښی وو چې هم د اوبو لپاره کارېدو او هم د پیمانې لپاره، د بایبل دا ادعا غلطه ده چې دا د یوسف علیه السلام د شرابو جام ګڼي، د پاچا د شرابو جام داسې په میدان نه وي پروت چې د غلو دانو پېرلو لپاره راغلي خلك ئې غلا کړی شي!!

له دې نه دا هم معلومېږي چې د مصر د هغه وخت ټولنه یوه مدني ټولنه وه، نظم او قانون په کې حاکم وو، چارواکو او ځواکمنو واکدارانو هم د قانون خلاف کار نه شو کولی، د یوسف علیه السلام په څېر ځواکمن کس هم نه شو کولی خپل ورور بې دلیله بندي کړي او یا ئې له ځان سره تم کړي، دې ته اړ وو چې څه قانوني چاره ورته ولټوي.

دلته قرآن یوه عجیبه صحنه انځوروي، له یوې خوا د یوسف علیه السلام لوی زغم او صبر او له بلې خوا د ده په ضد د ورونو زړه او ژوره کینه په کې انځور شوې، فرمایي:

b9r ¾ïhÅÿøR 'î B# ß qã$ds™'ù @ö% `Ë ¼ãCÓ& -•™ ô) ù øÌó„ bÎ) (þq ä9$s%

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇÐÈ šc qãÃ ?$JÎ ã=ã&ª!$ $Z 6 B @ óß A$% óß $dÏ‰ß

(وروڼو) ئې وويل: که ده (نن) غلا کړې، نو سکه وروړ ئې تر ده د مخه غلا کړې!! (يوسف عليه السلام) دا خبره په خپل زړه کي وساتله (د دوی د دې تور او اتهام په ځواب کي ئې څه ونه ويل) او هغوی ته ئې (د خپل زړه دا خبره ښکاره نه کړه چي) وئې ويل: تاسو په ډېر بد مقام او حالت کي يئ او الله تعالی ستاسو د وينا په حقيقت ښه پوه دئ.

گورئ چي له يوې خوا ئې وروڼو لا خپله ژوره کينه نه ده هېره کړې او اوس هم د ده په ضد د زړه بړاسي په داسي ناروا تورونو سره راباسي او له بلې خوا يوسف عليه السلام لا پرې مهربانه دئ، نه غواړي ځواب ورکړي او له ځانه دفاع وکړي، د دوی په حال افسوس کوي، بيا ئې هم تصميم دا دئ چي دغه حسود او کينه کښ وروڼه ئې خوا ته راشي او د ده په څنگ کي ژوند وکړي!! قرآن په دې سره موږ ته لارښوونه کوي چي د پيغمبرانو عليهم السلام شأن داسي وي، د پيغمبرانو عليهم السلام په لار تلونکي مشران بايد داسي وي، د يوه صالح مشر ځانگړتيا دغه ده، بايد داسي لوی زغم او لوی زړه ولري او له خپل قدرت نه په استفادې سره له چا نه خپل غچ او انتقام وانخلي.

$RÎ ÿ‰R% 6 B $R%n& õã, ù #Zö. $Vø© $I& ÿã bÎ ãƒÍèŠ$s% $‰7 (q$%

$R%ô `r `B ÿvÎ ‹ë ûÜ b& «!$ C$èB A$% ÇÐÑÈ šú üZÅó ûB $`Ï 71•R

$Šq$N (qÃ=z ç=B (qÝ«Ÿ¯$$ ù=J ÇÐÒÈ šc qßÎ=»à©! #]Î) $RÎ ÿ‰% Ÿã $Yè»FB

«!$ `Ï $Zö N3ø‹n=æ ‹z & ô% Nä$/& žc & (qßJ=è? Nó9& Nèäç Î Ÿ2 A$%

(c) ketabton.com: The Digital Library

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(د یوسف ورونو) وویل: عالیقدره! رښتیا درته وایو چې دی ډېر عمر خوړلی سپین ږیری پلار لري (د ده بېلوالی نه شي زغملی)، د ده په ځای له موږ نه یو تن په اسارت ونیسه، موږ دې له نېکانو څخه بولو. وئې ویل: خدای ته پناه (وړم) چې له هغه چا پرته چې خپله متاع مو ورسره موندلې بل څوك په اسارت ونیسو، په هغه صورت کې خو به د ظالمانو له ډلې څخه وو. نو کله چې ترې ناهیلي شول، د پټو خبرو لپاره گوښې ته (له خلکو بېل) شول، مشر ئې وویل: مگر دې ته مو پام نه دئ چې خپل پلار مو د الله په نامه ژمنه درنه اخیستې؟ او تر دې د مخه مو چې د یوسف په اړه تېری کړی وو؟ زه خو به تر هغه دا ځمکه هیڅکله پرې نږدم چې یا مې پلار اجازه راکړي او یا الله تعالی زما په اړه کومه پرېکړه وکړي او هغه تر ټولو غوره حکم کوونکی دئ. پلار ته مو ورشئ او ورته ووایئ: زوی دې غلا وکړه، دا شهادت مو له هغه پرته په بل څه نه دئ ولاړ چې موږ په خپله پرې پوه شوي یو (په خپلو سترگو مو ولیدل چې غلا شوی مال د ده له پېټي راووت، دا کار ئې زموږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

په غیاب کې کړی) او مور خو په غیاب کې د ده څارنه او ساتنه نه شوی کولی. له هغه کلي چې په کې وو او له هغه کاروانه چې په کې راغلو پوښتنه وکړه، ډاډه اوسه چې مور رښتوني یو. وئې ویل: داسي نه ده؛ بلکې ستاسو نفسونو کوم کار درته ښایسته کړی، نو (زما دې) غوره صبر وي، امېد دئ چې الله تعالی ټول راته راولي، بې شکه چې هغه باحکمته پوه دئ.

په دې آیتونو کې څو اساسي مطالب د غور وړ دي:

یوسف علیه السلام غواړي چې خپل سکه ورور له ځان سره وساتي، دا موضوع ورته خاص اهمیت لري؛ خو د مصر د حاکم نظام او موجوده قوانینو له مخې نه شي کولی هغه په اسارت ونیسي او له ځان سره ئې وساتي، د ده د ورونو دې وینا ورته کار آسانه او ستونزه ئې ورته حل کړه چې وئې ویل: له هر چا سره چې پیمانه پیدا شوه د غلا په جرم دې زنداني شي، الهي تدبیر د ده مرسته وکړه، الهي تدبیر داسي دئ چې د دښمن خبره په خپله د دښمن د غاړې غړوندی شي، په خپل ایښي دام کې ئې پښه ونښلي، تېشه د بل لپاره پورته کړي خو خپله پښه پرې ووهي او هره تیره چې پورته کوي پر خپل سر ئې لګېږي.

له دې وینا معلومېږي چې د مصر پاچا لا ژوندی دئ او د هغه قوانین په ټولني کې نافذ دي، یوسف علیه السلام په پیغمبرۍ نه دئ مبعوث شوی او د مصر په نظام کې د پیغمبرۍ له حیثیت سره وظیفه نه تر سره کوي، د هغو خلکو رأیه سمه نه ده چې په دې نظام کې د یوسف علیه السلام د کار په استناد غواړي په غیر اسلامي نظامونو کې کار کول توجیه کړي، ځکه دا د ده له بعثت نه مخکې حالت وو.

یوسف علیه السلام د خپلو ورونو د ځواب له اورېدلو وروسته، ساتونکو ته هدایت ورکوي چې بارونه وپلټئ، د پلټنې کار باید داسي وي چې هیچا ته شك راپیدا نه کړي، نو ځکه ئې پلټنه د یوسف علیه السلام د نورو ورونو له پېټو پیل کړه او په پای کې د ده د سکه ورور وار راغی او ورکه شوې پیمانه ئې ترې وښکله

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د ورونړو له ژمنې سره سم ئې په اسارت ونیو.
په دې آیت کې د دین لفظ داسې کارول شوی چې د دین حقیقت په ډېره واضحه توګه بیانوي، فی دین الملك فقره ښیي چې د اسلام له نظره دین یعني پر ټولنې حاکم نظام، یعني هغه نظام چې د انسان فردي او ټولنیز مناسبات او اړیکې تنظیموي او مشاجرې ئې حل و فصل کوي. دا سمه نه ده چې څوك دین خاص مذهبي مراسم وګڼي او په عباداتو، اورادو او اذکارو کې ئې خلاصه کړي.
د ژوند په هرې برخې کې چې چا ته پر نورو خلکو فضیلت او لوړوالی ورپه برخه شي، نو دې ته دې متوجه وي چې دا فضیلت خپل ذاتي کار ونه ګڼي او پرې مغرور نه شي؛ بلکې باید په دې باور وي چې د دې برلاسي او فضیلت منشأ او سرچینه الهي عنایت او پېرزوینه ده، باید باور ولري چې الله تعالی د هر سر د پاسه سر پیدا کړی او د هر پوه او عالم نه بر بل عالم، دا باور په انسان کې د غرور او تکبر احساس له منځه وړي او نه پرېږدي چې په ټولنه کې د ځان لاندي خلك تحقیر کړي او په سپکه سترګه ورته وګوري.
د یوسف علیه السلام ورونړو چې لا ئې د یوسف علیه السلام په باب په زړه کې کینه درلوده او د ده سکه ورور ئې ښه نه ایسېدو، د دې صحنې په لیدو سره د خپل زړه بړاسې داسې وایستې: ورور ئې هم د ده په څېر وو، هغه هم غل وو!! د دې پر ځای چې له خپل ورور نه دفاع وکړي اپوټه د هغه په ضد شهادت ورکوي، د دې پر ځای چې د پېښې په اړه د شك او شبهې څرګندونه وکړي او په دې کار کې د خپل ورور لاس لرل رد کړي، پر هغه باندې وارد شوی اتهام تصدیقوي او صحیح ئې ګڼي او ادعا کوي چې دا کار د هغه له شأنه لرې نه دئ، ورور ئې هم غل وو، د هیڅ شك ځای نه دئ پاتې، په کار ده چې مجازات شي او په اسارت ونیول شي!! یوسف علیه السلام ځواب نه ورکوي، د هغه څه له ویلو ډډه کوي چې زړه ئې غوښتل، له ځان سره وایي: لا مو هغه مخکنی بد خوی نه دئ بدل شوی، لا له خپله ناروا دریځه نه یئ راکوز شوي، الله تعالی ستاسو د خبرو په حقیقت ښه پوهېږي.
د ورونړو حالت ډېر عجیب انځور شوی؛ چا ته چې یوه شېبه مخکې ئې غل

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګڼي؛ وايي: د قدر وړه! د هغه پر ځای زموږ يو تن په اسارت ونيسئ، هغه سپين ږيرى پلار لري، موږ له تا نه ډېرې ښېګړې ليدلې دي، په دې باب هم له موږ سره احسان وکړه، ستا په څېر له يوه محسن نه د احسان طمع لرو!! يوسف عليه السلام په ځواب کې ورته وايي: الله تعالى ته پناه وړم چې يو بې ګناه سړى د يوه مجرم پر ځای مؤاخذه کړو، په هغه صورت کې خو به موږ ظالمان وو!! قرآن په دې سره موږ ته لارښوونه کوي چې يو د بل په بدل کې مجازات کول ظلم دئ، پيغمبران عليهم السلام راغلي چې د داسې ظلم ټغر ټول کړي او دا هغه ستره خبره ده چې له يوې اسلامي ټولنې پرته ئې په بل ځای کې مثال نه شو موندلی، دا اوس په يوويشتمې پېړۍ کې د مجرم پر ځای د ده پلار، زوی او ورور ځورول کېږي، د قاتل په بدل کې د ده پلار، زوی او ورور وژل کېږي، د يوه کس د جرم په مقابل کې په کلي، قوم او حتى ملت بريد کېږي، په لسهاوو او سلهاوو کسان وژل کېږي.

کله چې د ورونو ټينګار بې نتيجې پاتې کېږي او د خپل ورور له خوشې کېدو ناهيلي کېږي، نو له خلکو بېلېږي او په يوې ګوښې کې په ټيټ غږ په خبرو لګيا کېږي، مشر ورور ئې ورته وايي: آيا له پلار سره مو خپله کلکه ژمنه هېره کړې؟ تر دې د مخه مو د يوسف په اړه هم تېرى وکړ؟ ما هوډ کړی چې تر هغه پورې به دا ځای نه پرېږدم چې يا مې پلار هدايت راکړي او يا الله تعالى خپله فيصله صادره کړي، زه د الهي فيصلې انتظار کوم، تاسې پلار ته ورشئ او ورته ووايئ چې زوی دې په غلا نيول شوی، ښه پوهېږو چې دا کار ئې کړی، صحيح ده چې موږ بايد د ده څارنه او ساتنه کړې وی، خو هغه دا کار پټ او زموږ له نظره لرې تر سره کړی، موږ څرنګه په غياب کې د ده ساتنه کولی شوی؟ ته د هغه کلي له خلکو پوښتنه وکړه چې موږ په کې اوسېدو او دا پېښه په کې وشوه، له هغه کاروان نه وپوښته چې موږ ورسره يو ځای راغلو، ترڅو حقيقت درته څرګند شي او زموږ رښتينولي درته ثابته شي. له دې وينا نه څو خبرې جوته کېږي: لومړی دا چې د بايبل دا وينا غلطه ده چې ورونو ئې د يوسف عليه السلام په وړاندې يوه بل ته ويلي چې موږ په دې خاطر له دغو مصيبتونو سره مخامخ شوي يو چې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوسف سره مو بد وکړل، داسي خبره هیڅ مجرم د نورو په وړاندي نه کوي، که څه هم گمان ئې دا وي چي نور د دوی په خبرو نه پوهېږي، که ئې ویلو ته اړ شي نو په پټو غونډو کي او په ټیټ غږ ئې کوي، هغسي لکه چي قرآن د یوسف علیه السلام د ورونو په هکله فرمایي. او دوهمه خبره دا چي مشر ورور ئې د دوی پر هغه فوري شهادت اعتراض کړی او دا ئې یوه غلطي گڼلې چي خپل کشر ورور او یوسف علیه السلام ئې په غلا تورن کړل!!

که څه هم ځینو درنو مفسرینو (و ما شهدنا إلا بما علمنا و ما کنا للغیب حفظین) داسي تفسیروي: موږ د هغه څه په اړه شهادت ورکوو چي علم پرې لرو او په خپلو سترگو مو لیدلي، خو له هغه څه خبر نه یو چي د پردې تر شا شوي، موږ د خپل ورور له پټي د پیمانې د وتلو صحنه ولیدله، نو ځکه وایو چي هغه غلا کړې ده؛ خو دا چي د پردې شاته څه شوي او چا دا کار کړی، له دې راز نه خبر نه یو. دا تعبیر د قصې له روح سره اړخ نه لگوي او ځو اعتراضونه پرې کېږي:

الف: د (إن ابنك سرق) له فقرې په ډېر وضاحت سره څرگندېږي چي دوی د خپل ورور پر غلا تأکید لري او په هغه کي د شك او تردید ځای نهویني.

ب_ دوی داسي نه دي ویلي چي (وما شهدنا الا بما رأینا): او موږ خو یوازي د هغه څه شهادت ورکوو چي په سترگو مو لیدلي، بلکي داسي ئې ویلي: (و ما شهدنا الا بما علمنا)) یعني زموږ شهادت د هغي غلا په هکله د پوهي له مخي ده، پوهېږو چي دا کار شوی، په حقیقت ئې باور لرو.

ج_ همدارنگه، نه دي ویل شوي چي: (و ما کنا للغیب عالمین) یعني موږ له غیبه خبر نه یو، بلکي ویل شوي چي (و ما کنا للغیب حافظین) یعنې موږ څه ډول کولی شوی چي د ده ساتنه وکړو په داسي حال کي چي دا کار ئې زموږ په غیاب کي او په پټه تر سره کړی؟

بیا هم گورئ چي حساس او هوښیار پلار د دوی خبرو ته د شك په سترگه گوري، باور پرې نه کوي دا ځکه چي هم خپل کشر زوی ښه پېژني او هم دوی، حدس وهي چي خبره داسي نه ده، حقیقت بل څه دئ، د دوی شهادت د عقدو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

نفساني اغراضو محصول گني او ورته وايي: داسي نه ده؛ بلکي ستاسو نفسونو کوم کار درته ښاېسته کړی، نو (زما دې) غوره صبر وي، امېد دئ چي الله تعالی ټول راته راولي، بې شکه چي هغه باحکمته پوه دئ. يعني الله تعالی په ټولو رازونو خبر دئ او د هغه په هر کار کي حکمتونه نغښتي دي، اميد دئ هغه مي په دې مصيبت کي مرسته وکړي او ټول روغ رمټ راته راولي.

دلته يعقوب عليه السلام د الله تعالی دوه صفات يادوي او وايي: هغه (باحکمته) (پوه) دئ، په دې سره د يعقوب عليه السلام د زړه دوې خبري افاده شوې: ١- الله تعالی ښه پوهېږي چي دا پېښه ولې او څنگه رامنځ ته شوې؟! ٢- د الله تعالی هيڅ کار بې حکمته نه وي، امېد دئ په دې کي هم موږ ته کوم خير او مصلحت مضمر وي. او دا هغه څه دي چي هر مسلمان ئې بايد له مصيبتونو سره د مخامخ کېدو په مهال ووايي.

قرآن د بايبل د وينا خلاف د يعقوب عليه السلام حالت داسي انځوروي:

[illegible]

او له دوی ئې مخ واړاوو او وئې ويل: وای افسوس د يوسف په حال! له غمه ئې د سترگو تور سپين شو (سترگې ئې بې نوره شوې) او هغه د غمونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

زغمونکی وو (خپل غمونه ئې زغمل)، (زامنو) ورته ویل: په خدای قسم، تل یوسف دومره یادوې چې غم ځپلی (او له ډېرو اندېښنو به ویلې) شې او یا به هلاك شې. وئې ویل: زه خو خپل غم او خفګان خدای ته ژاړم او له الهي علومو نه په هغه څه پوهېږم چې تاسې پرې نه پوهېږئ (زه له الله تعالی شکایت نه کوم بلکې الله تعالی ته شکایت کوم). زما زامنو! لاړشئ! یوسف او د هغه ورور ولټوئ او د خدای له رحمته مه ناامیده کېږئ، دخدای له رحمته له کافري ډلې پرته بل څوك نه نا امیده کېږي.

یعنې نوې داغ زوړ داغ تازه کړ، د کشر زوی نیونه د یعقوب علیه السلام د زړه زخمونه نورهم ژور کړل او د خپل زړه ژور او سوځند درد ئې په دې الفاظو بیان کړ: (یا اسفی علی یوسف)، خو دا د زړه چیغه ئې په ګوښه کې، له خپلو زامنو نه لرې او له الله تعالی سره د راز او نیاز پر وخت، د زړه له تله وایسته، په داسې حال کې چې د یوسف له غمه ئې دومره ژړلي وو چې د سترګو لید ئې کم شوی او ړوندېدو ته نږدې شوی وو، هره اندېښنه به ئې په خپل زړه کې زغمله او نه ئې پرېښوده چې غم او خفګان ئې نورو ته څرګند شي. خو دا ئې نه شوی کولی چې د سترګو اوښکې تمې کړي، د خد ای پیغمبران او اولیاء همدغسې دي، له سختو آزموینو سره مخامخ کېږي، د خدای په لاره کې دردونه او رنځونه ویني، خو له صبر او زغم نه کار اخلي، تل صابر او شاکر وي، د خپل غم او غصې په باب یوه خبره هم پر ژبه نه راوړي، شکوه او شکایت نه کوي، څومره چې له ډېر غم او درد سر ه مخامخ کېږي، همدومره ئې خپل رب ته تضرع او زاري زیاتېږي او الله تعالی د خپل صالح او مخلص بنده دغه حالت خوښوي، الله تعالی د خپل بنده قرب خوښوي، آزمېښتونه، کړاوونه او ستونزې انسان خپل رب ته ورنږدې کوي او اړیکې ئې له الله تعالی سره مزید ټینګوي او مزید قوت وربخښي، له دردونو او کړاوونو سره د مخامخ کېدو پر وخت د هغو مؤمنو مبارزینو تګلاره همدا ده چې د انبیاوو علیهم السلام خط تعقیبوي، صبر کوي، خپل غمونه زغمي، جزع و فزع

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه کوي، چیغې نه وهي، خپل سر او مخ په څپېړو نه وهي، خپلې جامې نه شلوي، خپل غم او خفگان زغمي او له څرگندولو ئې ډډه کوي، په خلوت کې خپل رب ته خپل شکایتونه وړاندې کوي او د خپل درد علاج ترې غواړي، یوازې د اوښکو په بهېدو بسنه او اکتفاء کوي، هغه اوښکې چې بې اختیاره بهېږي. الله تعالی ته اوښکې تویول او په خلوت کې د غم او خفگان څرگندونه د ایمان نخښه ده او له الله تعالی نه شکایت او په ریا سره اوښکې تویول د نفاق علامه ده.

حسود او کینه کښ زامن، د پلار له خولې، په وار وار د یوسف علیه السلام د نوم له اورېدو او د ده له غمه د اوښکو په تویولو لازیات عقده من کېږي او ورته وایي: دا د یوسف (علیه السلام) ډېره یادونه پرېږده، دې حالت ته ئې ورسولې، پر ځان رحم وکړه، آیا تر هغه به ئې ویر کوې چې له پښو ولوېږې او ومرې؟ ستا دا بې صبري به ستا د هلاکت سبب شي او هغه ځای ته به دې ورسوي چې انسان پر الهي قضا باندې اعتراض کوي او همدا ئې د هلاکت لامل شي! پلار په ځواب کې ورته وایي: زه له الله تعالی شکایت نه کوم؛ بلکې خپل شکایتونه الله تعالی ته وړاندې کوم، د خپلو دردونو د علاج درمل ترې غواړم، هغه ته زاري کوم، پر دین او غوښتنو ئې او پر ایمان او لوازمو ئې تر تاسو ډېر ښه پوهېږم. زامنو! ولاړ شئ، یوسف (علیه السلام) او ورور ئې ولټوئ او د الله تعالی له رحمته مه مأیوسه کېږئ؛ ځکه چې یوازې کافر د الله تعالی له رحمته ناامېده کېږي.

قرآن د بایبل د وینا په خلاف فرمایي چې د یوسف وروڼه درې ځلې مصر ته د غلې لپاره تللي او په همدې درېیم ځل یوسف علیه السلام ځان ورمعرفي کړی او جریان داسي معرفي کوي:

þè»Ö îî $Z¥Å r ²Ø 9$$Z-d&r $Z¡¡ B ã/ í è$$ k š»7 (q8% ì øã (qèz Š $$=ù

šú üÏ%Ï Á FßJ9$# “ Ìø t ¿ ©!$# b Î) $Z ø ã øª Á ?r Ÿ@ ø 9$#$Z9 $ ÷ ù ‘ þ8_ 4B

(c) ketabton.com: The Digital Library

[illegible]

کله چي د ده محضر ته ننوتل؛ نو وئې ویل: عالیقدره! موږ او زموږ کورنۍ کړاوونو ځپلې یو، له ناخیزې متاع سره راغلي یو، (زموږ ستونزو ته په پام سره او پرته له دې چي زموږ د متاع مقدار او ارزښت ته نظر وکړې) پوره پیمانه را او (څه) د صدقې په توګه راکړه، بې شکه چي خدای صدقه ورکوونکو ته اجر او بدله ورکوي. وئې ویل: آیا پوهېږئ چي تاسو له یوسف او ورور سره ئې په ناپوهۍ کي څه وکړل؟ هغوی وویل: آیا په رښتیا ته یوسف یې؟ وئې ویل: هو! زه یوسف یم او دا مي ورور دئ، یقیناً چي خدای پر موږ احسان وکړ، څوك چي تقوی غوره کړي او (د مصایبو په وړاندي) صبر وکړي، نو خدای هیڅکله د دغو نېکانو اجر نه ضایع کوي. هغوی وویل: پر خدای قسم چي الله تا ته پر موږ غوره والی درکړی او یقیناً چي موږ خطا کوونکي وو. وئې ویل: نن هیڅ پړه درباندي نه شته، خدای دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

بخښنه درته وکړي او هغه تر هر رحم کوونکي زیات رحم کوونکی او مهربانه دئ. زما دا کمیس یوسئ او زما د پلار پرمخ ئې وغوړوئ، لیدونکی به شي او خپله ټوله کورنۍ ما ته راولئ.

د یوسف علیه السلام ورونه د پلار په وینا بیا د مصر په لوري خوځېږي، خپله پاتې ناڅیزه شتمنۍ هم له ځانه سره اخلي تر څو نوره غله پرې واخلي، لوږې او فقر ځپلي، په ډېره پریشانه وضعه مصر ته ننوتل او د یوسف علیه السلام په حضور کي حاضر شول او هغه ته ئې وویل: عالي قدره! پر موږ ډېره بده ورځ راغلې، څه مو چي کور کي درلودل ټول خلاص شوي، له لږې شتمنۍ سره درته راغلي یو، هیله من یو چي زموږ ناڅیزې پانګې ته له پامه پرته هماغه پخوانی مقدار غله راکړې، له تا نه د صدقې طمع لرو، یوسف علیه السلام د خپلو ورونو خوار و زار حالت، د صدقې او خیرات غوښتلو په وړاندي خپل سیك له لاسه ورکړ، د هغوی له دردو ډکو خبرو بې تابه کړ اوښکې ئې له سترګو وخوټېدې او له دې پرته ئې بله چاره نه موندله چي ځان ورمعرفي کړي او ورته وواېي: آیا پوهېږئ چي د ناپوهۍ پر مهال مو له یوسف علیه السلام او د هغه له ورور سره څه وکړل؟ ورونو ئې دا تصور نه شو کولی چي دا اوس یوسف علیه السلام ته مخامخ ولاړ دي، په حیرت سره ئې وپوښتل: آیا په رښتیا ته یوسف یې؟!! هغه په ځواب کي وویل: هو! زه یوسف یم او دا مي ورور دئ! خدای پر موږ احسان وکړ او دا د الله تعالی نه بدلېدونکی او ثابت سنت دئ چي څوك د تقوی لار غوره کړي او د ستونزو په وړاندي صابر وي، نو اجر ئې د ده په خوا کي خوندي او محفوظ دئ، حتماً به ئې ترلاسه کوي، الله تعالی ئې هڅې هیڅکله نه عبث کوي او اجر ئې نه ضایع کوي.

قرآن د یوسف علیه السلام قصه، له دې ټول تفصیل سره د دغو څو خبرو د اثبات لپاره کوي چي یوسف علیه السلام خپلو ورونو ته وکړې: الله تعالی د متقیانو او صابرانو اجر نه ضایع کوي، چا چي له دوی سره جفا کړې تېټ سر به ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په وړاندي ودرېږي، په خپلي خطا او د دوی په حقانیت به اعتراف کوي. دا دئ ګورئ چي د تقدیر ځواکمنو لاسونو د یوسف علیه السلام وروڼه هغه ځای ته نابېره، بې خبره او د خپلو عزایمو او ارادو خلاف رسولي او د هغه حقیقت په اعتراف ئې اړ کړي چي له هغه نه د تېښتي لپاره ئې کومي جفا ګاني نه وې چي له یوسف علیه السلام سره ئې ونه کړې، کومي هڅې نه وې چي وئې نه کړې او کوم تدبیرونه نه وو چي وئې نه سنجول... خو دا دئ نن د تقدیر مضبوطو او ځواکمنو لاسونو د هغه چا په وړاندي ودرولي چي دوی ئې پر ښېګړو له اعتراف نه تېښته کوله او دې ته حاضر نه وو چي ومني الله تعالی یوسف علیه السلام ته پر دوی غوره والی ورکړی، له چا سره چي دوی ناروا رقابت او سیالي کوله، هغه ئې د وژلو وړ ګاڼه، نن د هماغه چا د صدقې طمع لري، د ده احسان ته ئې سترګې نیولې دي، هغه په پرله پسې ډول خپل محسن ګڼي او غوره شخصیت ئې بولي او هر ځل د خپلو خبرو په پیل کي هغه ته عزیز او عالي قدر وايي. دا هماغه یوسف دئ چي دوی ورسره کینه او حسد کاوو، هماغه شخص چي دوی کوهي کي واچاوو او کلونه ، کلونه ئې د هغه کینه په زړه کي وپالله او فقط څو ورځي مخکي او له شلو کلونو وروسته ئې هغه ته (غل) وویل!! عجیبه له عبرتونو ډکه صحنه ده!! د تقدیر لاسونه څومره ځواکمن دي؟ څنګه مغرور، متعصب او کینه ور غاړه غړوونکي په ګونډو کوي؟ څنګه ئې د حقیقت اعتراف ته اړ کوي؟!!

خو راشئ وګورئ چي د قرآن د دې قصې اتل، یوسف علیه السلام د بریا او فتحې په وخت د خپل مغلوب سیال او رقیب سره څنګه چلند کوي او په دې سره موږ ته څه لارښوونه کوي او کوم درسونه راکوي؟!!

د یوسف علیه السلام کریمانه او له عظمته ډك ځواب د ده د شخصیت جلال او عظمت په ډېره ښه توګه ننداري ته ږدي او دا ښيي چي د خپلو وروڼو ټولي جفا ګاني ئې هېرې کړې دي او په لطف، مهربانۍ او زړه سوي سره چلند کوي، فرمایي: ډاډه اوسئ چي نه مو ملامتوم او نه کوم اعتراض درباندي لرم، ما بخښلي یاست، الله تعالی دي هم تاسو ته بخښنه وکړي، په دې باور ولرئ چي الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعالی ډېر او تر هر چا زيات مهربانه دئ. دا چې قرآن ولې دا قصه په دومره تفصيل سره رااخيستې او په دې کې خپل مخاطب ته څه پيغامونه لري، په دې هغه وخت ښه پوهېدی شو چې د پيغمبر صلی الله عليه وسلم هغه وينا خپلې مخې ته کېږدو چې د مکې له فتحې وروسته ئې خپلو زړو دښمنانو ته وکړه، کله چې له لس زره فاتح فوځ سره په داسې حال کې مکې ته ننوت چې هيچا ئې د مقابلې توان په خپلو متو کې نه ليدو، دښمنان ئې يا وتښتېدل او يا ئې د ځان د ژغورلو لپاره هغو پناه ځايونو ته پناه يووړه چې پيغمبر عليه السلام ټاکلي وو. الهي وعدې ترسره شوې، د يوسف د سورې په ترڅ کې چې کومې وړاندوينې شوې وې او پيغمبر عليه السلام ته دا ډاډ او اطمئنان ورکړی شوی وو چې ستا مخالفين به هم د يوسف عليه السلام د ورونو په څېر ستا په وړاندې ټيټ سر ودرېږي، همداسې وشول، رسول الله صلي الله عليه وسلم د فتحې په دوهمه ورځ، په داسې حال کې چې د قريشو ټول مغرور سرداران د ده په وړاندې د مغلوبو اسيرانو په څېر، په يوه ليکه، له شرم او خجالت نه ځوړند سرونه ولاړ وو، ده د يوه مهربان او دروند ورور په توګه ورته وويل: له ما نه د کومې معاملې توقع کوئ؟ هغوی په ځواب کې وويل: له خپل کريم ورور نه، چې زموږ د کريم ورور زوی دئ، د عفوې او بخښنې انتظار لرو! له ځنډه پرته ئې وفرمايل: هغه څه در ته وايم چې زما ورور يوسف عليه السلام خپلو ورونو ته ويلي وو:

لاتثريب عليکم اليوم، اذهبوا وانتم الطلقاء

نن هيڅ ملامتيا درباندې نشته، درومئ تاسو آزاد ياست!

د قصو په اړه د بايبل او قرآن تر منځ نه يوازې له دې پلوه ژور توپيرونه شته چې د قرآن وينا، د بيان اسلوب، الفاظ او جوړښت ئې ډېر دقيق، خوندور او اغېزناک دي، هر لفظ ئې په ډېر دقت سره غوره شوی او په خپل مناسب او ښايسته ځای کې کارول شوی او هر يو خاص مطلب افاده کوي، خو د بايبل داسې چې يوه برخه ئې د بلې برخې متناقض، الفاظ او د جملو ترکيب ئې له رکاکتونو ډک، نه ئې عقلمن انسان منلی شي او نه د ادبي سليقې خاوند ترې خوند اخيستی

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي، بلکي له دې پلوه به هم د دواړو ترمنځ ژور توپير وګورئ چي د قرآن قصې ځانګړې موخې او اهداف تعقيبوي، هره قصه د يوه ستر مطلب د ښه توضيح لپاره وړاندي کوي، په هري قصې کي لارښووني او درسونه لري، خو د بايبل قصې فقط قصې او شجرې دي، د يوسف عليه السلام قصه ئې يوه ښه بېلګه ده، دا قصه په قرآن کي په دومره ښايسته او خوندورې بڼې کي راغلې چي د قرآن هر مينه وال ئې په ډېرې آسانۍ سره حفظ کولی شي، په عربي هېوادونو کي خو وضعيت داسي دئ چي اکثر امامان په دې خاطر په لمانځه کي د دې سورې له قرائته ډډه کوي چي که احياناً په کي غلط شي نو له ډېرو خواوو به فتحه ورکول کېږي. په همدغې خوندورې او آسانې سورې کي د الله د لارې مجاهدينو ته هومره ژورې او پراخې توصيې او لارښووني شوې چي هر مجاهد ته ئې يادول ضروري بريښي.

دا هم د قرآن يو ستر اعجاز دئ چي د نزول له نېټې تر ننه په مليونهاوو خلکو هغه حفظ کړی، تاسو به په ټولې نړۍ او ټول بشري تاريخ کي هيڅ داسي مذهبي او غير مذهبي، د شعر يا د نثر کوم کتاب ونه مومئ چي د قرآن په اندازه حافظان ولري!! د بايبل له منونکو پوښتنه کوو: دا ولې تاسو په خپل اوږده تاريخ کي د بايبل محدود شمېر حافظان هم نه لرئ؟!! ځواب ئې څرګند دئ؛ انسان هغه کلام ژر حفظ کولی شي چي د زړه دړه ئې ورته پرانيستلې شي، له عقل سره ئې اړخ ولګوي، محتوی ئې لوړه او د الفاظو ترکيب ئې خوندور وي، باور وکړئ چي ما په ټول بايبل کي يوازي د داوود مزامير داسي وموندل چي څه نا څه د انسان د زړه دروازه ورته خلاصه شي او په هغه کي معنوي او ادبي خوند او ښکلا احساس کړي، له دغو څو پاڼو پرته نور په ټول بايبل کي څوك دا خوند او ښکلا نه شي موندلی.

يوسف عليه السلام د خپلو ورونو له خبرو پوه شوی وو چي عزتمن پلار ئې د ده په فراق کي ړوند شوی، خو دی په داسي موقعيت کي نه وو چي مصر پرېږدي او د خپل ګران پلار ليدو ته ورشي، د قرآن له وينا معلومېږي چي په دې وخت کي دی د مصر د واکمنۍ پر تخت ناست وو، خو د بايبل وينا دلته هم د نورو مواردو

(c) ketabton.com: The Digital Library

په څېر له تناقضاتو ډکه ده، یوې خوا ته د یوسف علیه السلام د ورونو له قوله داسې حکایت کوي: پلار ته ئې وویل: یوسف ژوندی دئ او د ټول مصر حاکم دئ، خو له بلې خوا وروسته لیکي چې یوسف د فرعون حضور ته ورغی او ورته ئې وویل: زما پلار او ورونه له خپلو رمو، ګلو او هر څه سره چې درلودل ئې له کنعانه دلته راغلي او په جوشن کې ځای په ځای شوي، خپل هغه پنځه ورونه ئې هم ورمعرفي کړل چې له ځان سره ئې راوستي وو!! د بایبل په وینا کې نه یوازي له دې پلوه تناقض شته چې ورونو ته ئې هغه خبره منسوبوي او بیا دا خبره کوي؛ بلکې له دې پلوه هم چې وایي: پلار او ورونه له رمو، ګلو او هر څه سره راغلي، په داسې حال کې چې له دې د مخه ئې په وار وار لیکلي چې له ډېرې لوږې او فقره ئې د مرګ وېره وه!! څوك چې ګلې او رمې لري ولې به د غلو دانو لپاره خپلې ګانې خرڅوي، قحطي خو تر انسانانو مخکې څاروي ځپي، مالداران هغه وخت له ستونزو، لوږې او فقر سره مخامخ کېږي چې خپل څاروي له لاسه ورکړي. د مصر د پاچا لپاره د فرعون نوم راوړل په خپله یوه غلطي ده ځکه د غرب د دائرة المعارف له مخې هم په دې وخت کې د مصر پاچایان د فرعون په نامه نه یادېدل.

یوسف علیه السلام خپلو ورونو ته وویل: زما دا کمیس له ځان سره یوسئ او د پلار پر مخ ئې وغوړوئ، چې سترګې ئې روښانه شي، بیا ټوله کورنۍ زما خوا ته راولئ. د ده احساس دا وو چې پلار ئې په دې وجه د خپلو سترګو نور له لاسه ورکړی چې د ګران زوی د مرګ خبر ئې په داسې حال کې اورېدلی چې په وینو سور خیرې کمیس ئې مخې ته پروت وو، دا د ده مهربان بوډا پلار ته درنه ناځاپي صدمه وه، د ده پر زړه او دماغ دا سخت ګوزار د دې باعث شوی چې له امله ئې د سترګو نور له لاسه ورکړي، یوسف علیه السلام په خپل پیغمبرانه فراست سره وانګېرله چې د زوی د ژوند زېری او هغه کمیس چې د زوی بوی ترې احساسېږي، دا به هغه لویه صدمه جبران کړي چې له امله ئې د پلار سترګې بې نوره شوې. نو ځکه ئې په اطمئنان سره وویل: یأت بصیراً: سترګې به ئې روغې او روښانه شي.

دلته قرآن د یعقوب علیه السلام په اړه یوې داسې خبرې ته اشاره کوي چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاصه توجه غواړي، قرآن کريم يعقوب عليه السلام د يوه دراك او حساس شخصيت په توګه معرفي کوي، داسي چي له مصره کاروان د ده د ورك شوي زوی له کميس سره راخوځېږي، لا له مصره ډېر نه دئ لرې شوی چي دی په کنعان کي د خپل زوی د کميس بوی احساسوي، خو بايبل بيا د ده په هکله داسي وايي: زامنو ئې ورته وويل: يوسف ژوندی او د ټول مصر حاکم دئ!! خو ده تر هغه په دې خبري باور نه کاوو چي ګاډی ئې وليدې!! قرآن داسي فرمايي:

b& wq9 #ß qã x ƒí ß Å¥ ’î þ bÎ qç& š^ $% çÈë $Ì M= Áù $Ü9r

ä! ` b& $Ü=ù ÇÎÈ Ëƒ‰) $š• î »Ê ’Å 7 ÎR « $?q $% ÇÎÈ Èr ßZ yè

ß=æ& þÎ bÎ 6 9 @% 9& A$% Ž Å / £? ö$ ¼ ïûô r 4? ã ç9) ó çË 6 $

$Zä $Î $Z/ qç $Z9 ÿ ó G™ $ $/ ' » ƒ q $% ÇÎÈ šc qß=è ? Ÿw $B « $ `Ï

ÐŠi9 $ qã ó $ qè ¼ çÎ þÎ U9 ÿ ó G™ & š’ ô ™ A$% ÇÏÈ ûüÏ «Ü» z

ÇÑÈ

کله چي کاروان له (مصره) لرې شو؛ نو پلار ئې وويل: که مي بې عقله ونه ګڼئ زه خو (نن) د يوسف (خوږ) بوی احساسوم! ورته ئې وويل: په خدای قسم چي ته په خپلي پخوانۍ اشتباه کي يې (زاړه خيالونه دې غلطوي)!! نو کله چي زېری ورکوونکی قاصد راورسېد او (د يوسف) کميس ئې د ده پر مخ وغوړاوو ناڅاپه ئې سترګې رڼې شوې، وئې ويل: نه مي وو درته ويلي چي د الله تعالی له لوري د راکړل شوي علم په وجه په هغه څه پوهېږم چي تاسو پرې نه پوهېږئ. دوی وويل: پلاره! زموږ (د ګناهونو لپاره له الله تعالی نه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بخښنه وغواړه، یقیناً چې موږ خطا کاران وو. وئې ویل: ژر به له خپل رب نه بخښنه درته وغواړم، بې شکه چې هغه مهربان بخښونکی دئ.

کله چې کاروان له مصر نه د کنعان په لور وخوځېد او له ښار نه لږ څه لرې شو، د یوسف علیه السلام پلار وویل: نن مې د یوسف علیه السلام بوی ترسپږمو کېږي، هیله من یم چې د ډېر سپین ږیرتوب له امله مې په کم عقلتوب متهم نه کړئ، د کورنۍ غړو ته په دې خبري پوهېدل او باور کول گران کار وو، په ډېر تأکید سره ئې ورته وویل: اشتباه کوې، تېر وختونه دریادېږي، ستا د خیال په فضا کې د تیرو وختونو یادونه، د کوم غولوونکي بوی احساس درکوي، ته ئې د یوسف علیه السلام خوږ بوی گڼې!! لازیات وخت نه وو تېر شوی چې ناڅاپه زېری ورکوونکی را ورسېد او د یوسف علیه السلام کمیس ئې د پلار پر مخ وغوړاوو او په همدې سره د زوی له بېلتونه راټوکېدلی د ځگر داغ جوړ او ړندې سترگې روښانه شوې، نو د کورنۍ غړو ته ئې مخ کړ او وئې ویل: ما درته نه وو ویلي چې زه له الهي علم نه په هغه څه پوهېږم چې تاسې پرې نه پوهېږئ، ما دا احساسوله چې یوسف علیه السلام ژوندی دئ او آخر به ئې وگورم، درته ویل مې چې ولاړ شئ او دواړه ولټوئ او له الهي رحمته مه نا امېده کېږئ، درته ومې ویل چې د یوسف علیه السلام عطر مې تر سپږمو کېږي، تاسې نه منله، دا دئ ټولې خبرې رښتیا وختې او حقیقت ئې درته څرگند او ښکاره شو!!

دا جریان د هغه فراست او پوهې حقیقت په واضحه توگه څرگندوي چې الله تعالی ئې خپلو پیغمبرانو او اولیاوو ته ورکوي او ښیي چې هغوی پر غیب علم نه لري، خو د غیب له عالمه داسې ورمې احساسوي چې سرچینه او لوری ئې ورته څرگند نه وي، کله دا ورمې په ویښه احساسوي او کله په خپلو خوبونو کې د غیب له عالمه پیغامونه ترلاسه کوي، خو دا (علم) نه بلکې (احساس) وي، دا احساس د ظاهري پنځگونو حواسو کار نه دئ، مرجع او سرچینه ئې څرگنده نه وي، بنده پرې هیڅ تسلط نه لري، د پټو حقایقو ورمې ئې په خپلو څپو سره احساس راوپاروي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه پوهېږي دا احساس څنګه ورسره راپیدا شوی؟!! د دې احساس واګې د انسان په اختیار کې نه وي، نور هم په دې نه شي قانع کولی چې په دې احساس کې ورسره شریك شي، هماغسې لکه چې یعقوب علیه السلام یو وخت نه شو کولی څو متره آخوا په کوهي کې د یوسف علیه السلام له لوېدو خبر شي؛ خو بل وخت په ډېر لرې واټن کې، له مصر نه د کنعان په لور د کاروان له خوځېدو سره سم د خپل زوی د کمیس بوی احساسوي، خو نه په دې باندې پوهېږي چې دا بوی له کومه راځي او نه په دې چې ولې نن دا احساس ورسره راپیدا شوی، منبع ئې کومه او لوری ئې کوم دئ او نه نورو ته په پوره ډاډ او اطمئنان سره کومه خبره کولی شي، کله چې غواړي د خپلې کورنۍ له غړو سره خپل نننی احساس شریك کړي، زړه نا زړه ورته وایي: که مې په کم عقلۍ متهم نه کړئ زه نن د یوسف بوی احساسوم!! ګورئ چې د کورنۍ غړي ورسره توافق نه کوي او په ښکاره ډول او په پوره تأکید سره ورته وایي: اشتباه کوې، تیر وختونه دریادېږي!!

ښایي ستاسو د هر یوه په ژوند کې کله داسې واقع شوي وي چې زړه مو ناڅاپه د یوې پېښې د رامنځ ته کېدو خبر درکوي او تاسو له کوم خاص دلیل نه پرته د کومې پېښې انتظار کوئ، ناڅاپه وینئ چې ستاسې د زړه احساس رښتیا ثابت شو او ستاسو انتظار پر ځای وخوت، مثلاً دخپلې کورنۍ له غړو سره ناست یئ، یو تن وایي: ګومان کوم چې ورور جان به مې نن یا سبا له سفره راشي، د کورنۍ نور غړي وایي: نه، هغه لا د راتګ نیت نه لري، دی ورته وایي: هو! زه هم همداسې انګېرم، خو نه پوهېږم چې ولې مې زړه راته وایي چې هغه له سفره راځي!! ناڅاپه وینې چې حدس ئې صحیح وخوت، ورور ئې د محاسباتو او انګېرنو خلاف او د احساس سره سم راغی!! ممکن نه دئ چې دا احساس دې محض یو تصادف وي، ښایي د هغو کسانو شمېر لږ نه وي چې دې ته د تصادف په سترګه ګوري، خو د قرآن له دغو ویناوو معلومېږي چې دا تصادف نه دئ، دا چې په څو پر له پسې مواردو کې د یعقوب علیه السلام (احساس) سم او د حقیقت مطابق خېژي، دا ښیي چې په انسان کې د ده له پنځو حواسو نه علاوه د احساس

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي يوه (ملَكه) شته چي د راتلونكو پېښو نه اطلاع ترلاسه كوي، خو په داسي توگه چي نه د دې پيغامونو له لوري او منبع خبر وي، نه كوم سلطه پرې لري او نه د ده په امر او هغه وخت چي دى ئې غواړي ورته راځي.

دا احساس او اړوند ملكه ئې په تقوى سره وده كوي، په پيغمبرانو، پرهېزگارانو او صالح انسانانو كي كمال ته رسېږي، دوى ته داسي فراست ورپه برخه شي چي نه يوازي د ملمع، گرانو، پېچلو او مبهمو خبرو په حقيقت پوهېدل ورته آسانوي بلكي د ملمع او غولونكو څېرو تر شا پټ زړونه او د هغوى موخې پېژندى شي، د يعقوب عليه السلام په قصې كي مور ته د دغه حساس لرې ليد څو بېلگې مخي ته راغلې.

زامن ئې ډېر وروسته پوه شول چي دوى هم د يوسف عليه السلام په اړه اشتباه كوله او هم د خپل پلار په اړه، د پلار په وړاندي پر خپلو غلطيو اعتراف كوي او ترې غواړي چي له الله تعالى نه ورته بخښنه وغواړي.

د قرآن له وينا معلومېږي چي يوسف عليه السلام له ښاره بهر، د خپلي كورنۍ د استقبال لپاره منتظر ولاړ وو چي راورسېدل، مور او پلار ئې په خپلي گاډۍ كي، خپلي خوا ته كښېنول او د ښار په لوري وخوځېدل، د قرآن وينا داسي ده:

ª! $šä$© bÎ ŽÇ Ë (qèz Š$$A$%r Ïf=q/& Ïnø) # “ r#ä # ß'qã4 ?ã (qèz Š $$Ð=ù

ÏM/'»'ƒ A$%r #%ÉÓß' ¼çµ9 (r”z r Ą ë9ß$ ’?ã Ïf=q/& ì ù‘r Ç Ë ûüÏZß#ä

ßÎ) þÎ `¡ ûn& ß%r $ym ’Î1 $g=è_ ß% @ß% `Ë ‘»/¤ã @/ÍÙ? # ‹ »d

ß»Üø± 9$ø“ b& Ï%è/ . `Ë Íß79$ `Ë NãÎ ä! `r Çõ Å9$ `Ë ÓÍ_ •z &

ÇÈ ãåtø$Þ Ššè9$qè ¼çµÎ) ã±„ $JÏ # ‹Ü9 ’Î1 bÎ þ† Îq=z Î) ûü/r ÓÍ_ø

(c) ketabton.com: The Digital Library

•Û$ù Ï] ƒŠ%nF$È@ƒrÛ? `Ë ÓÍ_Fô=ãr Å¨ÙŠ$ `Ë ÓÍ_F«?#ä Ô% É ' *

$Vîóß ÓÍ_@q? í•ÅFy$ $‹R‰9$ 'Î ¾Çír |MR& ÇÚ óR$ Ñ°q»J¡¡ 9$

ÇÊÉÈ ûüÅî»Á 9$Î ÓÍ_þÅ ûr

نو کله چي د يوسف عليه السلام محضر ته ننوتل، مور او پلار ئې په خپلي خوا کي کښېنول او وئې ويل: که خدای کول په ډاډ او امن سره مصر ته داخل شئ. او خپل مور او پلار ئې تخت ته لوړ کړل او ورته په سجده شول او وئې ويل: مهربانه پلاره! دا هماغه زما د پخواني خوب تعبير دئ چي پالونکي رب رښتونی کړ او له ما سره ئې هغه وخت هم احسان وکړ چي له زندانه ئې وايستم او تاسو ئې له بېديا دلته راوستلئ، وروسته له هغه چي شيطان زما او زما د ورڼو تر منځ شخړه راولاړه کړه. بې شکه چي زما پالونکی رب د هر څه لپاره چي وغواړي لطيف دئ، (په لطافت او دقت سره ورته رسي هيڅ څه ئې مخي ته نه شي خنډ کېدی) يقيناً چي هغه باحکمته پوه دئ. زما پالونکيه! پاچاهي دي راکړه او تأويل الاحاديث دې رازده کړ، د آسمانونو او ځمکي خالقه! ته مي په دنيا او آخرت کي مولا او کار جوړوونکی يې، ما مسلمان وفات کړه او له صالحانو سره مي يو ځای کړه.

په دې آيتونو کي په لږ دقت سره څو اساسي مطالب تر سترګو کېږي:

الف: يوسف عليه السلام د خپلي کورنۍ د استقبال لپاره له ښاره بهر ورووتلی.

ب: پلار او مور ئې په خپلي خوا کي په داسي وسيلې کي کښېنولي چي د لارې په اوږدو کي ورسره يو ځای وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ج: په ټولې لارې کې هم او په ټول مصر کې هم داسې خاص امنیتي تدابیر نیول شوي چې آثار او نښې نښانې ئې له ورايه ښکاري او یوسف علیه السلام هغه ته په اشارې سره خپل مور او پلار ته وايي: د خدای له غوښتنې سره سم په امن او امان سره ښار ته ننوځئ.

د: د دې آیتونو له الفاظو او په خاصه توګه د (العرش) او (الملك) له الفاظو په وضاحت سره معلومېږي چې یوسف علیه السلام اوس د مصر پاچا دئ او د مصر اقتدار په بشپړه توګه د ده په واك کې دئ.

هـ: مخامخ شاهي ماڼۍ ته تللي او هلته یوسف علیه السلام خپل مور او پلار پرشاهي تخت کښېنولي او په خپله له تخت نه لاندې ودرېدلی او د هغوی احترام ئې پر ځای کړی، خو مور، پلار او ورونو ئې دی د دې درناوي وړ او مستحق ګڼلی او هغه ته ئې د تعظیم مراسم په ځای کړي. مفسرین د (خروا له سجداً) په تفسیر کې لاندې مختلف نظریات لري:

ځینې په دې باور دي چې د یوسف مور، پلار او ورونو ئې د شکرانې سجده وکړه او الله جل جلاله ته په سجده شول، خو د یوسف لپاره او د هغه نعمت په خاطر چې الله جل جلاله د یوسف په وجه پر دوی پېرزو کړ.

ځینې په دې عقیده دي چې له اسلام نه په مخکې شرایعو کې د تعظیم سجده د غیر الله لپاره روا ګڼل کېده، خو اسلام د غیر الله لپاره هم د عبادت او هم د تعظیم سجده حرام وګرځوله او فقط د خدای جل شانه لپاره ئې ځانګړې کړه؛ ګواکې د یوسف مور، پلار او ورونو یوسف علیه السلام ته د تعظیم سجده کړې نه د عبادت سجده.

د مفسرینو یوه بله ډله په دې عقیده ده چې سجده؛ پر ځمکې باندې د تندي اېښودلو او د چا په پښو کې د لوېدلو په معنی، په هیڅ آسماني شریعت کې غیر الله ته جایز نه وه، په مخکنیو شرایعو کې هم د هغې د جواز هیڅ سند نه شو موندلی، هغوی وايي چې نه ښايي په هر ځای کې سجده پر ځمکې باندې د تندي اېښودلو په معنی تعبیر کړو؛ لکه چې په قرآن کې د لمر، سپوږمۍ، ستورو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونو، غرونواو ... سجده په مکرر ډول راغلې؛ خو د نومړو موجوداتو دا سجده په هغې معنی نه شو اخیستی چې ګواکې دوی سر پر ځمکې باندې ایښی، ځکه دا موجودات نه شمزۍ لري، نه ملا او نه هم زنګنونه چې د دغو غړو په وسیله رکوع ته لاړ شي او بیا سجده وکړي او نه وچولی لري چې پر ځمکه ئې کېږدي، د هغوی د سجدې معنی الله ته له کامل انقیاده پرته بل مفهوم نه شي درلودی، همدارنګه یوسف علیه السلام ته د مور، پلار او وروڼو سجده د تعظیم او انقیاد اظهار وو نه د عبادت سجده او نه د هغه پښو ته د پربوتلو سجده، که تېرو بحثونو ته لږ ځیر شو او د یوسف علیه السلام هغه (رؤیا) په یام کې ونیسو چې لمر، سپوږمۍ او یوولس ستوري ئې د ځان په وړاندې د سجدې په حالت کې لیدلي وو او نن د دغې صحنې د مشاهدې پر وخت وایي: ګرانه پلاره! دا زما د هغه پخواني خوب تعبیر دئ چې زما پالونکي رب رښتونی کړ، دا ښیي چې د وینښې سجده به د خوب (رؤیا) سجدې ته ورته وه، حتماً به د دواړو ترمنځ څه شباهت وو، نه هغه تندی پر ځمکې ایښودل وو او نه دا.

یوسف علیه السلام د دې حالت په لیدو سره فرمایي: پالونکي خدای مې پر ما احسان وکړ (پر خپلو ښېګړو ئې ونازولم)، زه ئې له زندان نه بهر کړم او دغه مقام ته ئې ورسولم، تاسې ئې له صحرا نه دلته راوستلئ، وروسته له هغه چې شیطان زما او زما د وروڼو تر منځ نزاع را منځته کړه، زما رب جل شانه چې دکوم کار اراده وکړي په لطافت او دقت ئې تر سره کوي، هغه باحکمته پوه دئ. په دې څرګندونو کې هم څو ټکي د غور وړ دي:

الف: د خپل پالونکي خدای په نعمتونو، احسان او عنایت اعتراف کوي او د دې پر ځای چې قدرت ته رسېدل او نعمتونه ترلاسه کول د خپلو هڅو، کمال او لیاقت نتیجه وګڼي، برعکس هغه الهي احسان بولي.

ب: د ده خوا ته د وروڼو په شمول د ټولې کورنۍ راتګ لوی نعمت انګېري، یعني دا چې هغه نه یوازې ټولې جفاګانې هېرې کړې دي، بلکې دا الهي پېرزوینه او احسان ګڼي چې نن ئې وروڼه په څنګ کې دي، له همدغه ځای نه کولی شو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې پوه شو چې یوسف علیه السلام ولې له خپلو وروڼو سره هغه چلند کاوو، په ډېر احتیاط سره خوځېدو، نه ئې غوښتل چې ژر او له وخت نه مخکې ځان دوی ته معرفي کړي؛ ځکه هغه داسې انګېرله چې ښايي له مقدماتي کارونو نه مخکې ځان معرفي کول به د وروڼو د حسادت او کینې د راپارېدو سبب شي او د ده خوا ته له راتلو به ډډه وکړي.

ج_ هغه د خپلو وروڼو او ځان ترمنځ د منازعې او شخړې عامل شیطاني لمسونې او تحرکات ګڼي او په دې اړه د بحث په دوران کې اول ځان ته ګوته نیسي او وروسته د وروڼو نوم اخلي؛ دا په خپله یوه ظریفه نکته او حساس ټکی افاده کوي او ښيي چې له وروڼو سره په معامله کې څومره محتاط دئ او څنګه له هر هغه عادي حرکت اومعمولي اشارې نه چې د دوی د احساساتو په ژوبلېدو منتج شي، ځان ساتي.

د_ وايي: په دې ټولو پېښو کې الهي حکمت مضمر وو، حکیم خدای غوښتل چې په دې توګه ما له بېدیا نه مصر ته راولي او د مصر واکمني راوسپاري. یعني هغه نه یوازې دا چې تېر هېر کړي او د خپلو وروڼو جفاګانې ئې په بشپړه توګه له یامه غورځولې اوهیڅکله هم د غچ په فکر کې نه دئ؛ بلکې نوموړې پېښې او لوړې ژورې، داسې عادي او طبیعي پېښې ګڼي چې مخکې له مخکې مقدر شوې او له الهي مقدراتو سره سم د ده مخې ته راغلې، د الله تعالی په لطف او توفیق ترې تېر شوی او دغه اوسني مقام ته رسېدلی دئ.

عظیم الشأن قرآن د یوسف علیه السلام دا له عبرتونو، پندونو او لارښوونو نه ډکه قصه د ده په جامع دعا پای ته رسوي: د دعا په پیل کې د الله جل جلاله پر دوو نعمتونو چې دی ئې پرې نازولی اعتراف کوي: (زما ربه! پاچاهي دې راکړه او تأویل الاحادیث دې راوښود) او دا همغه (حکم) او (علم) دئ چې الله جل شأنه ئې له انبیاوو او د دوی له صادقو پلویانو سره د ورکړې ژمنه او وعده کړې ده، بیا الله جل جلاله په دنیا او آخرت کې خپل مولا او کار جوړوونکی بولي او ورپسې له الله جل شأنه څخه غواړي چې د ژوند تر پایه پوري همدغسې مطیع او منقاد پاتې شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مرگ هغه وخت او په هغه حالت کې ورته راشي چې په بشپړه توگه خپل رب ته تسليم، فرمان وړونکی او منقاد وي او په پای کې ئې د الله د صالحو بنده گانو په کتار کې د ودرېدو او د هغوی مقام او منزلت ته د رسېدو افتخار په برخه شي.

په دې سره قرآن موږ ته د صالح مشرانو ځانگړتياوې راښيي او د دوی او د فاسدو واکمنانو تر منځ ژور توپيرونه راپه گوته کوي، دا د دوی لومړۍ ځانگړتيا گڼي چې اقتدار ته رسېدا ئې له خپل رب نه بغاوت ته نه شي هڅولی، اقتدار غرور او مستي نه په کې راولاړوي او د دې سبب نه گرځي چې د خپل رب له اوامرو سرغړاوی وکړي، ځان له قانون نه اوچت وگڼي، ضوابطو او مقرراتو ته التزام ونه لري او په خپله د قانون او شريعت ځای ونيسي؛ بلکې دوی داسې دي چې د قدرت په لوړو پوړو کې له نورو او تر مخکني وخت نه لازيات شريعت او قانون ته التزام لري او ورته غاړه ږدي. دوهمه ځانگړتيا ئې هغه تل پاتې تمنا وي چې دوی د صالح کسانو په قطار کې وي او صالح کسان د دوی په خوا کې. هر مشر له خپلو ملگرو او د ملگرو د ځرنگوالي په اړه د ده له هيلو او تمنياتو نه پېژندی شئ، د کوم مشر چې ملگري او مشاورين نېك او صالح وي او غواړي چې صالح ملگري او نېك مشاورين ئې په څنگ کې وي، هغه صالح مشر دئ، نېك کسان به په چارو گماري، له دې نه به ځان ساتي چې ظالم چارواکي پر خلکو مسلط کړي، نه پرېږدي چې هغه خاينې او مکارې څېرې ئې په (بطانه) کې شامل شي او د ده شا و خوا ونيسي، چې درباريانو او واکمنانو ته د تقرب او نژدې کېدو په لارو چارو پوه دي او په غوړه مالۍ، چاپلوسۍ او چالاکۍ سره ځان دربار ته رسوي، لوړو مقاماتو ته د رسېدو په سوړو بلد دي او په دې لار کې له هيڅ ذلت او رذالت نه ډډه نه کوي. د بد مشر خوا کې به بده (بطانه) او ناصالح ملگري او مشاورين وگورئ، هغه چې له ناروااوو لارو مخکې تللي، تر دربار پورې رسېدلي، د مشرانو شا وخوا ئې نيولې، د دربار قرب او نږدې والي شهرت او قدرت ورپه برخه کړی او په همدې سره ئې د ناروا گټو ترلاسه کولو لارې ځان ته پرانيستې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرآن چي په کومي موخې دا قصه رااخيستې او د کومو مهمو مطالبو د اثبات او ښه توضيح او د يوه تاريخي مثال په ترڅ کي ئې د بيانولو لپاره زموږ مخي ته ايښې، د قصې په پاى کي ئې داسي بيانوي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

`Å6 »9r 2" žlÿã $Zï‰n b‰. $B É»6ØÆ$ 'írÏ ×ŏtã Ñî Á‰

Ŏö)) ßzq'r "%èr äó« èà2 ©‹Åÿ?r ïf‰ƒ ûü/ "Ÿ$,ƒ‰Á?

ÇÊÈ bqäÎ3ã

دا د غیب خبري دي چي په وحي سره ئې تا ته درښیو او ته هغه مهال د دوی په څنګ کي نه وې چي د کار (په اړه ئې خپلي رأیې) راغونډې کړې او په داسي حال کي (سره سلا) شول چي پټ تدبیر او توطئه ئې جوړوله. ډېری خلك داسي دي چي که ته هر څومره (د دوی پر هدایت باندي) حریص وې ایمان نه راوړي. او ته (د دعوت په عوض کې) کومه بدله نه تري غواړې، دا خو عالمیانو ته له پنده پرته بل څه نه دئ. او په آسمانونو او ځمکي کي څومره داسي نښې، نښانې شته چي دوی پرې تېرېږي (ویني ئې او احساسوي ئې) خو دوی (له اعتناء او تامل نه پرته) مخ ترې اړوي. او ډېری ئې پر الله ایمان نه راوړي؛ مګر دا چي شرك کوونکي وي. آیا له دې ځان خوندي ګڼي چي د کوم الهي عذاب سیوری پرې وغوړېږي او یا قیامت په داسي حال کي ناڅاپه پرې راشي چي بې خبره وي. ورته ووایه: همدا مي لاره ده، د الله لور ته په بصیرت سره بلنه ورکوم، زه هم او هغه هم چي زما متابعت کوي او زه له مشرکانو څخه نه یم. او له تا نه مخکي مو چي له کلیوالو نه څوك لېږلي او وحي مو ورته کړې له سړو پرته بل څوك (فرښتې) نه ول؛ آیا د ځمکي پر مخ نه دي ګرځېدلي او نه ئې دي لیدلي چي تر دوی د مخکنیو پایله څنګه وه؟ او د استوګني اخروي ځای خو د هغو لپاره ډېر غوره دئ چي تقوی ئې کوله، آیا تعقل نه کوئ؟ تر هغه چي پیغمبران ناامېده شوي او انګېرله ئې ده چي دروغجن انتظار تېر ایستي دي، ناڅاپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ نصرت او مرسته وررسېدلې او هغه څوك ژغورل شوی چې موږ غوښتل او زموږ عذاب له مجرمينو نه شي ايساريدی. يقيناً چې د دوی په قصو کې د عقل خاوندانو ته ځانګړی پند او عبرت (پروت)دی، دا هسې له ځانه جوړه شوې وينا نه ده، بلکې تر ځان د مخکنيو تصديق او تأييد دئ او د هر څه تفصيل او د ايمان راوړونکو لپاره لارښود او رحمت.

د يوسف عليه السلام د قصې له راوړلو نه د قرآن موخه دا وه چې د پورتنيو مهمو مطالبو تاريخي بېلګې زموږ مخې ته کېږدي، د دغو مطالبو شرح او تفصيل دا دئ: د دغو آيتونو د نازلېدو پر مهال او هغه وخت چې رسول الله صلي الله عليه وسلم د يوسف عليه السلام د قصې مختلفې او حساسې برخې او لوړې ژورې خلکو ته بيانولې؛ نو د دې قصې د اتلانو له پيداښت او وفاته نږدې ۲۵۰۰ کلونه تېر شوي وو، دا قصه له ټولو دغو تفصيلاتو سره او هغسې چې پيغمبر عليه السلام خلکو ته بيانوله نه په کوم کتاب کې موندل کېده او نه په خلکو کې له يوه نه بل ته ويل کېده، پيغمبر عليه السلام په ليك لوست بلد نه وو چې له کوم کتابه ئې اقتباس کړې وی، مخکنيو مسخه شوو مذهبي کتابونو په ډېري غلطي بڼې کې وړاندي کړې وه، پوښتنه دا ده چې پيغمبر عليه السلام څرنګه دا له عبرتونو ډکه تاريخي قصه په دومره دقت او تفصيل سره او په داسې اغېزناکې بڼې کې وړاندي کړه؟ څنګه وتوانېدو چې د دې قصې په ترڅ کې له يوې خوا د مکې د هغه مهال وضعيت انځور کړي، له بلې خوا هغه څه په اغېزناکه توګه بيان کړي چې د ده او مخالفينو تر منځ تېرېدل او له بلې خوا د دعوت مخالفين د دې عبرتناکې قصې په هېندارې کې خپله څېره او راتلونکې وګوري او خپلې پايلې او محتوم برخليك درك کړي، متوجه شي او عبرت واخلي؟ او څنګه د دې قصې ټولې برخې يوه په بلې پسې رښتيانۍ شوې؟ د قريشو مشرانو هم د يوسف عليه السلام د ورونو په څېر له رسول الله صلي الله عليه وسلم سره د رخې او کينې لاره ونيوله، د هغه پر ضد ئې د عناد او دښمنۍ لپاره ملاوې وتړلې، په خپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

منځونو کې ئې وویل: یا هغه ووژنئ یا ئې زندان ته کښې کړئ او یا ئې له مکې نه تبعید کړئ، هغه او یاران ئې له مکې مکرمې نه هجرت ته اړ کړل؛ خو لا زیات کلونه نه وو تېر شوي چې ټول د یوسف علیه السلام د ورونو په شان، د رسول الله صلي الله علیه وسلم مخې ته ټیټ سر او شرمېدلي ودرېدل او عذر ئې ترې وغوښت او ده هم دوی ته د یوسف علیه السلام وینا تکرار کړه: (لاتثریب علیکم الیوم)؟!!

پیغمبر علیه السلام په دې ټولو خبرو باندې څنگه او له کوم ځای نه پوه شو؟ قرآن فرمایي: دا غیبي اخبار دي چې الله تعالی ئې د وحي په وسیله درښیي، دا قصه ښیي چې ته په رښتیا د الله رسول یې او الهي وحي ستا لارښوونه کوي، ځکه چې له وحي نه پرته څوك په غیبو باندې نه شي پوهېدی.

تا د دې قصې په ترڅ کې ستر ستر انکار نه منونکي حقایق د خلکو مخې ته ایښي، خو ډېری خلك داسې وي چې یوازې د حقایقو په لیدو او اورېدو سره ایمان نه راوړي، برهان او استدلال ئې نه شي قانع کولی، د زړه سواندو بلونکو او داعیانو هغه سخت حرص او تلوسه چې د دوی د هدایت په اړه ئې لري، دا هم د دوی د هدایت لپاره کفایت نه کوي او داسې نتیجه نه ورکوي چې د حقایقو په محض لیدلو سره ایمان راوړي او خپل زاړه او غلط افکار او عقاید شا ته وغورځوي، ډېری خلك له حاکمې وضعې سره جوړ جاړی کوي، د خپلې ټولنې له روان بهیر سره خوځي، دې ته ترجیح ورکوي چې له نورو سره اوږه په اوږه پر مخ ولاړ شي که څه هم هغوی په غلطو لارو روان وي، د خپلې زمانې له غوښتنو سره ځان عادي کړي، دا نه خوښوي چې په دوی، د دوی د ټولنې په حالت او په حاکمې وضعې کې بدلون راشي، دعوتگران باید د دې وضعې په لیدو ناامیده نه شي، هغه لږ شمېر خلك چې له حاکمې وضعې سره د ټکر جرأت، همت او شهامت لري او غواړي له روانې بدې وضعې سره مقابله وکړي، د خپلې ټولنې د ځواکمنو جاذبو له اغېز نه د وتلو ځواك په ځان کې وینې او د حاکم نظام په جوړښت کې او د حاکم او محکوم په وضعې کې د بدلون راوستلو ضرورت احساسوي، همدغه خلك د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلامي نهضتونو د مشرانو او د مصلحو دعوتګرانو لپاره کافي دي، همدوی دي چې په وضعې کې بدلون راولي، د ټولنې د خوځښت مسير بدلوي او بيا هغه مخالف اکثريت هم په دوی پسې روانېږي او د دوی لار تعقيبوي.

ستا د حقانيت د اثبات لپاره دا هم کافي ده چې ته د دعوت په عوض کې له خلکو نه د بدلې او عوض غوښتنه نه لرې او دا د پيغمبرانو عليهم السلام او د صالحو او رښتونو بلونکو يوه ستره نښه ده، په همدې سره يو صالح او حقيقي دعوتګر له يوه ټګمار بلونکي نه بېلولی شو، قرآن کريم له ټولو پيغمبرانو نه دا قول رانقلوي چې خپلو قومونو ته ئې ويلي: له تاسو نه څه طمع نه لرو، اجر او بدله درنه نه غواړو، موږ د عالميانو له پالونکي رب نه د اجر طمع لرو، د پيغمبرانو عليهم السلام د مواصفاتو او ځانګړتياوو د بيانولو په ترڅ کې په دې صفت ترکيز او په مکرره توګه د هغه يادونه ښيي چې دا صفت او ځانګړتيا خاص اهميت لري؛ او موږ دې ته متوجه کوي چې د مشر او لارښود په انتخاب کې بايد دې ته په جدي توګه پاملرنه وکړو او يوازي هغه څوك د مشر او د ټولنې د لارښود په توګه غوره کړو چې نه له خلکو نه مادي طمع لري او نه معنوي، نه دا هيله ترې لري چې وئې ستايي او مداحي ئې وکړي او نه د ځان او د خپلو خپلوانو لپاره د مادي امتيازاتو په فکر کې وي، هغه څوك چې د خلکو لارښوونه خپل ديني مسئوليت او شرعي تکليف ګڼي، اجر ئې له الله تعالی نه غواړي، د حق په لار کې تر نورو زياته قرباني ورکوي، نه دا چې نور خلك قربانۍ ته دعوتوي خو په خپله د نورو د خولو او وينو په بيه له جوړ شوي رنګين دسترخانه تغذيه کېږي، نه هغه چې غواړي خلك د دوی د چړچو او عياشيو په پښو کې ذبح شي، د دې لپاره قرباني ورکړي چې دوی جاه او جلال ته ورسېږي، نه هغه چې غواړي په جامو او خوړو کې تر نورو امتيازات ولري او د اوسېدو ځای ئې تر نورو غوره او مرفه وي.

په آسمانونو او ځمکې کې ډېرې داسې خورې نښې نښانې تر سترګو کېږي چې د زمانې په اوږدو کې په وار وار ځان ښيي، راښکاره کېږي او اوړي را اوړي چې انسان د الله تعالی په لوري بلي، حق ته بلنه ورکوي، د کفر له بدو پايلو نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وېرول کوي او عبرتناکې پایلې ئې انسان ته انځوروي؛ خو ډېری خلك د دغو نښو نښانو تر څنگ په بې پروایۍ او بې باکۍ سره تېرېږي، نه فکر په کې کوي او نه عبرت ترې اخلي.

که چېرې انسان د خپل چاپېریال ښکارندو مظاهرو ته لږ ځیر شي او د خپلو کړنو په تاریخي بېلگو لږ غور او فکر وکړي، په زرگونو بلونکي او داعیان به په کې مومي چې دی د الله تعالی لوري او لارې ته دعوتوي او د سمې لارې په تشخیص او ټاکنې کې ئې مرستې ته ورځي. خو ډېر لږ کسان دا کفایت او اهلیت ترلاسه کوي، د دغو محدودو وگړو له جملې نه چې ایمان راوړي، ډېری ئې مشرك شي او خپل ایمان د شرك په گندگیو لړي، ځیني ئې داسي وي چې د الله تعالی په څنگ کې له غیر الله نه هم طمعه لري، مرسته ترې غواړي او د هغوی کورگي ته پناه وړي، ځیني ئې له غیر الله نه داسي وېرېږي لکه له الله تعالی نه، ځیني ئې له غیر الله سره داسي مینه کوي چې داسي مینه او محبت یوازې له الله تعالی سره ښایي، یوه ډله ئې د غیر الله په وړاندې داسي منقاد او فرمان وړونکي وي چې داسي انقیاد له الله تعالی پرته بل چا ته جواز نه لري... د مشرکو وگړو په پرتله د هغو سوچه او مخلصو مسلمانانو شمېر چې ایمان ئې په شرك نه دئ لړل شوی، دومره دئ لکه د دنگو غرونو په ډېرو بې ارزښتو ډبرو کې د قیمتي کاڼو شمېر!!

دغه کافر او مشرك عناصر چې د پیغمبرانو علیهم السلام له دعوت سره مخالفت ته ملا تړي او له حق دین سره جنگېږي، څه شي له الهي عذابه ډاډه کړي؟ ولې د قیامت له ناڅاپي راتگ نه د امنیت احساس کوي؟ آیا دې خبرې بې باکه کړي او د گناه کولو جسارت ئې ورکړی چې له الهي عذابه وېره نه لري او ځان خوندي گڼي او د قیامت په ناڅاپي راتلو باور نه لري؟! دا څومره بې بنیاده ډاډ دئ او دا څومره جاهلانه بې باکي!!

دوی ته ووایه: موږ له تاسو نه خپله لار بېله کړې، زه او زما پلویان په بصیرت او پوهې سره د الله لوري ته بلنه ورکوو. الله تعالی له هر عیب او نقص نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاك گڼو او له شرك نه ځان ساتو، موږ په کایناتو کې د ژور غور او د تاریخ د دقیقې څېړنې او مطالعې په نتیجه کې خپله لار ټاکلې ده، د الله تعالی د قدرت له نښو نښانو نه د ړندو په څېر سطحي نه تېرېږو، د دغو نښو نښانو پیغامونه په غور او تعمق سره اورو او د هغوی په رڼا کې خپله لار ټاکو.

دا دعوت او بلنه نوې نه ده، له دې نه مخکې هم ډېر ستر ستر شخصیتونه تېر شوي چې په وحي سره به ئې لارښوونه کېده، آیا ستا مخالفین او هغه ځواکونه چې ستا دعوت درواغ گڼي او ستا پر ضد د جنگ جبهه پرانېزي، له تاریخي حوادثو او د خپلو پخوانیو کافرو او مشرکو ملگرو له بدو پایلو عبرت نه اخلي؟!! آیا په دې نه پوهېږي چې وروستی برې به خامخا د حقپالو په برخه کېږي، په دنیا کې هم او په آخرت کې هم او اخروي اجر خو به ئې د دنیا په پرتله ډېر ډېر غوره وي؟!!

دا یوازې ته نه یې چې له ستونزو، کړاوونو او مخالفتونو سره مخامخ یې، په ډېرو پیغمبرانو باندې داسې سخت او له زغملو اوچت کړاوونه راغلي او د مخالفینو له داسې شدید مخالفت سره مخامخ شوي چې د اولوالعزمه پیغمبرانو علیهم السلام د یأس او نا امېدۍ اسباب ئې برابر کړي، هغوی له داسې وضعې سره مخامخ شوي چې گمان ئې کړی د دعوت د بریا په اړه د دوی باور له گمان او غولوونکو هیلو پرته بل څه نه وو، ځان ئې په کلکې محاصرې کې موندلی، ټولې لارې ئې پر خپلې مخې بندې لیدلې او د برې امکان او احتمال ورته په نشت برابر او محال معلوم شوی. په همدغسې یوې ستونزمنې او له کړاوونو نه ډکې مرحلې کې الهي مرسته وررسېدلې، یأس او نا امېدي ئې ختمه شوې او مخکنۍ هیلې ئې رښتونې ختلې، د نجات بېړۍ ئې له طوفانونو تېره شوې او د نجات او بریا ساحل ته رسېدلې او په همدغې مرحلې کې د دوی پر دښمنانو او مخالفینو باندې الهي عذاب نازل شوی او په کلکه مؤاخذه شوي. تر څو چې پیغمبران نه دي مأیوس شوي، د دعوت کار ئې پر مخ بوولی؛ او د خپل قوم له هدایته ئې طمع نه ده شکېدلې، الله تعالی د دوی پر مخالفینو د عذاب لېږل ځنډولی، خو کله چې قوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی ته د رد ځواب ورکړی، دوی ئې رټلي، شړلي او د دوی په خلاف ئې د جنګ جبهه پرانیستې، الهي عذاب پرې نازل شوی، مهلت ئې پای ته رسېدلی او ټغر ئې ټول شوی.

قرآن چې کومې تاریخي قصې زموږ مخې ته ایښې دي، د تاریخ په لوړو ژورو کې د حق او باطل ترمنځ د تصادم او نښتو کومې پېښې ئې بیان کړې دي، په دې کې د عقل خاوندانو ته عبرتناك درسونه دي، دا د نورو کتابونو د هغو قصو په څېر مه ګڼئ چې قصه خوښو له ځانه جوړې کړې، قرآن د تاریخ د ټولو دردمنو، زړه سواندو او صالحو بلونکو او دعوتګرانو او د دوی د رښتوني الهي دعوت تصدیق کوي، هر څه ئې په ډېر دقت او تفصیل سره بیان کړي، څوك چې د حق په لټه کې وي او پر حقایقو د ایمان راوړلو اراده لري، دا کتاب به ئې لارښود وي او د ده لپاره د الله تعالی د رحمت او پېرزوینې ډالۍ.

بایبل د دې قصې په پای کې لیکي: (یوسف د کورنۍ غړو ته وویل: زه فرعون ته وایم چې تاسو شپني کوله، دا دنده له نیکونو په میراث درته پاتې ده... اوس له خپلو رمو سره مصر ته راغلي یئ... تاسو به هم فرعون ته همدا خبره وکړئ... که دا ځواب ورکړئ نو هغه به اجازه درکړي چې په جوشن کې پاتې شئ... د نورو سیمو خلك له شپنو کرکه لري... فرعون دوی ته په جوشن کې د پاتې کېدو اجازه ورکړه...یوسف خپل پلار هم فرعون ته راوست او هغه فرعون ته برکت ورکړ!! ... قحطي ورځ په ورځ زیاتېده... یوسف د مصر او کنعان د خلکو ټولې پیسې د غلې په بدل کې ترلاسه او د فوعون په خزانه کې ئې جمع کړې... کله چې د خلکو پیسې ختمې شوې، یوسف ورته وویل: څاروي مو راکړئ چې په بدل کې ئې غله درکړم...دوی مجبور وو د یوه کال غلې په بدل کې د ولس ټول څاروي د فرعون په واك کې شول... خلك بیا راغلل، غله ئې وغوښته او وئې ویل چې اوس خو نه پیسې لرو او نه څاروي، له ځان او ځمکو پرته بل څه نه دي راته پاتې... یوسف د دوی ټولې ځمکې د فرعون لپاره ترې واخیستې... او په دې توګه ټول مصریان د فرعون غلامان شول...یوسف یوازې د کاهنانو ځمکې ترې وانخیستې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا ځکه چې هغوی ته ئې وړیا خواړه ورکول نو د خپلو ځمکو پلورلو ته اړ نه ول...نو یوسف خلکو ته وویل: ما تاسې او ستاسو ځمکې د فرعون لپاره پېرلې اوس به تاسو ته تخم درکوم چې وئې کرئ او د لو په مهال به پنځمه برخه فرعون ته ورکوئ او پاتې به ئې ستاسو او ستاسو د څارویو خوراك او د راتلونکي کال د تخم لپاره وي... دوی ورته وویل: تا راسره ښېگړه کړې ده، موږ راضي یو چې له دې وروسته د فرعون غلامان وو!!)

گورئ چې بایبل یوسف علیه السلام د یوه داسې انسان په څېره کې انځور کړی چې د فرعون خادم دئ، د ولس له مجبوریتونو نه ئې د فرعون په گټه استفاده وکړه، د ولس هر څه ئې ترې واخیستل او د فرعون په واك کې ئې ورکړل او ټول مصریان ئې د ده غلامان کړل!! آیا تر دې د ستر ظلم او تېري تصور کېدی شي؟ آیا داسې انسان تر فوعون هم لوی ظالم نه دئ؟ آیا دا ممکنه ده چې عادل او مهربان خدای داسې څوك په پیغمبرۍ غوره کړي؟!! له دې دروغجنې وینا نه د بایبل د لیکونکي موخه دا ده چې خپلو پلویانو ته ووایي: مهمه دا ده چې اسرائیلیان وژغورلی شي، که په هره بیه وي، حتی د فرعون د ملگرتیا په بیه او حتی د فرعون پښنو ته د یوه لوی ولس د غورځولو او د دوی په غاړه کې د غلامۍ د کړۍ اچولو په بیه!! ځکه چې ستاسو جد یوسف علیه السلام همداسې کړي وو!! ښایي یهودي مارکس او هیگل د ځمکو د دولتي کولو نظریه د بایبل له دغې برخې اخیستې وي!! خو تاسو د بایبل دا نظر له اسلام سره مقایسه کړئ چې وایي، ځمکه د هغه چا ده چې کري ئې!! واکمن د خلکو له شتمنیو نه یوازې عشر او زکات ترلاسه کولی شي، خو دا د واکمن حق نه بلکې د (فقیر او مسکین) حق دئ چې حکومت ئې له شتمنو اخلي او په نېستمنو ئې وېشي. قرآن دا د یوه ظالم او فرعوني نظام ځانگړتیا گڼي چې واکمن ئې ځان ته ټولواك وایي او د ملك او ولس ټولې شتمنۍ د ځان بولي، قرآن پیغمبران علیهم السلام او د دوی تگلاره د موسی علیه السلام په څېره کې داسې انځوروي چې هم د ظالم فرعون، هم د تگمار هامان او هم د شتمن قارون مقابله کوي، یو ئې د ظالمانه اقتدار بېلگه، بل

(c) ketabton.com: The Digital Library

ئې د ټګمارو مذهبي مشرانو ښېلګه او دربېم ئې د حریصو شتمنو او بډایانو ښېلګه. قرآن وایي چې د تاریخ په اوږدو کي تل دغو دریو طبقو د پیغمبرانو علیهم السلام مقابله کړې، خو بایبل یوسف علیه السلام د فرعون او کاهنانو ملګری معرفي کوي، د فرعون په ګټه د عام ولس شتمنۍ مصادره کوي او کاهنانو ته امتیازات ورکوي، په اسلام کي نه خاصه مذهبي طبقه شته او نه د دوی لپاره ځانګړي امتیازات، اسلام فرعوني نظام په دې خاطر محکوموي چې خلك ئې په ډلو وېشلي وو، طبقاتي نظام ئې رامنځته کړی وو، چارواکو ځان ټولواك ګڼلو او د ولس په شتمنیو کي ئې د هر راز تصرف حق ځان ته ورکاوو.

بایبل دا قصه او د (پیدا ښت) کتاب په دې بېهوده خبرو پای ته رسوي:

(یعقوب له مرګه مخکي یوسف ته وویل: لوړه وکړه چې ما به په کنعان کي ښخوې... د ده دوو زامنو ته ئې برکت ورکړ... د کشر پر سر ئې ښی لاس او د مشر پر سر ئې کیڼ لاس ایښی وو... یوسف وویل: پلاره تا اشتباه کړې... ښی لاس د مشر پر سره کېږده... هغه ورته وویل: زه پوهېږم چې څه کوم... کشر به تر ده مخور او ستر وي او د ډېرو ولسونو پلار به وي... یوسف ته ئې وویل: زه خپله ټوله ځمکه هم تا ته سپارم... زامنو ته ئې وویل: زما خوا ته راغونډ شئ چې درته ووایم پر تاسو به څه حالت راشي!!... رؤبې ته ئې وویل: ته د سیند د څپو په څېر څپانده یې... خو په دې خاطر چې زما پر یوې مېرمني دې جنسي تېری کړی له دې وروسته به په خپلو ورونو برلاسی نه یې... شمعون او لاوي ته ئې وویل: تاسو بې رحمه او بې انصافه یئ... یهودا د زمري د هغې بچي په څېر دئ چې له ښکاره وروسته وېده شوی وي، څوك دا جرأت کولی شي چې هغه راویښ کړي... د سلطنت او پاچایۍ عصا به تل د ده په لاس کي وي... بولون به د دریا ساحل کي مېشت شي...یساکار د بار وړونکي حیوان په څېر دئ...دان د هغه مار په څېر دئ چې په لاري کي د آسونو پښې چیچي... په جاد باندي به بریدونه وشي... اشي به ښېرازه ځمکي لري...نفتالي هغه غرڅه دئ چې ښکلي بچیان زېږوي...یوسف هغه مېوه لرونکې ونه ده چې د ویالې پر غاړه ئې څانګو سیوری غوړولی وي... بنیامین د څیرونکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لېوه په څېر دئ چې په سباوون کې خپل دښمنان داړي او ماښام هغه څه وېشي چې ترلاسه کړې ئې دي!!! بیا د یعقوب علیه السلام او یوسف علیه السلام د مړینې خبره کوي او په همدې سره دا قصه او دا کتاب پای ته رسوي.

د بایبل له منونکو پوښتنه کوو: که دا د برکت ورکولو خبره رښتیا وی او یعقوب علیه السلام د دې واك او اختیار درلودی چې چا ته برکت ورکړي او بختور ئې کړي، نو آیا ده به د خپلي کورنۍ له کوم غړي سپمولی وو؟ آیا دا مجال به پاتې وو چې ځیني ترې محروم شي؟ ولې به ئې د ځینو په هکله هغه خبري کولې چې بایبل ئې ادعا کوي؟ هیڅ پلار نه غواړي چې ځیني زامن ئې ښه او ځیني بد وي، پلار د خپل هیڅ زوی بدبختي او له سعادت نه محرومیت نه خوښوي!! د بایبل دا خبره بې بنسټه او واهي ده چې د ښه پلار ټول اولاد به ښه وي او د بد پلار نسل به ټول بد وي، که داسي وی نو د یعقوب علیه السلام په ټول اولاد کي به یو هم داسي نه پیدا کېدو چې د بایبل په وینا ئې ورته ښېرا کړې او بد ئې ګڼلی!! د انسان ښه والی او بد والی د ده په تربیې او روزني پوري تړلی، هیڅوك له خپلي مور شریر او بد دنیا ته نه راځي او هیڅوك په دې وجه له نورو غوره نه شي کېدی چې په ځانګړې کورنۍ کي پیدا شوی، د آذر په کور کي ابراهیم پیدا کېږي او د نوح په کور کي داسي زوی او مېرمن چې د ده په ځای د کافرانو ملګرتیا کوي.

د بایبل له لیکونکي پوښتنه کوو: آیا ممکنه ده چې د یعقوب علیه السلام په څېر ستر شخصیت دې د خپلو زامنو په وړاندي یوه زوی ته ګوته ونیسي او ودې وایي: ده زما په مېرمني تېری کړی؟!! آیا کوم شریف انسان به داسي بد زوی له ځان سره وساتي؟ آیا کوم غیرتي ورور به داسي بدکار ورور په خپلي خوا کي ومني او له هغه سره به ګډ ژوند ته تیار شي؟!! تاسو به په بایبل کي دا وګورئ چې د ټولو پیغمبرانو علیهم السلام په ضد ئې ډېري کرکجني خبري کړې دي او هر یو ئې په یوې او بلې ګناه متهم کړی، دا ښیي چې بایبل د کوم مسیحي لخوا نه بلکي د مسیحیت د ستر دښمن له لوري لیکل شوی، زه په ډېر ډاډ او یقین سره ویلی شم چې بایبل د رومیانو په لارښوونه او لګښت او د پولس په څېر د داسي خلکو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاس لیکل شوی چې د رومیانو له لوري د همدې کار لپاره گمارل شوي او وظیفه ورکړی شوې چې د مسیحیانو ټول پیغمبران او لوړ لوړ شخصیتونه په سترو سترو گناهونو متهم کړي، ما په ټول بایبل کي له آدم علیه السلام نه تر ابراهیم علیه السلام او عیسی علیه السلام پوري داسي کوم پیغمبر ونه موندو چې بایبل دي روغ پرېښی وي او هغه دې په کومي ستري گناه او غلطۍ نه وي متهم کړی!! څنگه ممکنه ده چې یو خدای پال انسان به د الله تعالی د پاك لمنو او معصومو رسولانو په هکله داسي جسارت کوي او دوی به په داسي لویو لویو گناهونو تورنوي؟!!

قرآن د بایبل د دې بېهوده ویناوو او یعقوب علیه السلام ته د داسي پوچو او سپکو خبرو او بې بنسټه وړاندوینو د منسوبولو په خلاف فرمایي چې یعقوب علیه السلام له مرگه مخکي خپل زامن راغونډ کړل او ورته ئې وویل: له ما نه وروسته به د چا عبادت کوئ؟ هغوی په ځواب کي وویل: د هغه یوازني رب عبادت به کوو چې ستا او ستا د پلرونو ابراهیم، اسمعیل او اسحاق رب دئ او موږ ورته منقاد یو. او بیا د مخکنیو شخصیتونو په اړه د بحث په هکله یوه ډېره جامع لارښوونه کوي او د هغو خلکو غلطې انگېرنې تصحیح کوي چې نېکو شخصیتونو ته د ځان منسوبولو له لارې د امتیازاتو ترلاسه کول او ځان تر نورو غوره ثابتول غواړي، دغه غلطه انگېرنه ده چې قومي او نژادي تعصبات زېږوي او د سترو سترو فتنو او لویو لویو جگړو باعث گرځي، قرآن فرمایي:

$Ja bqèóêŸr Ofçö¡ . $B Nä9r M6¡ . $B $l; M=z 6% pBé 7ü

البقرة: ۲۸۲ ÇÍÈ šc qèJè/ (qè%.

دا یوه ډله وه چې تېره شوه، دوی ته خپلي لاس ته راوړنې دي او تاسو ته خپلي (دوی به د خپلو کړو وړو بدله ترلاسه کوي او تاسو د خپلو کړو وړو)، له تاسو نه دا پوښتنه نه کېږي چې هغوی څه کول؟!!

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعني هر څوك به د خپلو عملونو په اړه پوښتل كيږي، نه يو د بل ځواب وركولى شي او نه يو د بل د كړو وړو په وجه مكافات او مجازات كيږي!! او دا د بايبل د ليكونكي او د بايبل د منونكو او د ټولو هغو خلكو په خولې ستر او سخت گوزار دئ چې په نسلي امتيازاتو باور لري او گمان كوي چې معنوي او مذهبي مقام او منزلت يو داسي موروثي توكى دئ چې له پلاره اولاد ته انتقاليږي، لكه څنگه چې د بايبل بنسټ په همدې غلطي انگيرنې ايښودل شوى، په ټولو جاهلانه او محرفو مذهبونو كي به وگورئ چې دا انگيرنه ئې بنسټ دئ، مذهبي او معنوي مقام موروثي توكى گڼي، په نسلي امتيازاتو باور لري، يوه خاص ټبر ته پر نورو ترجيح وركوي، د عمل او عقيدې پر ځاى نژادي اړيكي او معروفو شخصيتونو ته انتساب خداى ته د تقرب وسيله بولي، په ټولو دغو محرفو مذاهبو كي دا خبره شريكه ده چې خداى له يوه خاص توكم سره خاص تعلقات لري، هغه ورته تر نورو نازولى دئ، خداى ټول خلك يو برابرنه دي پيدا كړي، ټول توكمونه يو شانته نه دي، د دغو مذهبونو توپير يوازي په دې كي دئ چې هر يو خپل خاص او ځانگړى توكم د خداى نازولى توكم گڼي.

د سم او ناسم مذهب، صحيح او ناصحيح مسلك، اصلي او جعلي دين تر منځ د قضاوت په اړه دا د يوه ستر اصل په توگه په پام كي ولرئ چې: كوم يو ئې په توكميز توپير باور لري او خاص توكم ته پر نورو ترجيح وركوي او كوم يو ټول انسانان برابر او د يوه پلار اولاد گڼي، كوم يو مذهبي مقام موروثي توكى گڼي او كوم يو ئې د انسان عمل او عقيده د ده د معنوي مقام او منزلت معيار گڼي، ناسم مذهب هغه دئ چې د معنوي مقام په اړه د بايبل په څېر قضاوت كوي او سالم مذهب هغه دئ چې قضاوت ئې قرآن ته ورته وي او وايي: $B $l; Ì¬M= z 6% ¢Bé 7 ü

ÇÍÈ šc qèJè/ (q% . $B ã bqèóèW r Ó% ¡ . $B Nã9r Ì¬M6 ¡ .

سُبْحَانَكَ اللّهُمّ وَبِحَمْدِكَ، أشهد أن لاَ إِلٰهَ إِلاّ أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قرآن پلوشې

د یوسف سوره

حکمتیار

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلورل شوی صحرایی زلمی!

څنګه له زندانه قصر ته ورسېد
او د نړۍ د ستر او متمدن هېواد پاچا شو؟
راشئ د یوسف له سورې ئې زده کړو!

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library